
**הוצאה לאור של
ספרות משפטית**

מבית החברה הכלכלית של לשכת עורכי הדין בע"מ
Law Books Publishing House

דיני ראיות

ספר שאלות ותשובות

החברה הכלכלית
של לשכת עורכי הדין בע"מ

דיני ראיות

ספר שאלות ותשובות

הוצאה לאור של
ספרות משפטית
מבית החברה הכלכלית של לשכת עורכי הדין בע"מ
Law Books Publishing House

החברה הכלכלית של לשכת עורכי הדין בע"מ
"בית אופקים" - דרך מנחם בגין 82 תל-אביב 67138, ת.ד. 14152
טלפון 03-6242060, פקס 03-6240605
כל הזכויות שמורות © מהדורת 2015

אין להעתיק או להפיץ ספר זה או קטעים ממנו בשום צורה ובשום אמצעי אלקטרוני או מכני (לרבות צילום והקלטה), בלא אישור בכתב מההוצאה לאור של לשכת עורכי הדין.

דיני ראיות - שאלות

1. איתי מסר הודאה במשטרה כי השתמש בסם מסוכן. חקירתו של איתי לא תועדה בצילום וידאו. במהלך משפטו נמנע איתי מלהעיד.
האם רשאי בית המשפט לראות בהימנעותו של איתי מלהעיד במשפטו "דבר מה נוסף" להודאתו במשטרה ולהרשיעו בדין?
- א. לא. לעולם לא ניתן לראות בהימנעותו של נאשם מלהעיד במשפטו משום "דבר מה נוסף" להודאתו במשטרה.
 ב. לא. המנעותו של נאשם מלהעיד במשפטו עשויה להוות "דבר מה נוסף" רק בכפוף לכך שהחקירה תועדה בצילום וידאו, ובית המשפט שחזה בצילום התרשם כי מונחת לפניו הודאת אמת.
 ג. כן. הימנעותו של נאשם מלהעיד במשפטו חייבת להוות תמיד "דבר מה נוסף" להודאתו במשטרה.
 ד. כן. במקרים חריגים הימנעותו של נאשם מלהעיד במשפטו עשויה – אך אינה חייבת – להיות "דבר מה נוסף" להודאתו במשטרה.
2. יורם הגיש תביעה נגד המדינה, בטענה שנגרם לו נזק רפואי בעקבות פציעתו במהלך שירותו הצבאי. במסגרת ההליך ביקש יורם לעיין בדוחות הצבאיים בדבר פציעתו, אולם המדינה סירבה לאפשר זאת, משום שהוצאה תעודת חיסיון לטובת המדינה על הדוחות האמורים.
איזה מהמשפטים הבאים מתאר בצורה המדויקת ביותר את המצב המשפטי באשר לצעדים שעל יורם לנקוט לצורך העיון בדוחות?
- א. להגיש עתירה לגילוי ראיה לבית המשפט הדן בתיק, אשר יוכל להסיר את החיסיון או להותירו על כנו.
 ב. להגיש עתירה לגילוי ראיה לבית המשפט העליון, אשר יוכל להסיר את החיסיון או להותירו על כנו.
 ג. להגיש עתירה לגילוי ראיה לבית המשפט הדן בתיק, אשר יוכל להסיר את החיסיון, להותירו על כנו, או להורות על הסרת החיסיון תוך קביעת תנאים ומגבלות על העיון בחומר.
 ד. להגיש עתירה לגילוי ראיה לבית המשפט העליון, אשר יוכל להסיר את החיסיון, להותירו על כנו, או להורות על הסרת החיסיון תוך קביעת תנאים ומגבלות על העיון בחומר.
3. ראובן הורשע בעבירת תקיפה שביצע נגד שמעון וערעורו על פסק-הדין המרשיע נדחה. בתביעה אזרחית שהגיש שמעון נגד ראובן, ואשר מסתמכת על פסק-הדין המרשיע, מבקש ראובן להעיד את לוי, לשם הוכחת טענתו כי חלה טעות בזיהוי ולא ראובן הוא זה שתקף את שמעון. עורך-דינו של שמעון טוען כי בנסיבות העניין לא ניתן להעיד את לוי.
מה הדין?
- א. בנסיבות העניין לא ניתן להעיד את לוי.
 ב. בית המשפט רשאי לאפשר את שמיעת העדות מטעמים שיירשמו וכדי למנוע עיוות דין.
 ג. לא ניתן להעיד את לוי אלא אם כן עדותו סותרת ממצאים שנקבעו בגזר הדין, להבדיל מהכרעת הדין.
 ד. ניתן להעיד את לוי אם לא העיד בהליך הפלילי.

4. שמעון הועמד לדין באשמת ביצוע מעשים מגונים ברבקה, והורשע על-פי עדותה של אחותה רויטל בת ה-13 בלבד. סנגורו טוען שלא ניתן היה להרשיע את שמעון על סמך עדותה של רויטל בלבד, ללא תוספת ראייתית.
מה הדין?
- לא ניתן היה להרשיע את שמעון על סמך עדותה של רויטל, ללא תוספת ראייתית מסוג חיזוק.
  - לא ניתן היה להרשיע את שמעון על סמך עדותה של רויטל, ללא תוספת ראייתית מסוג סיוע.
  - בנסיבות העניין ניתן היה להרשיע בלא צורך בתוספת ראייתית, אולם היה צורך בהנמקה.
  - בנסיבות העניין ניתן היה להרשיע את שמעון על סמך עדותה של רויטל בלבד.
5. ראובן הואשם בביצוע עבירת גניבה. במהלך פרשת ההגנה העיד ראובן, אולם בחר שלא להשיב על חלק משאלות התביעה, בטענה שהתשובות לשאלות אלו עלולות להפילו בביצוע העבירה בה הואשם. התובעת מתעקשת שעליו להשיב על השאלות.
מה הדין?
- ראובן אינו חייב להשיב על השאלות, אם יש בכך הודיה בעובדה שהיא יסוד מיסודותיה של עבירה שהוא מואשם בה, או עלול להיות מואשם בה.
  - ראובן אינו חייב להשיב על השאלות, אם יש בכך הודיה בעובדה שהיא יסוד מיסודותיה של עבירה שהוא מואשם בה או עלול להיות מואשם בה, אולם זכותו זו לא חלה עליו בנוגע לעבירת הגניבה, בנסיבות דנן.
  - על ראובן לבקש מבית המשפט להימנע ממסירת התשובות, ובית המשפט רשאי להיעתר לבקשתו.
  - בנסיבות העניין לא חל החיסיון מפני הפללה עצמית, וזאת בשל סוג העבירה בה הואשם ראובן.
6. גדי הואשם בפציעתה של מירה, בתו, בעת שהייתה קטינה כבת 13. חוקר ילדים אסר להעיד את מירה במשפטו של גדי. חרף זאת, החליטה התביעה לזמן את מירה לעדות, וזו אמנם העידה לחובתו של גדי. ביום העדות מלאו למירה 14 שנים.
איזה מהמשפטים הבאים מתאר נכונה את המצב המשפטי לעניין האפשרות להרשיע את גדי על יסוד עדותה של מירה בלבד?
- בית המשפט רשאי להרשיע את גדי על יסוד עדותה של מירה בלבד, כיוון שהעבירה בה מואשם גדי אינה מסוג העבירות בהן נדרשת הסכמת חוקר ילדים למתן עדותו של ילד.
  - בית המשפט אינו רשאי להרשיע את גדי על יסוד עדותה של מירה בלבד, ללא ראייה מסייעת.
  - בית המשפט רשאי להרשיע את גדי על יסוד עדותה של מירה בלבד, כיוון שלעדותה לא נדרש סיוע בנסיבות העניין.
  - לא ניתן היה להעיד את מירה מבלי שניתנה לכך הסכמת חוקר הילדים. על בית המשפט להתעלם מעדותה.

7. אבי הועמד לדין באשמת תקיפתו של אהרון. אהרון נעדר מן הארץ מאז קרות האירוע. התובע מבקש להעיד את יוסי, חברו של אהרון, אשר שמע את אהרון מספר על נסיבות תקיפתו, בסמוך לאחר האירוע.
מה הדין?

- א. מדובר בעדות מפי השמועה, אשר אינה קבילה בבית משפט, בכל מקרה.
- ב. הכלל האוסר על עדות מפי השמועה אינו חל במשפטים פליליים בעבירות אלימות, ולכן ניתן להעיד את יוסי.
- ג. בנסיבות העניין, ניתן להעיד את יוסי, אך ורק אם מסר גירסה מוקדמת מטעמו במשטרה.
- ד. בנסיבות העניין, ניתן להעיד את יוסי, כחריג לכלל האוסר עדות מפי השמועה.

8. במסגרת משפט פלילי בעבירת רצח הגישה התביעה לבית המשפט תעודה חתומה על-ידי השר לביטחון הפנים, בה הביע השר את דעתו שלפיה ראיינה מסוימת שבידי המשטרה היא ראיינה חסויה, שכן מסירתה עלולה לפגוע ביחסים המודיעיניים המיוחדים בין משטרת ישראל לבין הבולשת הפדראלית האמריקאית (ה-FBI).
אילו מהמשפטים הבאים משקף נכונה את הדין?

- א. לא היתה מניעה שהתעודה תיחתם על-ידי השר, וגם לא היתה מניעה להגיש את התעודה לבית המשפט.
- ב. הנימוק שניתן לחיסיון הוא למעשה חשש לפגיעה ביחסי החוץ של המדינה, ולפיכך רק שר החוץ או ראש הממשלה היו רשאים לחתום על התעודה האמורה.
- ג. לא היתה מניעה שהתעודה תיחתם על-ידי השר וגם לא היתה מניעה להגיש לבית המשפט, וזאת בכפוף לקבלת הסכמה בכתב של ראש הממשלה או של שר החוץ לכך.
- ד. לא היתה מניעה שהשר יחתום על התעודה, אולם לא ניתן היה להגיש את התעודה לבית המשפט, שכן נאשם במשפט פלילי זכאי לקבל את כל החומר שקיים בתיק המשטרה.

9. יוסף עומד לדין באשמה של הכאת בנו בן ה-15 יאיר. כיוון שליאיר יש בחינה חשובה בבית הספר הוא לא מגיע למתן עדות במשפטו של יוסף. כיוון שליאיר לא הגיע לתת עדות, התביעה מבקשת להגיש כראיה במשפטו של יוסף הודעה שגבתה המשטרה מיאיר שעתיים לאחר האירוע בו מואשם יוסף. יוסף מסכים שהודעתו של יאיר תוגש לבית המשפט ותהיה קבילה כראייה במשפטו.
איזה מהמשפטים הבאים משקף נכונה את הדין?

- א. לא ניתן לעשות שימוש בהודעתו של יאיר במשטרה, שכן יאיר בחיים וניתן למוצאו.
- ב. ניתן יהיה לעשות שימוש בהודעתו של יאיר במשטרה במשפטו של יוסף, ובלבד שיוסף מיוצג על-ידי עורך-דין ותוכן ההודעה של יאיר במשטרה אינו שנוי במחלוקת.
- ג. לא ניתן יהיה לעשות שימוש בהודעתו של יאיר במשטרה במשפטו של יוסף, שכן יוסף לא עשה שימוש באמצעי פסול כלשהו כדי למנוע מיאיר להעיד במשפט.
- ד. ניתן יהיה לעשות שימוש בהודעתו של יאיר במשטרה, ובלבד שיוסף לא יורשע רק על סמך הודעתו של יאיר במשטרה, וזאת מבלי שיהיה בחומר הראיות דבר לחיזוקה.

10. יורם הגיש תביעה אזרחית נגד צפריר. לקראת המועד שנקבע לשמיעת ראיות זימנה מזכירות בית המשפט, לבקשת יורם, את צפריר להעיד.
מה הדין?

- א. יורם רשאי להזמין את צפריר להעיד.
- ב. יורם אינו רשאי להזמין את צפריר להעיד, אלא אם צפריר יסכים לכך.
- ג. יורם רשאי להזמין את צפריר להעיד, רק אם בית המשפט יאשר זאת.
- ד. יורם אינו רשאי להזמין את צפריר להעיד, כיוון שצפריר הוא הנתבע בתיק.

11. נגד שמואל הוגש כתב אישום המייחס לו עבירה מסוג פשע. התביעה מבקשת כי בית המשפט יזמין את יצחק להעיד במשפט. סניגורו של שמואל מתנגד לבקשת התביעה, משום שלדעתו אין בהזמנת יצחק להועיל לבירור שאלה הנוגעת למשפט, ואין אפוא בעדותו של יצחק כל צורך.
מה הדין בנוגע להתנגדותו של שמואל?

- א. ההתנגדות תדחה. במשפט פלילי בית המשפט חייב להזמין כל עד שבעל דין מבקש להזמין לעדות.
- ב. ההתנגדות תדחה. במשפט פלילי בעבירה מסוג פשע בית המשפט חייב להזמין כל עד שבעל דין מבקש להזמין לעדות.
- ג. בית המשפט רשאי לקבל את התנגדות שמואל, אם היה סבור שאין בעדות יצחק להועיל לבירור שאלה הנוגעת למשפט.
- ד. בית המשפט רשאי לקבל את התנגדות שמואל, רק בשל כך שמדובר בעבירה מסוג פשע.

12. כרמל הגיש תביעה אזרחית נגד שכנו גדעון. בכתב התביעה נטען כי גדעון השאיר ברז-מים פתוח בדירתו, וכתוצאה מכך הוצפה דירתו של כרמל ונגרם לתכולת הדירה נזק ממון רב. יוסף, בנו הבגיר של כרמל ויורשו היחיד, אשר נכח בדירתו של גדעון בעת שנפתח ברז המים, הוא העד היחיד שהעיד במשפט.
בהנחה שבית המשפט נותן אמון מלא בעדותו של יוסף, האם רשאי הוא לפסוק לטובת כרמל?

- א. כן. ללא כל תנאי.
- ב. לא. בית משפט אזרחי לעולם אינו מוסמך להכריע על יסוד עדות יחידה שאין לה סיוע.
- ג. לא. בנסיבות השאלה בית המשפט אינו מוסמך להכריע על יסוד עדותו של יוסף אם אין לה סיוע.
- ד. כן, אך עליו לפרט מה הניע אותו להסתפק בעדות זו.

13. שרה היא בתו המאומצת בת ה-17 של משה. נגד משה הוגש כתב אישום בחשד לעבירת תקיפה שביצע כלפי שרה. המדינה מבקשת להעיד את שרה לחובתו של משה.
מה הדין?

- א. שרה אינה כשרה להעיד לחובתו של משה, שכן היא בתו של משה לכל דבר ועניין.
- ב. שרה כשרה להעיד לחובתו של משה, שכן היא אינה בתו הביולוגית.
- ג. שרה כשרה להעיד לחובתו של משה, בשל אופי העבירה בה מואשם משה.
- ד. שרה אינה כשרה להעיד לחובתו של משה, בשל גילה.

14. בני הועמד לדין בגין עבירה של שוד. הראיה היחידה שהוצגה במשפטו של בני, היתה עדותו של שותפו לעבירה, אשר העיד נגדו במשפט. בני נמנע מלהעיד בבית המשפט.
איזו מבין האפשרויות הבאות מתארת בצורה הנכונה ביותר את האפשרות להרשיע את בני?

- א. בנסיבות העניין, ניתן להרשיע את בני.
- ב. ניתן להרשיע את בני, אם תהיה תוספת ראייתית מסוג "סיוע".
- ג. ניתן להרשיע את בני, אם תהיה תוספת ראייתית מסוג "דבר מה נוסף".
- ד. בנסיבות העניין, לא ניתן להרשיע את בני.

15. מאור וזיו הואשמו בכך שבצוותא חדא הרגו את נדב. מאור הודה בחקירתו במשטרה בכל העובדות המיוחסות לו בכתב האישום, וכן הפליל את זיו. זיו הכחיש בחקירתו במשטרה את המיוחס לו בכתב האישום, אך הפליל את מאור. בתשובתם לכתב האישום כפרו שניהם במיוחס להם. מאור העיד להגנתו, אך בית המשפט מצא שאין לתת אמון בעדותו. זיו עלה על דוכן העדים, אך שתק וסרב להשיב לשאלות. התביעה הגישה לבית המשפט את אמרותיהם של השניים במשטרה.

האם בנתוני השאלה רשאי בית המשפט להרשיע את מאור ואת זיו על יסוד ראיות אלה?

- א. בית המשפט רשאי להרשיע את מאור בלבד.
- ב. בית המשפט רשאי להרשיע את זיו בלבד.
- ג. בית המשפט רשאי להרשיע את מאור ואת זיו.
- ד. בית המשפט אינו רשאי להרשיע מי מהשניים.

16. נגד בנימין הוגש כתב אישום באשמת שוד. משה, העד המרכזי בעניינו של בנימין, אשר מסר את אמרתו בכתב במהלך חקירתו במשטרה, הוזמן על ידי התביעה להעיד - אולם לא התייצב למשפט. התובע מבקש להגיש את אמרתו החתומה של משה כראיה נגד בנימין, אולם סניגורו של בנימין מתנגד, וטוען כי אין להגיש את האמרה החתומה במשטרה, שכן באופן זה נפגעת זכותו לחקור את משה בחקירה נגדית.
מה הדין?

- א. אמרת משה בחקירתו במשטרה אינה בגדר עדות, אולם ניתן להגישה כחיזוק ראייתי בלבד.
- ב. הזכות לחקירה נגדית הינה זכות יסוד, ובהעדר אפשרות לחקור את משה חקירה שכנגד, אין מקום להגיש את אמרתו במשטרה.
- ג. ניתן להגיש את אמרתו של משה במשטרה, אם בית המשפט שוכנע שאמצעי פסול מונע ממשה מלתת את העדות. אולם, יש צורך שבחומר הראיות יהא דבר לחיזוק אמרתו של משה, לצורך הרשעה.
- ד. ניתן להגיש את אמרתו של משה במשטרה, וניתן להרשיע את בנימין על בסיס אמרה זו בלבד.

17. לבית המשפט המחוזי הוגש כתב אישום נגד שרה בחשד לסחר בסמים מסוכנים. שרה טוענת כי החומר שנתפס ברשותה אינו סם.

התביעה מבקשת להגיש כראיה במשפט תעודה חתומה מטעם המעבדה לזיהוי פלילי של המשטרה (המז"פ), בהתאם לפקודת הפרוצדורה הפלילית (עדות). לטענת התביעה, התעודה מוכיחה כי הרכבו הכימי של החומר שנתפס ברשותה של שרה נכלל ברשימת הסמים האסורים. התביעה הקדימה והעבירה עותק מתעודה זו לידי באת כוחה של שרה, והודיעה על כוונתה להגיש את התעודה כראייה, וזאת שבועיים לפני מועד הדיון.

מה הדין?

א. ניתן להגיש את התעודה כראייה בהליכים פליליים, אף אם חוקר המז"פ לא זומן להופיע כעד, והתעודה אינה ערוכה כתעודת עובד ציבור.

ב. ניתן להגיש את התעודה כראייה בהליכים פליליים, רק אם התעודה ערוכה כתעודת עובד ציבור.

ג. ניתן להגיש את התעודה כראייה בהליכים פליליים, רק אם חוקר המז"פ יופיע כעד.

ד. לא ניתן להגיש את התעודה כראייה בהליכים פליליים, שכן תעודת עובד ציבור ניתן להגיש רק בהסכמת הצדדים.

18. יוסף הואשם בבית המשפט בעבירה של גניבה ממעביד. הראיות שהובאו נגד יוסף היו נסיבתיות בלבד, והכסף לא נמצא מעולם ברשותו. סניגורו של יוסף טוען, כי אין להרשיע את מרשו על יסוד ראיות נסיבתיות בלבד.

מה הדין?

א. לא ניתן להרשיע על יסוד ראיות נסיבתיות בלבד.

ב. ניתן להרשיע על יסוד ראיות נסיבתיות, אולם יש צורך בדבר מה נוסף שישמש כחיזוק ראיתי.

ג. ניתן להרשיע על יסוד ראיות נסיבתיות, אולם יש צורך בסיוע לראיות אלו.

ד. ניתן להרשיע על יסוד ראיות נסיבתיות בלבד.

19. ראובן תקף את שמעון וגרם לו לחבלה חמורה. בעקבות התקיפה החליט שמעון לתבוע את ראובן בגין הנזקים שגרם לו. להוכחת טענותיו, מבקש שמעון לזמן לעדות את חוה, רעייתו של ראובן.

איזו טענה שיטען ראובן עשויה למנוע את העדות של חוה?

א. לא ניתן להעיד נגדו את חוה מאחר שבני זוג אינם כשרים להעיד זה נגד זה.

ב. חוה יכולה להעיד רק כעדת הגנה מטעם ראובן.

ג. העדות אינה רלוונטית להליך.

ד. אין כל טענה מכוחה ניתן למנוע את שמיעת העדות.

20. ראובן זוכה מחמת הספק מעבירה של גניבת רכבו של שמעון, אולם בפסק-הדין פירט בית המשפט את הראיות הקושרות את ראובן למעשים. בתביעה אזרחית שהגיש שמעון נגד ראובן, מבקש עורך-דינו להגיש את פסק-הדין שניתן במשפט הפלילי שהתנהל נגד ראובן כראיה לכאורה לאמור בו. עורך-דינו של ראובן מתנגד לכך.
מה הדין?

- א. לא ניתן להגיש את פסק-הדין כראיה לכאורה לאמור בו.
- ב. לא ניתן להגיש את פסק-הדין כראיה לכאורה לאמור בו, כל עוד לא הפך פסק-הדין לחלוט.
- ג. אין כל מניעה להגיש את פסק-הדין כראיה לכאורה לאמור בו.
- ד. אין כל מניעה להגיש את פסק-הדין כראיה לכאורה לאמור בו, כל עוד מדובר רק בממצאים שנקבעו בהכרעת הדין, ולא בגזר הדין.

21. נגד נפתלי הוגש כתב אישום בעבירה של מעשים מגונים. לצורך הוכחת זהות המבצע מבקשת התביעה להגיש כראיה הרשעות קודמות של נפתלי, המעידות על ביצוע עבירות של מעשים מגונים באותה שיטה ייחודית שנקטה במקרה המתואר בכתב האישום.
מה הדין?

- א. בנסיבות המתוארות ניתן להגיש את ההרשעות הקודמות כראיה.
- ב. ניתן להגיש את ההרשעות הקודמות כראיה, בכפוף לקיומה של חזקת מסוכנות.
- ג. ניתן להגיש כראיה הרשעות קודמות רק בשלב הטיעונים לעונש.
- ד. לא ניתן להגיש הרשעה במשפט פלילי אחד כראיה במשפט פלילי אחר.

22. שמעון ולוי נאשמים בתיק פלילי המתברר בפני בית המשפט המחוזי בתל-אביב- יפו במסגרתו מיוחסות להם עבירות סמים שבוצעו, על פי הנטען, במסגרת ארגון פשיעה. במהלך פרשת התביעה זומנו להעיד שוטרים, וכאשר הוצגו להם דו"חות ומסמכים שונים, אישרו כי הם ערכו את הדו"חות וענו לשאלות התביעה, שעיקרן השאלה האם משקף הדו"ח את שאירע. אין חולק, כי מאחר שמדובר בדו"חות הנערכים על ידי שוטרים כחלק מפעילותם השוטפת, ואשר הם נדרשים להעיד עליהם בדרך כלל זמן רב לאחר עריכתם, הרי שעצם הצגת המסמך בפניהם אין בה בדרך כלל כדי לרענן את זכרונם ועדותם מתמצית לאישור טיבו של המסמך ודרך עריכתו. בית המשפט החליט, חרף התנגדות סניגוריהם של שמעון ולוי לקבל דו"חות אלה כראיה, ולסמנם כמוצגי תביעה, כאשר לנאשמים שמורה הזכות לחקור בחקירה נגדית את העדים.

האם רשאי היה בית המשפט להחליט כך?

- א. כן, משום שעדותם של השוטרים בדבר הדו"חות שערכו עשויה ליפול אל בין גדריו של כלל "הקפאת הזכירה שבעבר".
- ב. לא. אמנם השוטרים עומדים לחקירה נגדית, אך מבלי שעדי התביעה יעידו בחקירתם הראשית בבית המשפט עדות מפורטת, נפגעת זכותם של הנאשמים לדעת מהן העובדות המשמשות בסיס לאישומים נגדם.
- ג. כן - ואפילו בית המשפט לא היה מקנה לנאשמים את הזכות לחקור בחקירה נגדית את העדים - כיוון שמדובר בדו"חות שנערכו על-ידי השוטרים כחלק מפעילותם השוטפת.
- ד. כן, משום שמדובר בעבירות סמים שבוצעו במסגרת ארגון פשיעה.

23. ראובן הורשע בעבירת תקיפה שביצע נגד שמעון וערעורו על פסק-הדין המרשיע נדחה. בתביעה אזרחית שהגיש שמעון נגד ראובן, ואשר מסתמכת על פסק-הדין המרשיע, מבקש ראובן להעיד את לוי, לשם הוכחת טענתו כי חלה טעות בזיהוי ולא ראובן הוא זה שתקף את שמעון. עורך-דינו של שמעון טוען כי בנסיבות העניין לא ניתן להעיד את לוי.
מה הדין?

- א. בנסיבות העניין לא ניתן להעיד את לוי.
- ב. בית המשפט רשאי לאפשר את שמיעת העדות מטעמים שיירשמו וכדי למנוע עיוות דין.
- ג. לא ניתן להעיד את לוי אלא אם כן עדותו סותרת ממצאים שנקבעו בגזר הדין, להבדיל מהכרעת הדין.
- ד. ניתן להעיד את לוי אם לא העיד בהליך הפלילי.

24. נאשם שעלה להעיד במשפטו השיב לשאלה אותה נשאל, ולאחר מתן תשובתו ביקש חיסיון מפני הפללה עצמית, שכן בתשובתו הפליל עצמו בביצוע עבירה נוספת, שאינה מופיעה בכתב האישום.
מה הדין?

- א. ההכרעה נתונה לשיקול דעתו של בית המשפט.
- ב. לנאשם יש חיסיון מפני הפללה עצמית גם לגבי העבירה הנוספת.
- ג. מאחר שהנאשם בחר להעיד, אין לו חיסיון מפני הפללה עצמית בעבירות נוספות.
- ד. מאחר שהנאשם כבר ענה לשאלה, הוא אינו זכאי לחיסיון.

25. אחיות תאומות בנות 12 נחקרו על ידי חוקר ילדים ומסרו שאביהן אנס אותן. לא נמצאו ראיות נוספות להוכחת האשמה. האב בחר לוותר על העדת הילדות במשפט ורק חוקר הילדים העיד על עדותן של הקטינות. הנאשם שתק הן בחקירתו במשטרה הן על דוכן העדים.
האם ניתן להרשיע את הנאשם?

- א. כן, מאחר שכל אחת מעדויות הילדות יכולה להוות סיוע לעדותה של אחותה, אם תימצא מהימנה.
- ב. לא, מאחר שכל אחת מהעדויות זקוקה לסיוע שאינו בנמצא.
- ג. כן, מאחר ששתיקת הנאשם במשפט עשויה להוות את הסיוע הנדרש.
- ד. אין מניעה להרשיעו רק על סמך עדות הקטינות בפני חוקר הילדים, ובתנאי שבית המשפט יזהיר את עצמו, קודם לכן.

26. ראובן ודינה התחתנו בתאריך 1.1.2009. במהלך שנת 2008 הייתה דינה עדת ראייה לניסיון של ראובן לגרום חבלה חמורה לשמעון. דינה נקראה להעיד מטעם התביעה במשפט נגד ראובן ביום 1.2.2009.
האם מותר להעיד את דינה נגד ראובן?

- א. כן, מאחר שמדובר בעבירת ניסיון לחבלת גוף או אלימות.
- ב. לא, מאחר שהיא אשתו ביום מתן העדות.
- ג. כן, מאחר שבזמן ביצוע העבירה הם לא היו נשואים.
- ד. לא, מאחר שמדובר בעבירת ניסיון ולא ב"עבירה מושלמת".

27. כנגד יהודה הוגש כתב אישום בגין סחר ברכוש גנוב, בשל חשד לסחר בציורים עתיקים ויקרי ערך שנגנבו מאספן עתיקות בחו"ל. יהודה ביקש להגיש מסמך משנת 1985 שנמצא בארכיון מוזיאון הלובר בצרפת, המעיד, לטענתו, כי על פי רישומי המוזיאון הציור נרכש על ידו בכסף מלא.

איזה מהמשפטים הבאים נכון?

- א. ניתן להגיש את המסמך כראיה, אם בית המשפט סבור כי ארכיון מוזיאון הלובר בצרפת נחזה כמשמורת כשרה.
- ב. ניתן להגיש את המסמך כראיה, אך ורק בכפוף להגשת חוות דעת מומחה המאשרת שהמסמך מקורי.
- ג. ניתן להגיש את המסמך כראיה, אך ורק אם יוכח כי המוזיאון נוהג, במהלך ניהולו הרגיל, לערוך רישום של מכירות מסוג זה בסמוך להתרחשותן.
- ד. לא ניתן להגיש את המסמך כראיה, אלא בכפוף להתייצבות עורך המסמך.

28. יואב, בן 17, מסר פתק לשמעון חברו בו כתב בנוכחות שמעון: "שדדתי את דינה". בחקירתו במשטרה הכחיש יואב מעורבות בשוד.

האם ניתן להעיד את שמעון ולהסתמך רק על עדותו של שמעון כדי להרשיע את יואב?

- א. לא. אין מדובר בהודיית חוץ של נאשם.
- ב. לא, מאחר שמדובר בקטין.
- ג. כן, אך יש צורך ב"חיזוק".
- ד. כן, אך יש צורך ב"דבר מה נוסף".

29. יצחק הועמד לדין בגין תקיפתה של לאה. לאה נמלטה לחו"ל, ככל הנראה מאימתו של יצחק. רחל, חברתה של לאה, טוענת כי שמעה את לאה אומרת לה כשעה לאחר הארוע שיצחק הוא זה שתקף אותה. התביעה מבקשת להעיד את רחל לצורך הוכחת התקיפה באמצעות הדברים שאמרה לה לאה. יצחק מבקש שלא לאפשר את העדתה של רחל.

איזה מבין המשפטים הבאים מבטא נכונה את הדין?

- א. המדובר בעדות מפי השמועה ולכן אין אפשרות להעיד את רחל בבית המשפט.
- ב. אין אפשרות להעיד את רחל, שכן חלף פרק זמן של שעה בין מועד התקיפה ובין האימרה של לאה.
- ג. ניתן להעיד את רחל למרות שחלף פרק זמן של שעה בין מועד התקיפה ובין האימרה של לאה.
- ד. ניתן להעיד את רחל ובלבד שיוכח כי לאה נמלטה לחו"ל מאימתו של יצחק.

30. לבית המשפט הוגש תצהירה של אליסיה, הערוך כדין והכתוב בשפה העברית. במהלך הדיון התברר כי אליסיה אינה דוברת עברית כלל וכי תוכן התצהיר תורגם לה על ידי מתורגמן לספרדית, שפת אימה, ועל סמך התרגום שבוצע לה היא חתמה על התצהיר בעברית. **איזו מהתשובות הבאות מבטאת נכונה את המצב המשפטי?**

- א. התצהיר אינו קביל כראיה, מאחר שהוא אינו משקף בהכרח את עדותה של אליסיה.
- ב. התצהיר אינו קביל כראיה, אולם ניתן "להכשירו" על ידי הגשת תרגום של התצהיר לספרדית.
- ג. התצהיר קביל כראיה, אולם יש לפרשו לטובת הצד שכנגד.
- ד. התצהיר קביל כראיה.

31. ראובן הורשע באונס שרה. במהלך הטיעונים לעונש גולל התובע את נסיבותיה החמורות של העבירה והביא עדים שהעידו על מצבה הנפשי הקשה של שרה. תשתית ראייתית זו צויינה על ידי השופט, אשר גזר את דינו של ראובן, כנסיבות להחמרה בעונשו. על הכרעת הדין וגזר הדין לא הוגש ערעור ופסק הדין הפך לחלוט. לאה, אשר תלונוותיה נגד ראובן לא הובילו להגשת כתב אישום, מבקשת להגיש תביעה אזרחית נגד ראובן, ולהגיש כראיה במשפט את פרוטוקול הטיעונים לעונש ואת גזר הדין בעניינו של ראובן. **איזו מהתשובות הבאות מבטאת נכונה את המצב המשפטי?**

- א. ניתן להגיש את פרוטוקול הטיעונים לעונש ואת גזר הדין כראיה לכאורה לאמור בהם, מאחר שמדובר בפסק דין חלוט במשפט פלילי.
- ב. ניתן להגיש את פרוטוקול הטיעונים לעונש כראיה לכאורה לאמור בו, מאחר שמדובר בפסק דין חלוט במשפט פלילי. לא ניתן להגיש את גזר הדין כראיה לכאורה לאמור בו.
- ג. ניתן להגיש את גזר הדין כראיה לכאורה לאמור בו, מאחר שמדובר בפסק דין חלוט במשפט פלילי. לא ניתן להגיש את פרוטוקול הטיעונים לעונש כראיה לכאורה לאמור בו.
- ד. לא ניתן להגיש את פרוטוקול הטיעונים לעונש ואת גזר הדין כראיה לכאורה לאמור בהם.

32. נגד לוי הוגש כתב אישום בגין יבוא סם מסוכן על ידי משלוח החבילה באמצעות חברת שליחויות בינלאומית. התביעה מבקשת להגיש כראיה את תמלילי חקירתו במשטרה של שליח חברת השליחויות החתומים על ידו, אך מבלי להעיד את השליח בבית המשפט. **מה הדין?**

- א. ניתן להגיש את תמלילי חקירתו של השליח כראיה בשל היותה של העבירה, עבירה על פקודת הסמים המסוכנים.
- ב. ניתן להגיש את תמלילי החקירה כראיה בהסכמת הצדדים, גם אם תוכנם שנוי במחלוקת, ובלבד שלוי מיוצג על ידי עורך דין.
- ג. ניתן להגיש את תמלילי החקירה כראיה בהסכמת הצדדים כאשר תוכנם לא שנוי במחלוקת, ובלבד שלוי מיוצג על ידי עורך דין.
- ד. לא ניתן להגיש את תמלילי החקירה כראיה, גם אם הצדדים מסכימים, מאחר שהתמלילים הם עדות מפי השמועה.

33. דינה השווה בישראל הואשמה בארצות הברית בעבירות של קשירת קשר ליבוא סמים. נגד דינה הוצא צו מעצר על ידי בית משפט בארצות הברית. ארצות הברית הגישה בקשה להסגרתה של דינה. בתמיכה לבקשת ההסגרה צורפו תצהירים שנערכו בארצות הברית של חוקרי הרשות האמריקאית למלחמה בסמים.
מה הדין?

- א. תצהירי החוקרים אינם יכולים לשמש ראיה, מאחר שהם נערכו במדינה זרה.
- ב. תצהירי החוקרים אינם יכולים לשמש ראיה, מאחר שהם אינם עובדי ציבור בישראל.
- ג. תצהירי החוקרים יכולים לשמש ראיה, כשאין הוראה אחרת באמנת ההסגרה, ובנסיבות בהן תצהירי החוקרים חתומים בידי הרשות שקיבלה אותם והחתימה מאומתת.
- ד. תצהירי החוקרים יכולים לשמש ראיה, כשאין הוראה אחרת באמנת ההסגרה, ובנסיבות בהן תצהירי החוקרים חתומים בידי הרשות שקיבלה אותם, החתימה מאומתת והתקבל אישור היועץ המשפטי לממשלה לאמיתותם.

34. נגד שמעון הוגש כתב אישום בעבירות של סחר בבני אדם לעיסוק בזנות ועבירות נלוות נוספות. בכתב האישום נטען כי חירותה של המתלוננת נשללה באופן מוחלט ושלא כדין. שמעון הודה במסגרת הסדר טיעון בעובדות כתב האישום, ונגזר עליו עונש מאסר בהתאם להסדר הטיעון. על הרשעה זו לא הוגש ערעור ופסק הדין הפך חלוט. על יסוד הרשעתו של שמעון, הוגשה נגדו תביעה אזרחית בעילה נזיקית של כליאת שווא.
מהי המשמעות שניתן לייחס בהליך האזרחי להודאתו והרשעתו של שמעון בהליך הפלילי?

- א. ניתן לראות בהודאתו של שמעון ובהרשעתו בעובדות כתב האישום בהליך הפלילי, כראיות חלוטות בהליך האזרחי.
- ב. ניתן לראות בהודאתו של שמעון ובהרשעתו בעובדות כתב האישום בהליך הפלילי, כראיות לכאורה בהליך האזרחי.
- ג. הודאתו של שמעון והרשעתו בעובדות כתב האישום בהליך הפלילי אינן יכולות לשמש כראיות בהליך האזרחי מאחר שהללו נעשו במסגרת הסדר טיעון.
- ד. הודאתו של שמעון והרשעתו בעובדות כתב האישום בהליך הפלילי אינן יכולות לשמש כראיות בהליך האזרחי מאחר שפסק הדין הפלילי אינו מהווה רשומה מוסדית.

35. בית המשפט נתן אישור להאזנת סתר לראובן, בחשד לביצוע עבירות סמים ואלימות. במהלך תמלול השיחות התברר שבאחת השיחות הודה ראובן בתקיפתו של יהודה. יהודה הגיש קובלנה פלילית נגד ראובן בעבירה של תקיפה.
האם יהודה יכול להשתמש בתמליל האזנת הסתר כראיה בקובלנה?

- א. דברים שנקלטו כדין בדרך האזנת סתר קבילים כראיה בקובלנה.
- ב. לא ניתן להשתמש בתמליל האזנת הסתר כראיה בקובלנה, אלא אם התקבל לכך אישור בכתב של היועץ המשפטי לממשלה.
- ג. ניתן להשתמש בתמליל האזנת הסתר כראיה רק כסיוע לעדות אחרת התומכת בקובלנה.
- ד. לא ניתן להשתמש בתמליל האזנת הסתר כראיה בקובלנה.

36. נגד לוי הוגש כתב אישום בשל צילומו של עמרם תוך פגיעה בפרטיותו והפצת התמונה לשמעון. התביעה מבקשת להעיד את שמעון כעד מטעמה. לוי מבקש לחקור את שמעון במהלך עדותו, אודות עברו "המפוקפק" של עמרם.
האם לוי רשאי לחקור את שמעון במהלך עדותו, אודות עברו של עמרם?

- א. בכל מקרה אין אפשרות לחקור עד בהליך פלילי, אודות עברו של נפגע.
- ב. אין אפשרות במקרה זה לחקור את שמעון על עברו של עמרם.
- ג. על בית המשפט לבחון את הרלוונטיות שיש לייחס לעברו של עמרם, ולהחליט האם להתיר את החקירה.
- ד. עברו המפוקפק של עמרם רלוונטי לכאורה להליך ולכן אין מניעה לחקור את שמעון בנושא.

37. ראובן הורשע באונס שרה. במהלך הטיעונים לעונש גולל התובע את נסיבותיה החמורות של העבירה והביא עדים שהעידו על מצבה הנפשי הקשה של שרה. תשתית ראייתית זו צוינה על ידי השופט, אשר גזר את דינו של ראובן, כנסיבות להחמרה בעונשו. על הכרעת הדין וגזר הדין לא הוגש ערעור ופסק הדין הפך לחלוט.
לאה, אשר תלונותיה נגד ראובן לא הובילו להגשת כתב אישום, מבקשת להגיש תביעה אזרחית נגד ראובן, ולהגיש כראיה במשפט את פרוטוקול הטיעונים לעונש ואת גזר הדין בעניינו של ראובן.
איזו מהתשובות הבאות מבטאת נכונה את המצב המשפטי?

- א. ניתן להגיש את פרוטוקול הטיעונים לעונש ואת גזר הדין כראיה לכאורה לאמור בהם, מאחר שמדובר בפסק דין חלוט במשפט פלילי.
- ב. ניתן להגיש את פרוטוקול הטיעונים לעונש כראיה לכאורה לאמור בו, מאחר שמדובר בפסק דין חלוט במשפט פלילי. לא ניתן להגיש את גזר הדין כראיה לכאורה לאמור בו.
- ג. ניתן להגיש את גזר הדין כראיה לכאורה לאמור בו, מאחר שמדובר בפסק דין חלוט במשפט פלילי. לא ניתן להגיש את פרוטוקול הטיעונים לעונש כראיה לכאורה לאמור בו.
- ד. לא ניתן להגיש את פרוטוקול הטיעונים לעונש ואת גזר הדין כראיה לכאורה לאמור בהם.

38. דן הועמד לדין בעבירה של שוד. בידי התביעה מצויה הקלטה של יוחנן, שאינה האזנת סתר, בה הוא מספר לחברו כי ראה את דן מבצע את השוד. יוחנן זומן להעיד על ידי התביעה ועלה על דוכן העדים, אולם שתק בתגובה לשאלות שהופנו אליו. התביעה מבקשת להגיש את ההקלטה של יוחנן כראיה, בכפוף לתנאי הקבילות הקבועים בדין.
איזה מהמשפטים הבאים מבטא נכונה את הדין?

- א. ניתן להגיש את ההקלטה של יוחנן כראיה, רק אם בית המשפט שוכנע שמנסיבות העניין עולה, שיוחנן שתק מחמת אמצעי פסול שנקט כלפיו.
- ב. לא ניתן להגיש את ההקלטה של יוחנן כראיה, מאחר שהיא אינה נחשבת לאמרה בכתב.
- ג. ניתן להגיש את ההקלטה של יוחנן כראיה.
- ד. לא ניתן להגיש את ההקלטה של יוחנן כראיה, מאחר שהדברים לא נאמרו בפני אדם הנמנה על רשויות החקירה או התביעה.

39. איזה מבין המשפטים הבאים בנוגע לחקירת ילדים ולעדות ילדים, כמשמעותן בחוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), התשט"ו-1955, אינו נכון?

- עדות בעבירה שחוק הגנת ילדים חל עליה, שתועדה על ידי חוקר ילדים, אינה קבילה בשום מקרה בהליך אזרחי.
- בית המשפט רשאי לאשר לפרסם תיעוד חקירה של ילד על ידי חוקר ילדים. בטרם הוגש כתב אישום, בית המשפט המוסמך לאשר האמור, הוא בית משפט השלום שבאזור שיפוטו מתנהלת החקירה.
- בית המשפט רשאי להורות, לאחר ששמע את חוקר הילדים, על הפסקת עדותו של ילד אם הוא סבור שהמשך העדות עלול לגרום נזק נפשי לילד.
- החלטה של חוקר ילדים אם לאשר העדתו של ילד תהיה מנומקת בכתב.

40. יוסי הועמד לדין בעבירה של סיכון חיי אדם בנתיב תחבורה. בעדותו במשפט טען יוסי כי הרכב שלטענת התביעה בוצעה בו העבירה מעולם לא היה ברשותו. בתגובה, ביקשה התביעה להביא ראיות המוכיחות כי יוסי קיבל דו"חות בגין עבירות תנועה שביצע בזמן שנסע ברכב בו בוצעה העבירה. ההגנה התנגדה בטענה שמדובר בראיות המעידות על עברו הפלילי של הנאשם ועל כן התביעה אינה רשאית להציגן.
מה הדין?

- ניתן להציג ראיות המוכיחות כי יוסי קיבל את הדו"חות, מאחר שמדובר בעבירה על דיני התעבורה.
- בשום מקרה לא ניתן להציג ראיות המוכיחות כי יוסי קיבל את הדו"חות, מאחר שמדובר בראיות המעידות על עברו הפלילי של יוסי.
- ניתן להציג ראיות המוכיחות כי יוסי קיבל את הדו"חות, רק אם יש בכך כדי להוכיח שיוסי נוהג, באופן שיטתי, לבצע עבירות בדרך דומה לדרך בה בוצעה העבירה בה הוא מואשם.
- ניתן להציג ראיות המוכיחות כי יוסי קיבל את הדו"חות, מאחר שהדבר נועד להפריך טענת הגנה קונקרטיה שהעלה יוסי.

41. ראובן הועמד לדין בגין מעשה סדום שביצע, לפי החשד, בשמעון. בזמן המיוחס לביצוע העבירה היה שמעון בן 13 שנים וחצי. שמעון נחקר על ידי חוקר ילדים. לאחר החקירה קבע חוקר הילדים כי ניתן לזמן את שמעון לעדות, ובלבד שהעדות תיגבה בלשכת השופט. משפטו של ראובן נפתח כשנה לאחר המועד המיוחס לביצוע העבירה. זמן קצר לאחר פתיחת המשפט ביקשה התביעה לזמן את שמעון לעדות.
איזה מהמשפטים הבאים נכון?

- ניתן לזמן את שמעון לעדות, מכוח אישור חוקר הילדים שניתן לאחר החקירה. בהתאם לתנאי שנקבע על ידי חוקר הילדים, העדות תיגבה בלשכת השופט.
- ניתן לזמן את שמעון לעדות בלא צורך באישור חוקר הילדים. בית המשפט רשאי להורות, מיוזמתו או לבקשת שמעון או הורהו, כי העדות תיגבה בלשכת השופט.
- ניתן לזמן את שמעון לעדות אם יינתן לכך אישור נוסף של חוקר הילדים סמוך למועד העדות. חוקר הילדים רשאי להתנות את העדות בכך שהיא תיגבה בלשכת השופט.
- ניתן לזמן את שמעון לעדות, בלא צורך באישור חוקר הילדים. בית המשפט חייב להורות כי העדות תיגבה בלשכת השופט.

42. בני הועמד לדין בגין עבירה של שוד. הראיה היחידה שהוצגה במשפטו של בני, היתה עדותו של שותפו לעבירה, אשר העיד נגדו במשפט. בני נמנע מלהעיד בבית המשפט.
איזו מבין האפשרויות הבאות מתארת בצורה הנכונה ביותר את האפשרות להרשיע את בני?

- בנסיבות העניין, ניתן להרשיע את בני.
- ניתן להרשיע את בני, אם תהיה תוספת ראייתית מסוג "סיוע".
- ניתן להרשיע את בני, אם תהיה תוספת ראייתית מסוג "דבר מה נוסף".
- בנסיבות העניין, לא ניתן להרשיע את בני.

43. במהלך עדותו, ביקש עד ההגנה ראובן, להימנע מלהשיב על שאלה שנשאל. לטענת ראובן, מסירת תשובה לשאלה עלולה להפליל אותו בביצוע שוד שביצע 15 שנה לפני יום מתן עדותו.
איזה מבין המשפטים הבאים משקף נכונה את הדין?

- בנסיבות העניין לא עומד לראובן חסיון מפני הפללה עצמית.
- בית המשפט יכול להורות לראובן להשיב לשאלה, לפי שיקול דעתו, וניתן יהיה לעשות שימוש נגד ראובן במידע שימסור לשם הגשת כתב אישום נגדו בגין עבירת השוד.
- כל עוד ראובן אינו מוותר על החסיון מפני הפללה עצמית לא ניתן לחייבו לענות לשאלה.
- אין לראובן זכות להימנע מלהשיב לשאלה, כיוון שמדובר בעד הגנה שעדותו יכולה לסייע להגנת הנאשם.

44. התביעה הגישה תעודת עובד ציבור וההגנה ביקשה להזמין את עובד הציבור החתום על התעודה לחקירה בבית המשפט.
איזה מהמשפטים הבאים נכון?

- אין צורך בחקירה זו, כיוון שהתעודה היא ראיה לאמיתות תוכנה.
- בית המשפט רשאי, מטעמים מיוחדים, לצוות על חקירתו של עובד הציבור.
- ככלל, בית המשפט ייעתר לבקשת ההגנה, אך הוא רשאי להטיל עליה את הוצאות החקירה בנסיבות מסוימות.
- אמנם התעודה מהווה ראיה לעצם הרישום בה, אולם אין אפשרות להזמין עובדי ציבור להיחקר ודי בהגשת התעודה.

45. איזה מהמשפטים הבאים נכון לגבי משפט זוטא?

- על הנאשם להוכיח לפי מאזן ההסתברויות שהודאתו לא היתה חופשית ומרצון.
- על התביעה להוכיח מעבר לכל ספק סביר שהודאתו של הנאשם היתה חופשית ומרצון.
- על התביעה להוכיח לפי מאזן ההסתברויות שהודאתו של הנאשם היתה חופשית ומרצון.
- על הנאשם להוכיח מעבר לכל ספק סביר שהודאתו לא היתה חופשית ומרצון.

46. ראובן הורשע באונס שרה. במהלך הטיעונים לעונש גולל התובע את נסיבותיה החמורות של העבירה והביא עדים שהעידו על מצבה הנפשי הקשה של שרה. תשתית ראייתית זו צויינה על ידי השופט, אשר גזר את דינו של ראובן, כנסיבות להחמרה בעונשו. על הכרעת הדין וגזר הדין לא הוגש ערעור ופסק הדין הפך לחלוט.

לאה, אשר תלונותיה נגד ראובן לא הובילו להגשת כתב אישום, מבקשת להגיש תביעה אזרחית נגד ראובן, ולהגיש כראיה במשפט את פרוטוקול הטיעונים לעונש ואת גזר הדין בעניינו של ראובן.

איזו מהתשובות הבאות מבטאת נכונה את המצב המשפטי?

- א. ניתן להגיש את פרוטוקול הטיעונים לעונש ואת גזר הדין כראיה לכאורה לאמור בהם, מאחר שמדובר בפסק דין חלוט במשפט פלילי.
- ב. ניתן להגיש את פרוטוקול הטיעונים לעונש כראיה לכאורה לאמור בו, מאחר שמדובר בפסק דין חלוט במשפט פלילי. לא ניתן להגיש את גזר הדין כראיה לכאורה לאמור בו.
- ג. ניתן להגיש את גזר הדין כראיה לכאורה לאמור בו, מאחר שמדובר בפסק דין חלוט במשפט פלילי. לא ניתן להגיש את פרוטוקול הטיעונים לעונש כראיה לכאורה לאמור בו.
- ד. לא ניתן להגיש את פרוטוקול הטיעונים לעונש ואת גזר הדין כראיה לכאורה לאמור בהם.

47. עופר היה עד לביצוע שוד מזוין על-ידי דוד. עופר נחקר במשטרה ומסר גרסתו במלואה. משפחתו של דוד העבירה לעופר מסר כי "מוטב לו שיימנע מלהעיד". בהגיעו לדוכן העדים, השיב עופר לכל השאלות שנשאל במילים: "שיהיה לך יום טוב". התביעה מבקשת לעשות שימוש באמרתו הכתובה של עופר במשטרה כדי להביא להרשעתו של דוד.

מה הדין?

- א. התביעה תוכל לעשות שימוש באמרתו הכתובה של עופר כראיה אם מתן האמרה יוכח במשפט. בית המשפט רשאי יהיה להרשיע את דוד על סמך אמרתו של עופר, לאחר שירשום את טעמיו להעדפת אמרת החוץ על פני העדות בבית המשפט, אם ימצא לאמרה זו תוספת ראייתית מסוג סיוע.
- ב. התביעה לא תהיה רשאית לעשות שימוש באמרתו של עופר מאחר שכותב ההודעה לא נכח באירועים בעצמו ומדובר בעדות מפי השמועה.
- ג. התביעה תוכל לעשות שימוש באמרתו הכתובה של עופר כראיה אם מתן האמרה יוכח במשפט. בית המשפט רשאי יהיה להרשיע את דוד על סמך אמרתו של עופר, לאחר שירשום את טעמיו להעדפת אמרת החוץ על פני העדות בבית המשפט, אם ימצא לאמרה זו תוספת ראייתית של דבר לחיזוק.
- ד. התביעה לא תוכל לעשות שימוש באמרתו הכתובה של עופר כראיה, שכן משסירב לענות על השאלות שנשאל באופן ענייני הוא אינו בגדר "עד" במשפט.

48. יעקב הואשם בעבירה של איומים לאחר שאיים על זבולון בעשר הזדמנויות שונות שיפגע בפרנסתו. על פי יסודות העבירה, יש צורך בהוכחת כוונה להפחיד את זבולון כתנאי להרשעתו של יעקב בעבירת איומים.

זבולון הוא עד התביעה היחיד במשפט. יעקב מודה בעובדות הנטענות אך טוען כי אין להרשיעו בעבירת איומים, שכן לא התכוון להפחיד את זבולון.

מה הדין?

- א. ריבוי האירועים עשוי להוות, כשלעצמו, הוכחה בדבר כוונתו של יעקב להפחיד את זבולון.
- ב. יש צורך בדבר מה נוסף שיתמוך בעדותו של זבולון כתנאי להרשעתו של יעקב.
- ג. יש צורך בסיוע לעדותו של זבולון כתנאי להרשעתו של יעקב.
- ד. אין אפשרות לבסס הרשעה על בסיס עדותו של זבולון בלבד.

49. במהלך תביעת נזיקין שהגיש ראובן נגד ליאת, נקרא יונתן, בעלה של ליאת, להעיד מטעם ההגנה כדי לתמוך בדברי אשתו. בחקירתו הנגדית, העיד יונתן כי ליאת אכן התרשלה במעשיה אל מול ראובן.

האם יוכל ראובן לעשות שימוש בעדותו של יונתן לשם הוכחת תביעתו?

- א. כן, וניתן יהיה להשתמש בדברים גם אם היה יונתן מוזמן לעדות מטעם התביעה.
- ב. לא, משום שמדובר בעדות של בן משפחה.
- ג. לא, ניתן יהיה להשתמש רק בחלקים בעדותו של יונתן התומכים בעדותה של ליאת.
- ד. כן, משום שיונתן הוזמן להעיד מטעם ההגנה.

50. איזה מהמשפטים הבאים אינו נכון לגבי תצהיר שהוגש בהליך אזרחי?

- א. בית המשפט רשאי לצוות כי המצהיר ייחקר.
- ב. ניתן להטיל הוצאות על מי שביקש לחקור מצהיר בבית המשפט אם בקשתו באה לשם קינטור.
- ג. רשם שאינו שופט יכול לאשר תצהיר רק עבור הליכים המתנהלים בבית המשפט בו הוא מכהן כרשם.
- ד. מצהיר שחתם על תצהיר בפני עורך-דין שמציין ביודעין בתצהירו עובדה כוזבת עובר עבירה פלילית.

51. יהודה הגיש תביעה אזרחית נגד מדינת ישראל בשל אירועים שאירעו לפני למעלה מעשרים שנה. בקשת המדינה לדחיית התובענה או מחיקתה בשל התיישנות, נדחתה. עובדי המדינה שעבדו באותה תקופה פרשו זה מכבר מעבודתם בשירות המדינה. המדינה מבקשת להגיש תעודת עובד ציבור מטעם האחראי על היחידה בה עבדו עובדי המדינה שפרשו ביחס לאירועים ואופן התרחשותם. יהודה מתנגד להגשת תעודת עובד הציבור.

מה הדין?

- א. ניתן להגיש את תעודת עובד הציבור, ובלבד שבית המשפט אינו רואה חשש לעיוות הדין.
- ב. לא ניתן להגיש תעודת עובד ציבור מטעם האחראי על היחידה, אלא רק ביחס לאירועים הידועים לו מידיעה אישית.
- ג. לא ניתן להגיש תעודת עובד ציבור מטעם האחראי על היחידה, משום שהמדינה היא צד להליך.
- ד. ניתן להגיש תעודת עובד ציבור מטעם האחראי על היחידה ללא כל תנאי.

52. דוד, תושב פתח-תקווה, מעוניין לחתום על תצהיר שיתמוך בעובדות המפורטות בעתירה שהוא עומד להגיש לבית המשפט הגבוה לצדק.
מי מהגורמים הבאים אינו מוסמך לאשר בחתימתו על התצהיר התומך בעתירה, כי הזהיר את דוד - בטרם שדוד חתם על התצהיר בפניו - כי עליו להצהיר את האמת וכי יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן?

- א. שופט בדימוס של בית משפט השלום בנתניה.
- ב. ראש רשות מקומית.
- ג. קאדי בבית הדין השרעי.
- ד. רשם בית משפט השלום בבאר-שבע.

53. נגד אברהם הוגש כתב אישום בגין עבירות שביצע נגד שרה, נכדתו. הפרקליטות מבקשת לזמן את שרה להעיד לחובתו של אברהם.
האם הדבר אפשרי מבחינת הדין?

- א. כן. אין כל מניעה.
- ב. כן. ובלבד שמדובר בעבירה של חבלת גוף או אלימות או איום באחד מאלה.
- ג. לא. מאחר שאין מדובר בעבירה שעניינה הפרת צו הגנה לפי חוק למניעת אלימות במשפחה, תשנ"א-1991.
- ד. לא. בשל העובדה שהיא קרובת משפחה של אברהם.

54. ראובן, הלוקה בנפשו, העיד מטעם התביעה במשפטו של שמעון, המואשם בעבירת מרמה. התביעה אף הגישה חוות דעת מומחה על אודות מצבו הנפשי של ראובן. עדותו של ראובן הגיונית ועולים מתוכה סימני אמת, וכן קיימים סימנים חיצוניים לאמיתותה.
האם ניתן להרשיע את שמעון על סמך עדותו היחידה של ראובן?

- א. לא. עדותו של ראובן אינה קבילה בשל לקותו הנפשית.
- ב. לא. לצורך הרשעה נדרש דבר לחיזוק עדותו של ראובן.
- ג. כן, ובלבד שיימצא בחומר הראיות סיוע לעדותו של ראובן.
- ד. כן, בנסיבות העניין די בכך.

55. ראובן הורשע בבית המשפט המחוזי בכך שגרם לשמעון נזקי גוף באמצעות מכוניתו במהלך ביצוע פשע. פסק הדין הפלילי הפך חלוט. שמעון מבקש להגיש לבית משפט השלום תביעת פיצויים נגד ראובן ונגד חברת הביטוח המבטחת את הרכב בסכום המוערך על ידו בכמיליון ש"ח.

האם יוכל שמעון להגיש את פסק הדין הפלילי כראיה בהליך האזרחי?

- א. לא, כיוון ששמעון תובע גם את חברת הביטוח שלא הייתה נאשמת בהליך הפלילי.
- ב. הממצאים והמסקנות שבהכרעת הדין הפלילית יהיו קבילים כראיה לכאורה לאמור בהם בהליך האזרחי.
- ג. לא, כיוון שראובן הורשע על ידי בית המשפט המחוזי וסכום התביעה האזרחית מצוי בסמכות בית משפט השלום.
- ד. הממצאים והמסקנות שבהכרעת הדין הפלילית יהיו קבילים כראיה חלוטה לאמור בהם בהליך האזרחי.

56. בנימין בן ה-13 היה עד לביצוע שוד במכולת. בנימין הגיע להעיד בבית המשפט המחוזי אליו הוגש כתב האישום, והיה עד התביעה היחיד.

האם ניתן להרשיע את הנאשם על סמך עדותו של בנימין בלבד?

- א. לא. בהליך פלילי לא ניתן להרשיע נאשם על סמך עדותו היחידה של קטין מתחת לגיל 14.
- ב. לא. כדי להרשיע את הנאשם צריך למצוא בחומר הראיות דבר לחיזוק עדותו של בנימין.
- ג. כן. לא היתה כל מניעה במקרה זה להרשיע על סמך עדותו היחידה של בנימין.
- ד. כן. אולם בשל היותו של בנימין קטין על בית המשפט לנמק מדוע הוא מסתמך על עדותו כעדות יחידה להרשעה.

57. בית המשפט המחוזי הרשיע את אביב ברצח ערן. אביב לא הגיש ערעור על פסק הדין. לאחר חצי שנה ביקשה משפחתו של ערן להגיש תביעה אזרחית על סך 2 מיליון ₪ נגד אביב ונגד אשתו. לטענת משפחתו של ערן נטלה אשתו של אביב חלק בביצוע המעשה, הגם שלא הועמדה לדין. התביעה האזרחית הוגשה על בסיס העובדות המהוות את העבירה בה הורשע אביב.
איזה בית משפט מוסמך לדון בתביעה?

- בית המשפט המחוזי שהרשיע את אביב.
- המותב בבית המשפט המחוזי, שהרשיע את אביב, ובלבד שמשפחתו של ערן ביקשה זאת.
- בית משפט השלום.
- לבית משפט המחוזי ולבית משפט השלום סמכות מקבילה לדון בתביעה.

58. במשפט פלילי בשל עבירה שאינה מנויה בתוספת לחוק לתיקון סדרי הדין (חקירת עדים), התשי"ח-1957, אמור להעיד מטעם התביעה ילד בן 17.
איזו מן התשובות הבאות אינה נכונה?

- בית המשפט רשאי לגבות את עדות הקטין בלשכתו, אם נוכח כי הדבר עשוי להקל על הקטין.
- בית המשפט רשאי לגבות את עדות הקטין שלא על דוכן העדים, אם נוכח כי הדבר עשוי להקל על הקטין.
- בית המשפט רשאי לגבות את עדות הקטין בנוכחות אדם המלווה אותו לצידו במהלך עדותו, לפי בחירתו, אם נוכח כי הדבר עשוי להקל על הקטין.
- בית המשפט רשאי לגבות את עדות הקטין שלא בנוכחות הנאשם אלא בנוכחות סניגורו, אם נוכח כי מסירת העדות בנוכחות הנאשם עלולה לפגוע בקטין או לפגום בעדותו.

59. אורי היה עד למעשה שוד שביצעה שירלי בסניף בנק. במהלך מנוסתה, פגעה שירלי ביונתן, וגרמה לו נזק גוף. נגד שירלי הוגש כתב אישום. יונתן הגיש תביעה נזיקית נגד שירלי בגין נזקי הגוף שגרמה לו. אורי נקרא להעיד בשני המשפטים בגיל 13 וחצי והוא עד התביעה היחיד הן בהליך הפלילי הן בתביעה האזרחית.
מה הדין?

- בית המשפט הדין בהליך הפלילי יוכל לבסס את פסק דינו על עדותו היחידה של אורי, אם ימצא בחומר הראיות דבר לחיזוקה. בית המשפט הדין בתביעה הנזיקית רשאי לבסס את פסק דינו על עדותו היחידה של אורי, ללא צורך בתוספת ראייתית או בהנמקה.
- בית המשפט הדין בהליך הפלילי יוכל לבסס את פסק דינו על עדותו היחידה של אורי, אך עליו לפרט בהחלטתו מה הניע אותו להסתפק בעדות זו. בית המשפט הדין בתביעה הנזיקית רשאי אף הוא לבסס את פסק דינו על עדותו היחידה של אורי, אך עליו לפרט בהחלטתו מה הניע אותו להסתפק בעדות זו.
- בית המשפט הדין בהליך הפלילי יוכל לבסס את פסק דינו על עדותו היחידה של אורי, ללא צורך בתוספת ראייתית או בהנמקה. בית המשפט הדין בתביעה הנזיקית רשאי לבסס את פסק דינו על עדותו היחידה של אורי, אך עליו לפרט בהחלטתו מה הניע אותו להסתפק בעדות זו.
- בית המשפט הדין בהליך הפלילי יוכל לבסס את פסק דינו על עדותו היחידה של אורי ללא צורך בתוספת ראייתית או בהנמקה. בית המשפט הדין בתביעה הנזיקית רשאי אף הוא לבסס את פסק דינו על עדותו היחידה של אורי ללא צורך בתוספת ראייתית או בהנמקה.

60. המשטרה מבקשת להאזין לשיחות טלפון של הפסיכולוג המומחה יהודה. קצין משטרה מוסמך הגיש בקשה בכתב באישור פרקליט המדינה, לנשיא בית המשפט המחוזי, להתיר את ההאזנה וטען כי קיים חשד סביר שיהודה מעורב בעבירת הריגה וכי האזנת הסתר חיונית לחקירת הפרשה.
מה הדין?

- א. לא ניתן להתיר את ביצוע ההאזנה, שכן יהודה נהנה מחיסיון כפסיכולוג.
- ב. לא ניתן להתיר את ביצוע ההאזנה, שכן הסמכות נתונה לשופט של בית המשפט העליון בלבד.
- ג. לא ניתן להתיר את ביצוע ההאזנה, שכן יש צורך באישור היועץ המשפטי לממשלה ואין להסתפק באישור פרקליט המדינה.
- ד. ניתן להתיר את ביצוע ההאזנה בנסיבות העניין.

61. דן הועמד לדין בעבירה של שוד. בידי התביעה מצויה הקלטה של יוחנן, שאינה האזנת סתר, בה הוא מספר לחברו כי ראה את דן מבצע את השוד. יוחנן זומן להעיד על ידי התביעה ועלה על דוכן העדים, אולם שתק בתגובה לשאלות שהופנו אליו. התביעה מבקשת להגיש את ההקלטה של יוחנן כראיה, בכפוף לתנאי הקבילות הקבועים בדין.
איזה מהמשפטים הבאים מבטא נכונה את הדין?

- א. ניתן להגיש את ההקלטה של יוחנן כראיה, רק אם בית המשפט שוכנע שמנסיבות הענין עולה, שיוחנן שתק מחמת אמצעי פסול שנקט כלפיו.
- ב. לא ניתן להגיש את ההקלטה של יוחנן כראיה, מאחר שהיא אינה נחשבת לאמרה בכתב.
- ג. ניתן להגיש את ההקלטה של יוחנן כראיה.
- ד. לא ניתן להגיש את ההקלטה של יוחנן כראיה, מאחר שהדברים לא נאמרו בפני אדם הנמנה על רשויות החקירה או התביעה.

62. איילת נפלה קורבן לעבירה של מעשה מגונה שביצע בה שכנה, גבי, בהיותה בת 8 שנים. כעבור מספר שנים התלוננה איילת במשטרה נגד גבי, והוגש נגדו כתב אישום. במהלך המשפט שהתנהל נגד גבי, ביקשה איילת, שהיתה בת 17 וחצי בעת מתן עדותה, להעיד שלא בנוכחות הנאשם. איילת היתה עדת התביעה היחידה. בית המשפט נעתר לבקשה.
מה הדין?

- א. ניתן להרשיע את גבי על סמך עדותה של איילת. על בית המשפט לפרט בהכרעת הדין מה הניע אותו להסתפק בעדות זו.
- ב. ניתן להרשיע את גבי על סמך עדותה של איילת, אם יש בחומר הראיות דבר לחיזוקה.
- ג. ניתן להרשיע את גבי על סמך עדותה של איילת, אך עדותה טעונה סיוע.
- ד. ניתן להרשיע את גבי על סמך עדותה היחידה של איילת, ללא כל תוספת ראייתית. אין צורך בפירוט בהכרעת הדין מה הניע את בית המשפט להסתפק בעדות זאת.

63. ראובן הגיש תביעה נגד שמעון בגין נזק שגרם שמעון לביתו של ראובן. במסגרת שמיעת הראיות מבקש שמעון לקרוא לעדות מטעמו את ראובן וכן את מרים, אשתו של ראובן.
מה הדין?

- א. שמעון רשאי לקרוא לראובן לעדות אך אינו רשאי לקרוא למרים לעדות.
- ב. שמעון אינו רשאי לקרוא לראובן לעדות אך רשאי לקרוא למרים לעדות.
- ג. שמעון רשאי לקרוא לראובן לעדות ואף רשאי לקרוא למרים לעדות.
- ד. שמעון אינו רשאי לקרוא לראובן לעדות ואף אינו רשאי לקרוא למרים לעדות.

64. שמעון, בן 13, היה עד ראייה לרצח שביצעה דודתו בעובר אורח.
מי מוסמך לגבות את הודעתו של שמעון בקשר לאירוע זה והאם ניתן יהיה להעיד את שמעון בבית המשפט אם יוגש כתב אישום נגד דודתו באשמת רצח?

- א. ההודעה תיגבה על ידי חוקר ילדים. ניתן יהיה להעיד את שמעון בבית המשפט, רק אם תינתן לכך רשות של חוקר הילדים.
- ב. ההודעה תיגבה על ידי שוטר. ניתן יהיה להעיד את שמעון בבית המשפט, רק אם תינתן לכך רשות של חוקר ילדים.
- ג. ההודעה תיגבה על ידי חוקר ילדים. ניתן יהיה להעיד את שמעון בבית המשפט ללא כל תנאי.
- ד. ההודעה תיגבה על ידי שוטר. ניתן יהיה להעיד את שמעון בבית משפט ללא כל תנאי.

65. דליה ויוסף מואשמים בכתב אישום אחד בעבירות של הלבנת הון ומרמה. שמואל, בעלה של דליה, נקרא להעיד מטעם התביעה במשפטם.
האם עדותו של שמואל, לחובתם, כשרה? מה בסמכותו של בית המשפט לעשות, אם שמואל יסרב להעיד?

- א. שמואל כשר להעיד לחובתם של דליה ויוסף שכן, חרף העובדה שהוא בעלה של דליה, המדובר בעבירות שנמנות על החריגים לסייג בדבר עדותם של בני זוג. בסמכות בית המשפט לכפות על שמואל להעיד ואף לצוות על מאסרו, לתקופה שלא תעלה על חודש ימים.
- ב. שמואל אינו כשר להעיד במשפט נגד דליה. כמו כן, אין עדותו כשרה נגד יוסף, שכן הוא נאשם יחד עם דליה בכתב אישום אחד.
- ג. שמואל אינו כשר להעיד נגד דליה. עדותו של שמואל נגד יוסף כשרה, אולם אם שמואל יסרב להעיד לחובת יוסף, בית המשפט לא יכפה אותו לעשות כן.
- ד. שמואל אינו כשר להעיד נגד דליה. עדותו של שמואל נגד יוסף כשרה. אם שמואל לא יעיד נגד יוסף, בסמכות בית המשפט לכפות אותו להעיד ואף לצוות על מאסרו, אם יסרב, לתקופה שלא תעלה על חודש ימים.

66. שרה תכננה לסחוט את אברהם. לשם כך שוחחה שרה בטלפון עם אברהם ודובבה אותו אודות עבירת מרמה שאברהם ביצע בעבר וטרם פוענחה, ואף הקליטה את השיחה. משהתגלו הדברים, הוגש נגד אברהם כתב אישום בעבירת מרמה בנסיבות מחמירות, שעונשה חמש שנות מאסר. כן הוגש כתב אישום נגד שרה בעבירת סחיטה באיומים, שעונשה תשע שנות מאסר. השופטים שדנו בכל אחד מהמשפטים הורו על קבלת הקלטת השיחה כראייה קבילה, לאחר שהשתכנעו, מטעמים מיוחדים שפורטו בהחלטות, כי בנסיבות העניין הצורך להגיע לחקר האמת עדיף על הצורך להגן על פרטיות הדוברים.

האם היה רשאי כל אחד מן השופטים להורות על קבלת הקלטת השיחה כראייה קבילה?

- א. ניתן היה להורות על קבילות הקלטת השיחה הן במשפטה של שרה הן במשפטו של אברהם.
- ב. ניתן היה להורות על קבילות הקלטת השיחה במשפטה של שרה, אך לא ניתן היה להורות כן במשפטו של אברהם.
- ג. ניתן היה להורות על קבילות הקלטת השיחה במשפטו של אברהם, אך לא ניתן היה להורות כן במשפטה של שרה.
- ד. לא ניתן היה להורות על קבילות הקלטת השיחה במשפטה של שרה ואף לא במשפטו של אברהם.

67. חברה שהתמודדה במכרז להקמת מסילת רכבת הגישה תביעה אזרחית נגד המדינה לבית משפט השלום. שר התשתיות הלאומיות חתם על תעודת חיסיון, לפיה מסירת ראייה פלונית במשפט זה עלולה לפגוע באינטרס ציבורי חשוב. המדינה הגישה את תעודת החיסיון בהליך. התובעת באותו הליך הגישה עתירה לגילוי הראייה לבית משפט השלום. נציג משרד התשתיות הלאומיות ביקש להשמיע לבית המשפט הסברים במעמד צד אחד בלבד, אך בית משפט השלום קבע כי אין הדבר בסמכותו.

איזה פגם נפל בהליך?

- א. בית המשפט מוסמך היה לקבל הסברים מנציג המשרד במעמד צד אחד בלבד.
- ב. שר התשתיות הלאומיות לא רשאי לחתום על תעודת חיסיון לטובת הציבור.
- ג. המדינה אינה רשאית להציג תעודת חיסיון בהליך אזרחי.
- ד. העתירה לגילוי ראייה צריכה היתה להיות מוגשת לבית המשפט העליון.

68. אילנה עומדת לדין באשמת זיוף תעודת הסמכה כרופאה במקסיקו. אילנה רוצה להוכיח כי תעודת ההסמכה שלה מטעם משרד הבריאות המקסיקני אינה מזויפת. היא מבקשת להגיש במשפטה את העתק התעודה, המאושר בחתימתו של שר הבריאות המקסיקני, בצירוף תעודת אישור של המזכיר הראשון בשגרירות ישראל במקסיקו.

האם רשאי בית המשפט לקבל את התעודה כראייה במשפטה של אילנה?

- א. כן, והדבר יהווה ראייה מספקת לכך שהתעודה אמנם נחתמה על ידי שר הבריאות המקסיקני.
- ב. כן, ובלבד שהוכחו חתימתו, חותמתו ומעמדו הרשמי של המזכיר הראשון בשגרירות ישראל.
- ג. לא. מאחר שמדובר בהעתק, התעודה אינה קבילה במשפט פלילי אלא רק במשפט אזרחי.
- ד. לא. לשם הגשת התעודה כראייה נדרש אישורו של השגריר או של הקונסול הכללי או סגנו.

69. עו"ד לוי מייצג תובע בתביעת נזיקין. במהלך חקירתו הנגדית של המומחה מטעם הנתבע הציג עו"ד לוי למומחה ספר מקצועי וביקש את התייחסותו. המומחה מטעם הנתבע העיד שהוא אינו מכיר את הספר המקצועי, ועל כן עו"ד לוי ביקש לקבל את הספר המקצועי כראיה. הספר המקצועי אינו בגדר ידיעה שיפוטית.

האם ניתן לקבל את הספר המקצועי כראיה באמצעות המומחה מטעם הנתבע?

- א. לא, מפני שהכתוב בספר המקצועי הוא בגדר עדות מפי השמועה.
- ב. כן, מפני שעצם העובדה שהמומחה של הנתבע אינו מכיר את הספר המקצועי עשויה לפגוע במומחיותו.
- ג. לא, אלא אם הוא נזכר במפורש בתצהיר גילוי מסמכים שנתן התובע.
- ד. כן, ובתנאי שעו"ד לוי יוכיח שהספר אותנטי.

70. נגד לוי הוגש כתב אישום בעבירה של עדות שקר. מטעם המדינה הופיע שמעון כעד יחיד ותיאר כיצד הדברים שאמר לוי בחקירת המשטרה אינם אמת.

האם ניתן להרשיע את לוי על סמך ראיה זו בלבד?

- א. לא, מאחר שמדובר בעבירה של עדות שקר.
- ב. לא, אלא אם יוכח ששמעון ולוי היו שותפים לדבר עבירה.
- ג. כן, ואין צורך בתוספת ראיתית כלשהי.
- ד. כן, אלא אם שמעון הוא קטין, שגילו פחות מ-14 שנים.

71. נאשם שעלה להעיד במשפטו השיב לשאלה אותה נשאל, ולאחר מתן תשובתו ביקש חיסיון מפני הפללה עצמית, שכן בתשובתו הפליל עצמו בביצוע עבירה נוספת, שאינה מופיעה בכתב האישום.

מה הדין?

- א. ההכרעה נתונה לשיקול דעתו של בית המשפט.
- ב. לנאשם יש חיסיון מפני הפללה עצמית גם לגבי העבירה הנוספת.
- ג. מאחר שהנאשם בחר להעיד, אין לו חיסיון מפני הפללה עצמית בעבירות נוספות.
- ד. מאחר שהנאשם כבר ענה לשאלה, הוא אינו זכאי לחיסיון.

72. אפרים התוודה באוזני שכנו יוסף, בן 11 שנים, כי רצח אדם.

מי רשאי לגבות את הודעתו של יוסף בנושא, והאם ניתן יהיה להעיד את יוסף בבית משפט, אם יועמד אפרים לדין?

- א. יש לגבות את הודעתו של יוסף באמצעות חוקר ילדים. יוסף יוכל להעיד בבית המשפט בעצמו ואין צורך בקבלת היתר להעדתו מחוקר הילדים.
- ב. יש לגבות את הודעתו של יוסף באמצעות חוקר ילדים. יוסף לא יוכל להעיד בבית משפט, אלא אם יתיר זאת חוקר הילדים.
- ג. ניתן לגבות את הודעתו של יוסף באמצעות שוטר. יוסף לא יוכל להעיד בבית המשפט אלא אם יתיר זאת חוקר ילדים, אשר יבחן את ההודעה וישוחח עם יוסף.
- ד. ניתן לגבות את הודעתו של יוסף באמצעות שוטר. יוסף יוכל להעיד במשפט בעצמו ואין צורך בקבלת היתר להעדתו מחוקר הילדים.

73. מאיר בן ה-13 נשלח על ידי אימו לקנות מספר מצרכים במכולת השכונתית. בעודו אוסף את המצרכים לתוך סל הקניות, נכנסו שני רעולי פנים למכולת, שדדו באיומי אקדח את בעל המכולת וירו בבעל המכולת. מייד לאחר ביצוע העבירה עצרה המשטרה שני חשודים, וחקרה אותם בחשד לעבירות של שוד וחבלה בכוונה מחמירה.
מי רשאי לחקור את מאיר תיכף לאחר ביצוע העבירות?

- א. חוקר ממשטרת ישראל.
- ב. חוקר ילדים בלבד.
- ג. חוקר ממשטרת ישראל ברשות חוקר ילדים.
- ד. חוקר ילדים, ואם אין חוקר ילדים, יחקור אותו חוקר נוער.

74. האחים שלמה ואברהם הורשעו בבית משפט השלום בביצוע פריצה לחנותו של מיכאל וגרימת נזקים. שלמה ואברהם הגישו ערעור על גזר הדין, וערעורם תלוי ועומד בבית המשפט המחוזי. מיכאל הגיש לבית המשפט המחוזי תובענה כספית נגד שלמה בגין הנזקים שגרם לחנותו. העד היחיד שהביא מיכאל הוא אברהם, אחיו ושותפו של שלמה לפריצה.
איזה מהמשפטים הבאים משקף נכונה את הדין?

- א. עדותו של אברהם בתובענה טעונה דבר לחיזוקה.
- ב. הממצאים והמסקנות שבהכרעת הדין יהיו קבילים בתובענה שמנהל מיכאל.
- ג. יראו את הממצאים והמסקנות שנקבעו במשפט הפלילי כאילו נקבעו בתובענה שמנהל מיכאל.
- ד. בית המשפט יפרט בפסק הדין בתובענה מה הניע אותו להסתפק בעדותו של אברהם, אם יפסוק רק על פיה.

75. שמעון הואשם בעבירת רצח ובוחר לייצג את עצמו. התביעה מבקשת להגיש אמרה כתובה של שמעון בה הודה בביצוע הרצח, בצירוף תצהיר בכתב של גובה האמרה אודות נסיבות גבייתה.
מה הדין?

- א. ניתן להגיש את האמרה כראיה ללא כל תנאי.
- ב. ניתן להגיש את האמרה כראיה ובלבד שבתצהיר יפורט שההודיה היתה חופשית ומרצון.
- ג. לא ניתן להגיש את האמרה כראיה אלא אם כן שמעון ויתר על חקירת גובה האמרה.
- ד. לא ניתן להגיש את האמרה כראיה.

76. שאול עומד לדין פלילי בבית המשפט המחוזי בגין חטיפה שביצע בשנת 2007. ציון, שוטר שרשם דוח פעולה לפיו ביום האירוע העתיק טביעות אצבע שנמצאו בדירה בה הוחזק החטוף, והעבירן להשוואה במעבדת המחלקה לזיהוי פלילי, העיד בשנת 2011 מטעם התביעה. בפתח עדותו הבהיר ציון, כי בכל שנה הוא רושם מאות דוחות מאותו הסוג, ולכן אין לו זיכרון ספציפי אודות המקרה הקונקרטי. עם זאת, הצהיר ציון, כי רשם בדוח הפעולה את הדברים כהווייתם בסמוך לאירוע, כפי שאז היו זכורים לו. התביעה מבקשת להגיש את דוח הפעולה שרשם ציון כראיה לאמיתות תוכנו.

מה הדין?

- א. לא ניתן להגיש את דוח הפעולה כראיה לאמיתות תוכנו.
- ב. לא ניתן להגיש את דוח הפעולה כראיה לאמיתות תוכנו, אלא אם כן ההגנה תסכים לכך.
- ג. ניתן להגיש את דוח הפעולה כראיה לאמיתות תוכנו.
- ד. ניתן להגיש את דוח הפעולה כראיה לאמיתות תוכנו, רק אם תוכיח התביעה את תנאי החריג של "רשומה מוסדית".

77. גד ודן הואשמו בעבירה של אינוס בנסיבות מחמירות והוגש נגדם כתב אישום אחד. בכתב האישום נטען כי השניים ביצעו את העבירה יחדיו. התביעה מבקשת להעיד את יעקב, אביו של גד, נגד דן.

מה הדין?

- א. לא ניתן לכפות על יעקב להעיד נגד דן.
- ב. לא ניתן לכפות על יעקב להעיד נגד דן, אלא אם מדובר בסיוע לעדות אחרת.
- ג. ניתן לכפות על יעקב להעיד נגד דן רק במסגרת הסדר טיעון עם גד.
- ד. ניתן לכפות על יעקב להעיד נגד דן.

78. רינת נדרשת להגיש תצהיר בכתב. מי מהבאים אינו רשאי לאשר את התצהיר?

- א. דיין בבית הדין הרבני האזורי.
- ב. עוזרו של פרקליט המחוז בו מתגוררת רינת.
- ג. פרופסור למשפטים המתמחה בדיני ראיות, שאינו עורך-דין.
- ד. ראש העיר בה מתגוררת רינת.

79. שרה תבעה את רבקה בתביעה אזרחית בגין לשון הרע. רבקה הודיעה שאינה מתכוונת להעיד כעדת הגנה. שרה מבקשת להעיד את רבקה מטעמה.

מה הדין?

- א. ניתן להעיד את רבקה מטעמה של שרה.
- ב. ניתן להעיד את רבקה מטעמה של שרה, רק אם שרה העידה בעצמה במשפט.
- ג. לא ניתן להעיד את רבקה מטעמה של שרה, אלא בהסכמתה של רבקה.
- ד. לא ניתן להעיד את רבקה מטעמה של שרה.

80. במסגרת הליך פלילי הגישה התובעת תעודת חיסיון לטובת הציבור שעליה חתום השר לביטחון הפנים. השופטת שדנה בתיק העיקרי דחתה עתירה לגילוי ראיה.
האם פעלה השופטת במסגרת סמכותה?

- א. השופטת הדנה בתיק העיקרי אינה רשאית לדון בעתירה לגילוי ראיה.
- ב. השופטת הייתה צריכה לדחות את העתירה על הסף בשל חוסר סמכות עניינית.
- ג. השופטת פעלה במסגרת סמכותה, אולם היא חייבת לפסול את עצמה מלהמשיך ולדון בתיק העיקרי.
- ד. השופטת פעלה במסגרת סמכותה.

81. ציון עומד לדין פלילי באשמת מתן שוחד. בכתב האישום נטען כי ציון נתן לאהרון, יו"ר הוועדה המקומית לתכנון ובנייה, סכום כסף כדי שיאשר את בקשתו של ציון להיתר בנייה. אהרון הוא עד במשפטו של ציון. במהלך עדותו של אהרון מסר אהרון גרסה שאינה עולה בקנה אחד עם דברים המתועדים בזיכרון דברים שרשם שוטר על שיחה ששמע בין אהרון לבין אחד מחברי הוועדה המקומית. השוטר שתיעד את השיחה העיד על נסיבות רישום פרטי השיחה. התביעה מבקשת להגיש את זיכרון הדברים כראיה. ציון מתנגד.
מה הדין?

- א. זיכרון הדברים אינו קביל כראיה, משום שהשוטר לא הקליט את השיחה במכשיר הקלטה.
- ב. זיכרון הדברים אינו קביל כראיה, משום שאהרון לא ידע שדבריו מתועדים.
- ג. זיכרון הדברים יהיה קביל כראיה רק אם השימוש בו יוגבל לעצם אמירת הדברים בלבד.
- ד. זיכרון הדברים קביל כראיה.

82. מירב הגישה תובענה בעילה של הפרת חוזה נגד יוכבד. בית המשפט הורה על הגשת תצהירי עדות ראשית. תצהירי התביעה לא כללו תצהיר של מירב. יוכבד מעוניינת להעיד את מירב. מירב אינה מעוניינת להעיד במשפט.
מה הדין?

- א. יוכבד רשאית להזמין את מירב כעדה מטעמה.
- ב. בית המשפט יזמין את מירב להעיד רק אם השתכנע, מטעמים מיוחדים שיירשמו, כי הדבר דרוש לשם עשיית צדק.
- ג. במשפט אזרחי לא ניתן לכפות בעל דין להעיד ליריבו.
- ד. במשפט אזרחי אין מזמינים בעל דין להעיד ליריבו, אלא אם כן ניתנה לכך הסכמתו.

83. יהושע עומד לדין בעבירה של חבלה חמורה. עדי ראיה לאירוע אינם מתייצבים זה תקופה ארוכה לדיוני המשפט. התביעה טוענת כי "אמצעי פסול" מנע מן העדים להתייצב למשפט, והיא מבקשת להגיש את אמרות החוץ שמסרו עדי הראיה כראיה במשפט של יהושע.
מה הדין בנוגע למידת ההוכחה שתאפשר לתביעה להגיש את האמרות?

- א. על בית המשפט להשתכנע מעל לכל ספק סביר כי התקיים "אמצעי פסול" אשר מנע מהעדים להעיד.
- ב. די אם המסקנה בדבר קיום "האמצעי הפסול" מוסקת במידת סבירות גבוהה מכל הנסיבות.
- ג. על התביעה להוכיח קיומו של "האמצעי הפסול" במידת ההוכחה הנוהגת במשפט אזרחי.
- ד. די לתביעה להציג "ניצוץ ראיתי" בעניין קיומו של "אמצעי פסול", שאז יעבור הנטל לנאשם להוכיח כי "האמצעי הפסול" לא התקיים.

84. דני, ילד בן 10, היה עד לרצח. התביעה מבקשת להעיד את דני נגד הנאשם, ברשות חוקר ילדים. מי רשאי להיות נוכח באולם בית המשפט בשעת גביית עדותו של דני, באין הוראה אחרת של בית המשפט?

- א. השופט וחוקר הילדים בלבד.
- ב. התובע, הנאשם, חוקר הילדים וגם עורך דינו של הנאשם, ובלבד שהשופט התיר לעורך דינו של הנאשם להיות נוכח.
- ג. התובע, עורך דינו של הנאשם, חוקר הילדים וגם הנאשם, ובלבד שהשופט התיר לנאשם להיות נוכח.
- ד. התובע, הנאשם, עורך דינו של הנאשם, חוקר הילדים, וכל מי שהשופט התיר לו להיות נוכח.

85. האם תוצאות של בדיקת פוליגרף שנערכה לנתבע או לנאשם ביוזמתו תיחשבנה מסמך קביל?

- א. המסמך יהיה קביל במשפט אזרחי אם הצדדים הסכימו שתוצאות הבדיקה תהיינה ראייה קבילה במשפט. המסמך לא יהיה קביל במשפט פלילי.
- ב. המסמך לא יהיה קביל במשפט פלילי. המסמך יהיה קביל במשפט אזרחי.
- ג. המסמך לא יהיה קביל במשפט אזרחי ולא במשפט פלילי, אלא אם כן החליט בית המשפט אחרת, מטעמים מיוחדים שיירשמו.
- ד. המסמך לא יהיה קביל במשפט אזרחי ולא במשפט פלילי.

86. מיכאל בן ה-15 היה העד היחיד לעבירות המין שביצע אביו משה ביעל, בתו של משה. במשפט המתנהל נגד משה בגין עבירות המין החליט בית המשפט כי מיכאל יעיד מחוץ לאולם בית המשפט, וללא נוכחותו של משה, מחשש שמסירת העדות בנוכחותו של משה עלולה לפגוע במיכאל. מה הדין?

- א. מיכאל אינו כשר להעיד נגד משה.
- ב. מיכאל כשר להעיד נגד משה. הרשעת משה על סמך עדותו היחידה של מיכאל טעונה פירוט מה הניע את בית המשפט להסתפק בעדות זו.
- ג. מיכאל כשר להעיד נגד משה. הרשעת משה על סמך עדותו היחידה של מיכאל טעונה סיוע.
- ד. מיכאל כשר להעיד נגד משה. הרשעת משה על סמך עדותו היחידה של מיכאל אינה טעונה תוספת ראייתית או פירוט.

87. הבאים אינו משקף את הדין בנוגע להגשת תצהיר בהליך אזרחי?

- א. אם אדם נדרש להוכיח דבר על ידי תצהיר בכתב בהן צדק, יהא תצהירו בכתב ראייה כשרה אם הוזהר כדין.
- ב. אם בעל דין מזכיר בתצהירו מסמך מסוים, רשאי בעל דין אחר לדרוש ממנו בכל עת שיראה לו את המסמך.
- ג. אם התצהיר דרוש לשימוש בחוץ לארץ, חובה להזהיר אדם לעניין תצהיר ואי אפשר להשביעו.
- ד. סגן פרקליט המדינה רשאי לאשר את האזהרה על פני תצהיר בכתב.

88. נגד ראובן הוגש כתב אישום שבו נטען שהכה את שמעון וגרם לו לחבלה. בית המשפט קבע כי ראובן אכן הכה את שמעון אולם זיכה אותו מהעבירות שיוחסו לו. ערעור שהוגש על פסק הדין נדחה. מאוחר יותר החליט שמעון להגיש תובענה אזרחית נגד ראובן בגין החבלה שגרם לו. ראובן הכחיש בכתב ההגנה שהכה את שמעון. שמעון מעוניין להגיש כראיה את פסק הדין הפלילי כדי להסתמך על הקביעה שם, שראובן אכן הכה אותו.
מה הדין?

- א. הממצאים והמסקנות של פסק הדין הפלילי קבילים כראיה במשפט האזרחי.
- ב. הממצאים והמסקנות של פסק הדין הפלילי קבילים כראיה במשפט האזרחי, אולם לראובן שמורה הזכות להביא ראיות לסתור אותם.
- ג. הממצאים והמסקנות של פסק הדין הפלילי אינם קבילים כראיה במשפט האזרחי.
- ד. הממצאים והמסקנות של פסק הדין הפלילי אינם קבילים כראיה במשפט האזרחי אלא אם כן הורה בית המשפט אחרת, מטעמים שיירשמו.

89. הילה, מזכירתו של רוני, פסיכולוג במקצועו, זומנה להעיד במשפט פלילי המתנהל נגד אייל, אשר טופל בעבר על ידי רוני. הילה סירבה להשיב לשאלות ששאל התובע בנוגע לטיפול, בטענה לחיסיון.

האם רשאי בית המשפט לחייבה להשיב לשאלות?

- א. לא, בית המשפט לא רשאי להורות להילה להשיב לשאלות שעל התשובות להן חל חיסיון.
- ב. כן, משום שעל עדותה של הילה לא חל חיסיון.
- ג. כן, משום שבהליך פלילי לא חל חיסיון.
- ד. כן, ובלבד שבית המשפט מצא כי הצורך לגלות את הראיה לשם עשיית צדק עדיף מן העניין שיש לא לגלותה.

90. במסגרת תביעה משפטית שמנהל גיל נגד רשות העתיקות בגין חפירות שבוצעו בשטחו, הוא מגיש פרוטוקול רשמי של ישיבת דירקטוריון הסוכנות היהודית, שממנו עולה לטענתו כי חל איסור על ביצוע חפירות במקום. הפרוטוקול מלווה בתעודת עובד ציבור החתומה על ידי מנכ"ל הסוכנות היהודית, שערך את הפרוטוקול. רשות העתיקות מבקשת לחקור בבית המשפט את מנכ"ל הסוכנות היהודית.

מה הדין?

- א. התעודה תתקבל כראיה לאמיתות תוכנו של הפרוטוקול. בית המשפט ייעתר לבקשת רשות העתיקות לחקור את מנכ"ל הסוכנות היהודית.
- ב. התעודה תתקבל כראיה לעצם קיומו של הרישום בפרוטוקול. בית המשפט לא ייעתר לבקשת רשות העתיקות לחקור את מנכ"ל הסוכנות היהודית.
- ג. התעודה תתקבל כראיה לאמיתות תוכנו של הפרוטוקול. בית המשפט רשאי להיעתר לבקשת רשות העתיקות לחקור את מנכ"ל הסוכנות היהודית.
- ד. התעודה תתקבל כראיה לעצם קיומו של הרישום בפרוטוקול. בית המשפט ייעתר לבקשת רשות העתיקות לחקור את מנכ"ל הסוכנות היהודית.

91. עופר וצביקה, העובדים ככלכלנים בבית השקעות, הורשעו בגנבת כספי לקוחות, ונגזרה עליהם שנת מאסר בפועל. על פסק הדין לא הוגש ערעור. לאחר כמה חודשים הגישו הלקוחות תובענה אזרחית אחת נגד יהודה, מנהל בית ההשקעות, בטענה לאחריות שילוחית למעשיהם של עופר וצביקה. יהודה לא הואשם בפלילים. אחד הלקוחות ביקש להגיש את פסק הדין המרשיע כראיה נגד יהודה.

מה הדין?

- א. הממצאים והמסקנות של פסק הדין הפלילי יהיו קבילים בהליך האזרחי כראיה לכאורה לאמור בהם. יהודה יהיה רשאי להגיש ראיות לסתור מטעמו.
- ב. הממצאים והמסקנות של פסק הדין הפלילי לא יהיו קבילים בהליך האזרחי כראיה לכאורה לאמור בו.
- ג. הממצאים והמסקנות של פסק הדין הפלילי יהיו קבילים בהליך האזרחי כראיה לכאורה לאמור בהם. יהודה לא יהיה רשאי להגיש ראיות לסתור מטעמו אלא ברשות בית המשפט, מטעמים שיירשמו וכדי למנוע עיוות דין.
- ד. הממצאים והמסקנות של פסק הדין הפלילי לא יהיו קבילים בהליך האזרחי כראיה לכאורה לאמור בו אלא ברשות בית המשפט ומטעמים מיוחדים שיירשמו.

92. במהלך חקירתו של מנשה בחשד לעבירה של אינוס ביקשו החוקרים ליטול דגימה משיערו. מנשה נתן הסכמתו, אך בכל פעם שהחוקר התקרב אליו הזיז מנשה את ראשו, ולא איפשר לחוקר ליטול את הדגימה.

מה הדין?

- א. הימנעותו של מנשה מלאפשר נטילת דגימה משיערו תשמש סיוע למשקל הראיות נגדו.
- ב. הימנעותו של מנשה מלאפשר נטילת דגימה משיערו תשמש חיזוק למשקל הראיות נגדו.
- ג. הימנעותו של מנשה מלאפשר נטילת דגימה משיערו תשמש דבר מה נוסף למשקל הראיות נגדו.
- ד. הימנעותו של מנשה מלאפשר נטילת דגימה משיערו אינה נושאת עימה משמעות ראייתית.

93. בסיום חקירתו במשטרה החליטה התביעה להגיש נגד מוטי כתב אישום בעבירה של הריגה. סנגורו של מוטי החליט שלא לזמנו לעדות במסגרת פרשת ההגנה. התביעה מבקשת להוכיח את תוכן אמרתו הכתובה של מוטי במשטרה באמצעות עדות החוקר שחקר אותו.

מה הדין?

- א. אמרתו הכתובה של מוטי במשטרה לא תתקבל כראיה קבילה לאמיתות תוכנה אם מוטי אינו עד במשפט.
- ב. אמרתו הכתובה של מוטי במשטרה תתקבל כראיה קבילה לעצם אמירתה, אך לא לתוכנה.
- ג. אמרתו הכתובה של מוטי במשטרה תתקבל כראיה קבילה לאמיתות תוכנה באמצעות עדות החוקר.
- ד. אמרתו הכתובה של מוטי במשטרה תתקבל כראיה קבילה לאמיתות תוכנה רק אם הסנגור ייתן הסכמתו לכך.

94. רועי הורשע בבית המשפט המחוזי בהצתת ביתה של קרן. לאחר שפסק הדין הפך חלוט, מבקשת קרן להגיש נגד רועי תביעה אזרחית לפיצוי בגין נזקי השריפה בסכום של שני מיליון ₪, ולהסתמך על הממצאים והמסקנות שנקבעו בפסק הדין המרשיע.
מה הדין?

- א. קרן רשאית להגיש את התביעה לבית המשפט המחוזי שהרשיע את רועי. רועי יהיה רשאי לסתור את הממצאים והמסקנות שנקבעו בפסק הדין המרשיע ברשות בית המשפט מטעמים שיירשמו וכדי למנוע עיוות דין.
- ב. קרן רשאית להגיש את התביעה לבית משפט השלום בלבד. רועי לא יהיה רשאי לסתור את הממצאים והמסקנות שנקבעו בפסק הדין המרשיע.
- ג. קרן רשאית להגיש את התביעה לבית המשפט המחוזי שהרשיע את רועי, ובלבד שזו תוגש בתוך 90 יום. רועי אינו רשאי לסתור הממצאים והמסקנות שנקבעו בפסק הדין המרשיע.
- ד. קרן רשאית להגיש את התביעה לבית משפט השלום בלבד. רועי יהיה רשאי לסתור את הממצאים והמסקנות שנקבעו בפסק הדין המרשיע ברשות בית המשפט מטעמים שיירשמו וכדי למנוע עיוות דין.

95. אברהם הגיש קובלנה פלילית נגד יצחק בגין עבירות לפי חוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981, על שיצחק שיווק מכשיר "אייפון" משומש כמכשיר חדש. אברהם יודע כי יצחק הוקלט על ידי המשטרה בהאזנת סתר, שניתן לה היתר כדי לפי חוק האזנת סתר, התשל"ט-1979, ובה הודה בשיווק זה. אברהם מבקש להגיש את הדברים שנקלטו בהאזנת הסתר כראיה לאמיתות תוכנם.
מה הדין?

- א. הדברים שנקלטו בהאזנת הסתר יהיו קבילים כראיה.
- ב. הדברים שנקלטו בהאזנת הסתר יהיו קבילים כראיה רק אם ניתן לכך היתר מאת היועץ המשפטי לממשלה או נציגו.
- ג. הדברים שנקלטו בהאזנת הסתר לא יהיו קבילים כראיה מאחר שמדובר בהליך של קובלנה.
- ד. הדברים שנקלטו בהאזנת הסתר לא יהיו קבילים כראיה מאחר שההקלטה לא בוצעה על ידי אברהם עצמו.

96. נגד משה הוגש כתב אישום בגין עבירות אלימות במשפחה. משה כפר באשמה, ומתנהל נגדו משפט פלילי. במסגרת ההכנות למשפט סיפר משה לסנגורו כי חרף כפירתו באשמה הוא ביצע את המעשים המיוחסים לו בכתב האישום. נוסף על כך, כחלק מההליך הטיפולי שהוא עובר, התוודה משה גם בפני הפסיכולוג שלו בביצוע המעשים, לאחר שהאחרון הבטיח לו כי הדברים "יישארו ביניהם". התובע במשפט מבקש לזמן לעדות את הסנגור ואת הפסיכולוג כדי שיעידו על הדברים שסיפר להם משה. משה מתנגד להעדתם.
מה הדין?

- א. הסנגור והפסיכולוג אינם חייבים להעיד נגד משה על הדברים שסיפר להם, אלא אם בית המשפט ימצא כי הצורך לשמוע את הדברים לשם עשיית צדק עדיף מן העניין שיש שלא לגלותם.
- ב. הסנגור אינו חייב להעיד נגד משה על הדברים שסיפר לו. הפסיכולוג אף הוא אינו חייב להעיד נגד משה על הדברים שסיפר לו, אלא אם בית המשפט ימצא כי הצורך לשמוע את הדברים לשם עשיית צדק עדיף מן העניין שיש שלא לגלותם.
- ג. הפסיכולוג אינו חייב להעיד נגד משה על הדברים שסיפר לו. הסנגור אף הוא אינו חייב להעיד נגד משה על הדברים שסיפר לו, אלא אם בית המשפט ימצא כי הצורך לשמוע את הדברים לשם עשיית צדק עדיף מן העניין שיש שלא לגלותם.
- ד. הסנגור והפסיכולוג אינם חייבים להעיד נגד משה על הדברים שסיפר להם.

97. במהלך סיור שגרתי שנערך בשעה 03:00 לפנות בוקר עצרה המשטרה ולקחה לחקירה את אורי בן ה-13 בחשד לביצוע מעשה מגונה בחברתו לכיתה. בשעה 03:30, דקות אחדות לאחר שהניידת ובתוכה אורי הגיעו למקום המשמש לחקירת ילדים, הגיע מיוזמתו לאותו מקום גם אריאל בן ה-12, שהיה עד לאירוע אך לא נחשד בביצועו, וביקש למסור עדות על המעשה.
מה הדין?

- א. אין מניעה לחקור את אורי מיד עם הגעתו למקום המשמש לחקירת ילדים, ובלבד שניתנה הסכמת הורו לחקירה. אין מניעה לחקור את אריאל מיד עם הגעתו למקום המשמש לחקירת ילדים, ובלבד שתימסר להורו הודעה על חקירתו.
- ב. אין לחקור את אורי מיד עם הגעתו למקום המשמש לחקירת ילדים אף אם הוא והורו נתנו הסכמתם לכך. אין מניעה לחקור את אריאל.
- ג. חקירתו של אריאל תוכל להתקיים מיד עם הגעתו למקום המשמש לחקירת ילדים רק אם הוא והורו נתנו הסכמתם לכך. אין מניעה לחקור את אורי מיד עם הגעתו, ובלבד שכל שהדבר אפשרי תימסר להורו הודעה על חקירתו.
- ד. אי אפשר לחקור את אורי ואת אריאל מיד עם הגעתם למקום המשמש לחקירת ילדים אף אם הם והוריהם נתנו הסכמתם לכך.

98. יורשיו של שוקי הגישו תביעה אזרחית נגד דורון בטענה שהאחרון גרם למותו של שוקי במעשה רשלני. הראיה היחידה שהוגשה מטעם היורשים במשפט היא עדותו של גלעד בן ה-12, עובר אורח שנכח באקראי במקום שבו מצא שוקי את מותו.
מה הדין?

- א. בית המשפט אינו רשאי לקבל את התביעה על סמך עדותו של גלעד מפאת גילו.
- ב. בית המשפט אינו רשאי לקבל את התביעה על סמך עדותו של גלעד ללא סיוע, בהיותה עדות יחידה.
- ג. אם יחליט בית המשפט לקבל את התביעה על סמך עדותו היחידה של גלעד, עליו לפרט בהחלטתו מה הניע אותו להסתפק בעדות זו.
- ד. קבלת התביעה על סמך עדותו היחידה של גלעד אינה טעונה סיוע, ובית המשפט אף אינו חייב לפרט בהחלטתו מה הניע אותו להסתפק בעדות זו.

99. משה מואשם באינוסה של דנה. דנה, שהיתה בת 12 בעת החקירה, נחקרה על ידי חוקרת ילדים ומסרה גרסה מפלילה. דנה העידה בבית המשפט, ובעדותה חזרה בה מן התלונה שמסרה בפני חוקרת הילדים. בית המשפט הכריז עליה עדה עוינת, ובשל כך התיר לתובע לחקור אותה בחקירה נגדית, וקיבל כראיה את אמרתה בפני חוקרת הילדים. חוקרת הילדים העידה אף היא על נסיבות מתן האמרה.
איזו תוספת ראיתית דרושה כדי שאפשר יהיה להרשיע את משה על בסיס אמרותיה של דנה בפני חוקרת הילדים?

- א. נדרש חיזוק.
- ב. נדרש חיזוק, ובלבד שגילה של דנה עולה על 14 שנים.
- ג. נדרש סיוע.
- ד. נדרש סיוע, ובלבד שמתן האמרה תועד על ידי חוקרת הילדים בתיעוד חזותי.

100. שרון עומדת לדין בגין כך שאימה לרצוח את רותם, חברתה הטובה. דפנה בת ה-13, בתה המאומצת של שרון, היתה עדה לאיומים. התביעה מבקשת לזמן את דפנה לעדות.
האם ראית התביעה לעשות כן?

- א. כן, רק ברשות חוקר ילדים, שינמק את החלטתו בכתב.
- ב. לא, דפנה אינה כשרה להעיד נגד שרון.
- ג. כן, בנסיבות העניין אין צורך ברשות של חוקר ילדים.
- ד. לא, דפנה אינה כשרה להעיד במשפט פלילי בשל גילה.

101. בתגובת המדינה לעתירה שהוגשה לבג"ץ נטען כי הממשלה קיימה חובה שהוטלה עליה בפסק דין קודם. לתמיכה בתגובתה צירפה המדינה אישור בכתב של מזכיר הממשלה ובו צוין כי הפעולה בוצעה.

האם האישור שצורף יכול לשמש ראיה שאכן נעשה הדבר כאמור באישור?

- א. כן.
- ב. לא, שכן יש לצרף תצהיר מטעם השר הספציפי הממונה על ביצוע הפעולה.
- ג. כן, אם מדובר בפעולה שאינה נמצאת בתחום אחריות של משרד ממשלתי מסוים.
- ד. לא. אפשר להוכיח את הדבר רק באמצעות תעודת עובד ציבור.

102. אברהם הועמד לדין בחשד לביצוע עבירה של התקהלות אסורה, שעונשה שנת מאסר. במהלך הדיון, ולאחר שאברהם פיטר את עורך דינו, ביקש התובע להגיש את הודייתו של אברהם במשטרה בביצוע העבירה וכן תצהיר בכתב של מקבל ההודיה, שבו הוא מפרט את נסיבות גביית ההודיה ומצהיר כי ההודיה היתה חופשית ומרצון.

האם אפשר להגיש את הודייתו של אברהם בביצוע העבירה במשטרה ?

- א. אפשר להגיש את הודייתו של אברהם במשטרה ללא תנאי.
- ב. אפשר להגיש את הודייתו של אברהם במשטרה רק לאחר שהשופט יסביר לו את זכותו לחקור את נותן התצהיר, ואברהם יאשר שההודיה היתה חופשית ומרצון וכי קרא את ההודיה והוא מוותר על חקירת המצהיר.
- ג. אפשר להגיש את הודייתו של אברהם במשטרה בהתאם לשיקול דעת השופט, לנוכח נסיבות מתן ההודיה, הראיות שהובאו במשפט, התנהגות אברהם במשפט ואותות האמת שנתגלו במהלך המשפט.
- ד. אי אפשר להגיש את הודייתו של אברהם במשטרה מאחר שאברהם איננו מיוצג ועל השופט למנות לו סגור תחילה.

103. נגד גד, עובד מערכת בתי המשפט, הוגש כתב אישום. התביעה מבקשת להוכיח את מועדי העסקתו של גד בעדותו של מנהל בתי המשפט שהוא שופט מכהן. מנהל בתי המשפט מבקש להגיש תעודת עובד ציבור מטעמו, בהיעדר חשש לעיוות הדין ובכפוף לזכותו של גד לחקור חקירה נגדית במידת הצורך.
מה הדין?

- א. התביעה אינה רשאית להגיש תעודת עובד ציבור חתומה בידי מנהל בתי המשפט, מאחר שהוא שופט מכהן ואיננו עובד מדינה.
- ב. התביעה אינה רשאית להגיש תעודת עובד ציבור חתומה בידי מנהל בתי המשפט אלא באישור נשיא בית המשפט העליון.
- ג. התביעה רשאית להגיש תעודת עובד ציבור בחתימת מנהל בתי המשפט, ובלבד שיינתן אישור היועץ המשפטי לממשלה.
- ד. התביעה רשאית להגיש תעודת עובד ציבור בחתימת מנהל בתי המשפט, הגם שהוא שופט מכהן.

104. עם עלייתו של שחר לארץ חתם יוסף, פקיד משרד הפנים, על תעודת העולה שלו. שבועות ספורים לאחר מכן פרש יוסף לגמלאות. שחר נאשם במשפט פלילי. התביעה מבקשת להוכיח, באמצעות תעודת עובד ציבור החתומה על ידי בנימין, את תאריך עלייתו של שחר לארץ.
מה הדין?

- א. בית המשפט רשאי, אם אין הוא רואה חשש לעיוות הדין, לקבל כראיה את תעודת עובד הציבור החתומה על ידי בנימין, ובלבד שבנימין הוא מחליפו של יוסף בתפקידו הקודם.
- ב. בית המשפט רשאי, אם אין הוא רואה חשש לעיוות הדין, לקבל כראיה את תעודת עובד הציבור החתומה על ידי בנימין, ובלבד שבנימין הוא האחראי על היחידה שבה עבד יוסף.
- ג. בית המשפט אינו רשאי לקבל כראיה את תעודת עובד הציבור החתומה על ידי בנימין אלא אם בנימין יתייצב לחקירה.
- ד. בית המשפט אינו רשאי לקבל כראיה את תעודת עובד הציבור החתומה על ידי בנימין, וככל שרוצים להוכיח את תאריך העלייה יש לזמן את יוסף לעדות.

105. דורית וחגי ארגנו טורניר הימורים על תוצאות האירוויזיון. משנודע להם שהמשטרה חוקרת את מעשיהם השמידו את כל הראיות לביצוע העבירות. דורית וחגי נעצרו והוגשו נגדם כתבי אישום בגין עבירה של איסור הימורים וכן עבירה של שיבוש מהלכי משפט. חגי הסכים למסור עדות מפלילה במשפטה של דורית תמורת הקלה בעונשו. עדותו של חגי היא העדות היחידה שתישמע במשפטה של דורית, ואין בחומר הראיות חיזוק או סיוע לעדות.
מה הדין?

- א. אפשר יהיה להרשיע את דורית בשתי העבירות.
- ב. אפשר יהיה להרשיע את דורית בעבירת שיבוש מהלכי משפט, אך אי אפשר יהיה להרשיע אותה בעבירת ההימורים.
- ג. אפשר יהיה להרשיע את דורית בעבירת ההימורים, אך אי אפשר יהיה להרשיע אותה בעבירת שיבוש מהלכי משפט.
- ד. אי אפשר יהיה להרשיע את דורית באף אחת מן העבירות.

106. אברהם הגיש קובלנה פלילית נגד יצחק בגין עבירות לפי חוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981, על שיצחק שיווק מכשיר אייפון משומש כמכשיר חדש. אברהם יודע כי יצחק הוקלט על ידי המשטרה בהאזנת סתר, שניתן לה היתר כדין לפי חוק האזנת סתר, התשל"ט-1979, ובה הודה בשיווק זה. אברהם מבקש להגיש את הדברים שנקלטו בהאזנת הסתר כראיה לאמיתות תוכנם. **מה הדין?**

- א. הדברים שנקלטו בהאזנת הסתר יהיו קבילים כראיה.
- ב. הדברים שנקלטו בהאזנת הסתר יהיו קבילים כראיה רק אם ניתן לכך היתר מאת היועץ המשפטי לממשלה או נציגו.
- ג. הדברים שנקלטו בהאזנת הסתר לא יהיו קבילים כראיה מאחר שמדובר בהליך של קובלנה.
- ד. הדברים שנקלטו בהאזנת הסתר לא יהיו קבילים כראיה מאחר שההקלטה לא בוצעה על ידי אברהם עצמו.

107. נגד ראובן הוגש כתב אישום שבו נטען שהכה את שמעון וגרם לו לחבלה. בית המשפט קבע כי ראובן אכן הכה את שמעון אולם זיכה אותו מהעבירות שיוחסו לו. ערעור שהוגש על פסק הדין נדחה. מאוחר יותר החליט שמעון להגיש תובענה אזרחית נגד ראובן בגין החבלה שגרם לו. ראובן הכחיש בכתב ההגנה שהכה את שמעון. שמעון מעוניין להגיש כראיה את פסק הדין הפלילי כדי להסתמך על הקביעה שם, שראובן אכן הכה אותו. **מה הדין?**

- א. הממצאים והמסקנות של פסק הדין הפלילי קבילים כראיה במשפט האזרחי.
- ב. הממצאים והמסקנות של פסק הדין הפלילי קבילים כראיה במשפט האזרחי, אולם לראובן שמורה הזכות להביא ראיות לסתור אותם.
- ג. הממצאים והמסקנות של פסק הדין הפלילי אינם קבילים כראיה במשפט האזרחי.
- ד. הממצאים והמסקנות של פסק הדין הפלילי אינם קבילים כראיה במשפט האזרחי אלא אם כן הורה בית המשפט אחרת, מטעמים שיירשמו.

108. באיזו דרך אי אפשר להגיש כתצהיר בהליך אזרחי הצהרה בכתב בדבר אמיתות הדברים שנכתבו בה, שניתנה מחוץ לישראל?

- א. הצהרה שניתנה בפני נציג דיפלומטי או קונסולרי של ישראל.
- ב. הצהרה שניתנה לפי דין המקום שבו ניתנה ואושרה בידי נציג דיפלומטי או קונסולרי של ישראל.
- ג. הצהרה שניתנה בפני עורך דין ישראלי ושאושרה על ידו.
- ד. הצהרה לפי הסדר שנקבע מכוח הסכם בין מדינת ישראל לבין מדינת חוץ.

109. ירון הורשע בבית המשפט המחוזי בעבירה של אינוס שבוצעה כלפי נורית, ונגזרו עליו 10 שנות מאסר. 60 ימים לאחר מתן פסק הדין מבקשת נורית לתבוע את ירון בתביעה אזרחית נגרת בשל העובדות המהוות את העבירה שבה הורשע. במסגרת התביעה מבקשת נורית שיוטל על ירון לפצותה בסכום של 2 מיליון ₪.
מה הדין?

- א. יש להגיש את התביעה לבית המשפט המחוזי. בית המשפט יראה את הממצאים והמסקנות שנקבעו במשפט הפלילי כאילו נקבעו במשפט האזרחי.
- ב. יש להגיש את התביעה לבית משפט השלום. בית המשפט יראה את הממצאים והמסקנות שנקבעו במשפט הפלילי כראיה לכאורה במשפט האזרחי.
- ג. יש להגיש את התביעה לבית משפט השלום. בית המשפט יראה את הממצאים והמסקנות שנקבעו במשפט הפלילי כאילו נקבעו במשפט האזרחי.
- ד. יש להגיש את התביעה לבית המשפט המחוזי. בית המשפט יראה את הממצאים והמסקנות שנקבעו במשפט הפלילי כראיה לכאורה במשפט האזרחי.

110. עמרי, יו"ר ועדת המכרזים של משרד ממשלתי, הורשע בפלילים בבית המשפט המחוזי בגין קבלת שוחד לאחר שהטה כמה מכרזים. יורם, בעל חברה שלא זכתה באחד המכרזים שהטה עמרי, הגיש נגד עמרי תביעה אזרחית בסך 2 מיליון ₪, בשל העובדות המהוות את העבירה שבה הורשע. יורם ביקש כי השופט שהרשיע את עמרי ידון בתביעה האזרחית.
מה הדין?

- א. השופט שהרשיע את עמרי אינו מוסמך לדון בתביעה האזרחית עקב החשש לדעה קדומה.
- ב. השופט שהרשיע את עמרי מוסמך לדון בתביעה האזרחית אם עמרי הסכים לכך.
- ג. השופט שהרשיע את עמרי אינו מוסמך לדון בתביעה האזרחית, שכן לפי שווייה היא בתחום סמכותו של בית משפט השלום.
- ד. השופט שהרשיע את עמרי מוסמך לדון בתביעה האזרחית רק אם פסק הדין בפלילים הפך לחלוט.

111. רוני רצח את הוריו כדי לזכות בכספי הירושה שלהם. אייל, אחיו בן ה-13, התחבא בחדר האמבטיה באותה עת והיה עד לאירוע. רוני עומד לדין באשמת רצח.
האם אפשר להעיד את אייל נגדו?

- א. כן, רק ברשות חוקר ילדים, שינמק את החלטתו בכתב.
- ב. כן, ללא צורך ברשות של חוקר ילדים.
- ג. לא, אייל אינו כשר להעיד נגד רוני.
- ד. לא, אייל אינו כשר להעיד במשפט פלילי בשל גילו.

112. נגד משה מתנהל משפט פלילי בגין עבירות מין. על מעשיו של משה העידו אלי, ילד בן 10, ובנימין, אדם עם מוגבלות שכלית שלא הוזהר להגיד אמת לפני מתן העדות. שתי העדויות נמצאו מהימנות על ידי בית המשפט. עדותו של משה לא נמצאה מהימנה.
מה הדין?

- א. אפשר להרשיע את משה רק אם יימצא חיזוק לעדויות המתוארות.
- ב. אפשר להרשיע את משה רק אם יימצא סיוע לעדויות המתוארות.
- ג. אין מניעה להרשיע את משה על סמך העדויות המתוארות. ההרשעה על בסיס ראיות אלה לבדן טעונה הנמקה מיוחדת.
- ד. אין מניעה להרשיע את משה על סמך העדויות המתוארות. ההרשעה על בסיס ראיות אלה לבדן אינה טעונה הנמקה מיוחדת.

113. דורון בן ה-13 הוכה על ידי שי, אדם זר שנתקל בו באקראי, ונגרמו לו חבלות קשות. במשפט הפלילי, שהתנהל נגד שי בגין עבירה של חבלה בכוונה מחמירה, ביקשה התביעה להביא את דורון לעדות מטעמה.
מה הדין?

- א. התביעה תוכל להביא את דורון לעדות אם תינתן לכך רשות של חוקר ילדים. אפשר יהיה להרשיע את שי על סמך עדותו היחידה של דורון, אך זו טעונה תוספת ראייתית מסוג חיזוק.
- ב. התביעה תוכל להביא את דורון לעדות ללא צורך בקבלת רשות. אפשר יהיה להרשיע את שי על סמך עדותו היחידה של דורון ללא כל תוספת ראייתית.
- ג. התביעה תוכל להביא את דורון לעדות אם תינתן לכך רשות של חוקר ילדים. אפשר יהיה להרשיע את שי על סמך עדותו היחידה של דורון ללא כל תוספת ראייתית.
- ד. התביעה תוכל להביא את דורון לעדות ללא צורך בקבלת רשות. אפשר יהיה להרשיע את שי על סמך עדותו היחידה של דורון, אך על בית המשפט מוטלת חובה לנמק את החלטתו להסתמך על עדותו היחידה.

114. כרמל עומדת לדין פלילי בבית משפט השלום בתל אביב-יפו. במסגרת ההליך סירבה התביעה להעביר לידי כרמל חומר מודיעיני שנאסף במסגרת החקירה, ואף הציגה תעודת חיסיון החתומה על ידי השר לביטחון פנים. כרמל סבורה כי חומר מודיעיני זה יכול לסייע להגנתה.
מה הדין?

- א. כרמל רשאית להגיש עתירה לגילוי ראיה חסויה לבית משפט השלום בתל אביב-יפו. אם תידחה העתירה תוכל כרמל להגיש בקשת רשות ערעור לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו.
- ב. כרמל רשאית להגיש עתירה לגילוי ראיה חסויה שתידון על ידי נשיא בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו. אם תידחה העתירה תוכל כרמל להגיש בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון.
- ג. כרמל רשאית להגיש עתירה לגילוי ראיה חסויה שתידון בבית משפט השלום בתל אביב-יפו. אם תידחה העתירה תוכל כרמל לערער עליה לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו רק במסגרת ערעור על פסק הדין.
- ד. כרמל רשאית להגיש עתירה לגילוי ראיה חסויה לבית המשפט העליון.

115. בחופשותיו מבית הספר נהג דניאל בן ה-12 להתלוות לעבודתו של אביו בבנק. דניאל היה העד היחיד למעשיו של אביו, שנטל יהלומים מכספת הבנק והכניסם לתיקו. במשפט המתנהל נגד האב בגין עבירות גניבה ומרמה החליט בית המשפט כי דניאל, שזומן להעיד מטעם התביעה, יעיד מחוץ לאולם בית המשפט מחשש שמסירת העדות בנוכחותו של האב עלולה לפגוע בדניאל.
מה הדין?

- א. דניאל אינו כשר להעיד לחובת אביו.
- ב. דניאל כשר להעיד לחובת אביו. הרשעת האב על סמך עדותו היחידה של דניאל טעונה הנמקה.
- ג. דניאל כשר להעיד לחובת אביו. הרשעת האב על סמך עדותו היחידה של דניאל טעונה סיוע.
- ד. דניאל כשר להעיד לחובת אביו. הרשעת האב על סמך עדותו היחידה של דניאל אינה טעונה תוספת ראייתית.

116. במהלך דיון בתביעה שהגיש יורם נגד אבנר זימן בא כוחו של יורם לעדות את אפרת, מזכירה במשרד עורכי הדין המייצג את אבנר, לאחר שנודע לו כי היא שמעה באקראי במהלך עבודתה, דברים שאמר אבנר לעורך דינו הנוגעים לתביעה.
מה הדין?

- א. אפרת תהיה חייבת להשיב על שאלותיו של בא כוחו של יורם בנוגע לדברים ששמעה רק אם בית המשפט יחליט להסיר את החיסיון בנוגע להם.
- ב. אפרת תהיה חייבת להשיב על שאלותיו של בא כוחו של יורם בנוגע לדברים ששמעה רק אם אבנר יוותר על החיסיון בנוגע להם.
- ג. אפרת חייבת להשיב על שאלותיו של בא כוחו של יורם בנוגע לדברים ששמעה.
- ד. אפרת תהיה חייבת להשיב על שאלותיו של בא כוחו של יורם בנוגע לדברים ששמעה אם אבנר יוותר על החיסיון או בית המשפט יחליט להסיר את החיסיון בנוגע להם.

117. משה תובע את אהרון בשל סכסוך עסקי. משה מבקש לזמן את אהרון כעד מטעמו. אהרון אינו מעוניין להעיד במשפט.
מה הדין?

- א. משה אינו רשאי לזמן את אהרון להעיד כעד מטעמו.
- ב. משה אינו רשאי לזמן את אהרון להעיד כעד מטעמו, זולת אם בית המשפט הורה אחרת, מטעמים מיוחדים שיירשמו.
- ג. משה רשאי לזמן את אהרון להעיד כעד מטעמו, בכפוף לכך שאם אהרון יעיד, הרי שעדותו לא תשמש ראיה כנגדו.
- ד. משה רשאי לזמן את אהרון כעד מטעמו.

118. משה, המתגורר בתל אביב, חתם על תצהיר בכתב לפני ראש המועצה המקומית מבשרת ציון, שהזהיר אותו כי עליו להצהיר את האמת וכי יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן, ואישר זאת בחתימתו על התצהיר.
מה הדין?

- א. התצהיר לא יהיה ראיה כשרה, שכן ראש מועצה מקומית אינו מוסמך לאשר תצהיר בכתב.
- ב. התצהיר לא יהיה ראיה כשרה, שכן ראש מועצה מקומית אינו מוסמך לאשר תצהיר בכתב של מי שאינו מתגורר בתחום המועצה המקומית שבראשה הוא עומד.
- ג. התצהיר יהיה ראיה כשרה רק אם ראש המועצה המקומית הוסמך על ידי שר המשפטים לאשר תצהיר בכתב.
- ד. התצהיר יהיה ראיה כשרה, שכן כל ראש מועצה מקומית מוסמך לאשר תצהיר בכתב.

119. ביום 1.1.2012 הגיש יאיר לבית המשפט המחוזי תביעה לסעד הצהרתי כי הוא הבעלים של חלקת מקרקעין בעיר ירושלים. עו"ד איתן, אשר זומן כעד מטעם יאיר, העיד כי ביום 1.1.1990 הגיעה אימו של יאיר (שנפטרה בינתיים) למשרדו והפקידה בידי חוזה שלפיו ביום 25.4.1968 רכשה את חלקת המקרקעין מבעליה באותה עת. יאיר מבקש להגיש את החוזה כראיה במשפט, אך הצד השני מתנגד בטענה כי מדובר בראיה שאינה קבילה.
מה הדין?

- א. החוזה אינו ראיה קבילה. אילו היה החוזה מגיע לידי עו"ד איתן ביום 24.4.1988, אפשר היה לקבלו כראיה.
- ב. החוזה הוא ראיה קבילה. אילו היה החוזה מגיע לידי עו"ד איתן ביום 2.1.1992, לא היה אפשר לקבלו כראיה.
- ג. החוזה הוא ראיה קבילה, ואפשר היה לקבלו כראיה אף אם היה מגיע לידי עו"ד איתן ביום 2.1.1992.
- ד. החוזה אינו ראיה קבילה, ולא היה אפשר לקבלו כראיה אף אם היה מגיע לידי עו"ד איתן ביום 24.4.1988.

120. שלמה הורשע בבית המשפט המחוזי, שישב במותב של שלושה, בביצוע עבירה. שני, קורבן העבירה, הגישה למותב שהרשיע את שלמה בבית המשפט המחוזי תביעה אזרחית נגד שלמה על סך של 100,000 ש"ח, בשל העובדות המהוות את העבירה שבה הורשע שלמה.
מה הדין?

- א. בית המשפט המחוזי מוסמך לדון בתביעה של שני, ובלבד שזו הוגשה תוך 90 יום לאחר שניתן פסק הדין בפלילים בבית המשפט המחוזי.
- ב. בית המשפט המחוזי מוסמך לדון בתביעה של שני, ובלבד שזו הוגשה תוך 90 יום לאחר שפסק הדין בפלילים הפך חלוט.
- ג. בית המשפט המחוזי אינו מוסמך לדון בתביעה של שני לנוכח סכומה.
- ד. בית המשפט המחוזי אינו מוסמך לדון בתביעה של שני במותב של שלושה, אלא בדין יחיד בלבד.

121. בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו הרשיע את גליה בעבירת שוד, לאחר שהוכח כי היא שדדה מליאורה סכום של 10,000 ש"ח. ליאורה מעוניינת לתבוע חזרה את הכסף שנשדד ממנה.
מה הדין?

- א. ליאורה רשאית להגיש תביעה אזרחית חדשה נגד גליה בבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו, ופסק הדין המרשיע ישמש ראיה לכאורה לאמור בו.
- ב. ליאורה רשאית להגיש תביעה אזרחית חדשה נגד גליה בבית משפט השלום בתל אביב-יפו, ופסק הדין המרשיע יהיה ראיה חלוטה לאמור בו.
- ג. ליאורה רשאית להגיש תביעה אזרחית נגרת לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו, ופסק הדין המרשיע יהיה ראיה חלוטה לאמור בו.
- ד. ליאורה רשאית להגיש תביעה אזרחית נגרת לבית משפט השלום בתל אביב-יפו, ופסק הדין המרשיע ישמש ראיה לכאורה לאמור בו.

122. דני עומד למשפט פלילי. דני הגיש לבית המשפט רשימה ארוכה של עדים שהוא מבקש לזמן לעדות במסגרת פרשת ההגנה, ובהם גם היועץ המשפטי לממשלה, פרקליט המדינה, ראש השב"כ ונציב בתי הסוהר. בית המשפט התרשם כי התכלית היחידה של הבקשה לזימון העדים היא הארכת משך המשפט.
מה הדין?

- א. בית המשפט רשאי לסרב להוציא הזמנות לעדים.
- ב. בית המשפט רשאי לסרב להוציא הזמנות לעדים רק לאחר שנתן לצדדים ולעדים הזדמנות להשמיע את טענותיהם בעניין.
- ג. בית המשפט אינו רשאי לסרב להוציא הזמנות לעדים, ובלבד שהתביעה לא הביעה את התנגדותה להזמנתם.
- ד. בית המשפט אינו רשאי לסרב להוציא הזמנות לעדים.

123. נגד גד הוגש כתב אישום בשל הפצת לשון הרע על נפתלי. גד מעוניין להביא עדויות בדבר אופיו ודעותיו הפגומים של נפתלי, שאינם נוגעים במישרין ללשון הרע המשמשת נושא למשפט.
מה הדין?

- א. גד אינו רשאי להביא עדויות בדבר אופיו ודעותיו של נפתלי בשום שלב של המשפט.
- ב. גד אינו רשאי להביא עדויות בעל פה בדבר אופיו ודעותיו של נפתלי, אך רשאי להביא ראיות אחרות לעניין זה ברשות בית המשפט רק לאחר הכרעת הדין.
- ג. גד רשאי להביא עדויות בכתב ובעל פה בדבר אופיו ודעותיו של נפתלי ברשות בית המשפט לשם המתקת דינו לאחר הרשעתו.
- ד. גד רשאי להביא עדויות בדבר אופיו ודעותיו של נפתלי ללא כל סיג.

124. דנה הורשעה במשפט פלילי בגין תקיפתו של בן ופסק הדין הפך לחלוט. בן הגיש תביעה אזרחית נגד דנה, והוא מבקש להגיש את הכרעת הדין וגזר הדין כראיות קבילות בהליך האזרחי. בית המשפט אישר את בקשתו של בן, והורה לו למסור לעיונו גם את כתב האישום שהוגש נגד דנה, וכן את הפרוטוקולים של המשפט הפלילי לשם הבהרת האמור בראיות שהגיש בן.
מה הדין?

- א. בית המשפט רשאי לקבל את הממצאים והמסקנות של הכרעת הדין ושל גזר הדין כראיה קבילה, אך אינו רשאי לעיין בכתב האישום או בפרוטוקולים של המשפט הפלילי.
- ב. בית המשפט רשאי לקבל את הממצאים והמסקנות של הכרעת הדין בלבד כראיה קבילה, אך אינו רשאי לעיין בכתב האישום או בפרוטוקולים של המשפט הפלילי.
- ג. בית המשפט רשאי לקבל את הממצאים והמסקנות של הכרעת הדין בלבד כראיה קבילה, והוא רשאי גם לעיין בכתב האישום ובפרוטוקולים של המשפט הפלילי.
- ד. בית המשפט רשאי לקבל את הממצאים והמסקנות של הכרעת הדין ושל גזר הדין כראיה קבילה, והוא רשאי גם לעיין בכתב האישום ובפרוטוקולים של המשפט הפלילי.

125. חמדה מכינה פסטה בביתה ומשווקת אותה לחנויות. חמדה ארזה את הפסטה בקופסאות קרטון שאותן לקחה מסופרמרקט ועליהן סימן מסחר של חברת "ספגטי", שאף היא עוסקת בייצור ובשיווק של פסטה. בעל מסעדה שרכש את הפסטה של חמדה מצא אותה פגומה. בעל המסעדה תבע בגין נזקיו את חברת "ספגטי".
מה הדין?

- א. נטל ההוכחה כי מדובר בפסטה של "ספגטי" הוא על בעל המסעדה.
- ב. קיימת חזקה בדין, שאינה חלוטה, שלפיה "ספגטי" היא יצרנית הפסטה. נטל ההוכחה להפריך את החזקה מוטל על כתפיה של "ספגטי".
- ג. קיימת חזקה בדין, שלפיה בנסיבות העניין "ספגטי" היא יצרנית הפסטה. "ספגטי" לא תוכל להביא ראיות להפרכת החזקה.
- ד. אם "ספגטי" לא עתרה לצירופה של חמדה כנתבעת בהליך, נטל ההוכחה יוטל על כתפיה.

126. אסף הגיש תביעה כספית נגד פאב. בכתב התביעה נטען כי בעת שישב אסף בפאב הושמעה מוזיקה בעוצמה ניכרת וכי כשפנה לבעל המקום בבקשה להנמיך את עוצמת המוזיקה התייחס אליו בעל המקום בגסות רוח. אסף תבע פיצויים כספיים בגין הנזק שנגרם לשמיעתו ובגין עוגמת הנפש שנגרמה לו מהביקור. אסף הגיש תצהיר עדות ראשית ונחקר חקירה שכנגד על התצהיר, אך מעבר לכך לא תמך את תביעתו בראיות נוספות.
מה הדין?

- א. בית המשפט רשאי לחייב את הפאב במקרה דנן בתשלום פיצויים, הן בגין עוגמת הנפש והן בגין הנזק שנגרם לשמיעתו, ובלבד שיפרט בהחלטתו מה הניע אותו להסתפק בעדותו של אסף.
- ב. בית המשפט רשאי לחייב את הפאב בתשלום פיצויים בגין עוגמת הנפש, ובלבד שיפרט בהחלטתו מה הניע אותו להסתפק בעדותו של אסף. בית המשפט אינו רשאי לחייב את הפאב בגין נזקי השמיעה.
- ג. בית המשפט אינו רשאי לחייב את הפאב בתשלום פיצויים בגין עוגמת הנפש. בית המשפט רשאי לחייב את הפאב בגין נזקי השמיעה, ובלבד שיפרט בהחלטתו מה הניע אותו להסתפק בעדותו של אסף.
- ד. בית המשפט אינו רשאי לחייב את הפאב בתשלום פיצויים במקרה דנן, לא בגין עוגמת הנפש ולא בגין הנזק שנגרם לשמיעתו של אסף.

127. במהלך אירוע חברתי שבו השתתפו צבי ועומר התפתחה בין השניים מריבה, ובמהלכה הכה צבי את עומר. עומר הגיש תלונה במשטרה, ובעקבותיה התנהל הליך פלילי בבית המשפט. בד בבד הגיש עומר תביעה אזרחית כנגד צבי בגין הנזקים הגופניים שנגרמו לו. במסגרת ההליך הפלילי מבקשת התביעה לזמן את מירב, אשתו של צבי שנכחה באירוע, להעיד נגד צבי. במסגרת התביעה האזרחית מבקש עומר לזמן את מירב להעיד נגד צבי.

מה הדין?

- א. אין כל מניעה לזמן את מירב להעיד נגד צבי במשפט הפלילי. מירב אינה כשירה להעיד נגד צבי במשפט האזרחי.
- ב. מירב אינה כשרה להעיד נגד צבי במשפט הפלילי. מירב רשאית לסרב להעיד נגד צבי במשפט האזרחי, ואי אפשר לכפות זאת עליה.
- ג. מירב רשאית לסרב להעיד נגד צבי במשפט הפלילי, ואי אפשר לכפות זאת עליה. אין כל מניעה בדין לזמן את מירב להעיד נגד צבי במשפט האזרחי.
- ד. אין כל מניעה בדין לזמן את מירב להעיד נגד צבי במשפט הפלילי, ואין כל מניעה בדין לזמנה להעיד נגד צבי במשפט האזרחי.

128. נמרוד, קבלן בניין, הגיש תביעה נגד כרמל, בעלת דירה בתל אביב, ובמסגרתה טען כי נכרת ביניהם חוזה בעל פה וכי כרמל הפרה את החוזה. בעדותו טען נמרוד כי ביצע בשביל כרמל עבודות בנייה בשווי 500,000 ש"ח בהתאם לחוזה, וכי היא לא שילמה לו את שכרו. בעדותה הודתה כרמל כי נכרת ביניהם חוזה בעל פה אך הכחישה כי נמרוד ביצע עבודות כלשהן בפועל. מלבד עדויותיהם של נמרוד וכרמל לא הוגשו ראיות נוספות.

מה הדין?

- א. בית המשפט רשאי לקבל את התביעה על יסוד עדותו היחידה של נמרוד, ובלבד שינמק מה הניע אותו להסתפק בה. חובת ההנמקה נדרשת במקרה זה גם לעניין עצם כריתת החוזה וגם לעניין העבודות שבוצעו.
- ב. בית המשפט רשאי לקבל את התביעה על יסוד עדותו היחידה של נמרוד, ובלבד שינמק מה הניע אותו להסתפק בה. חובת ההנמקה במקרה זה נדרשת רק לעניין החלק בעדותו של נמרוד שעוסק בעבודות שבוצעו.
- ג. בית המשפט אינו רשאי לקבל את התביעה על יסוד עדותו היחידה של נמרוד אם אין לצדה תוספת ראיתית שתשמש לה כחיזוק.
- ד. בית המשפט אינו רשאי לקבל את התביעה על יסוד עדותו היחידה של נמרוד אם אין לצדה תוספת ראיתית שתשמש לה כסיוע.

129. ישי הוזמן למתן עדות מטעם התביעה במשפט פלילי. בית המשפט קיבל חוות דעת מומחה ולפיה ישי סובל מפיגור שכלי, ומתן העדות בבית משפט עלול לפגוע בו. לנוכח האמור החליט בית המשפט לפטור את ישי ממתן עדות בפניו ולקבל כראיה את אמרתו של ישי, אשר נגבתה על ידי חוקר מיוחד ותועדה בתיעוד קולי. כן העיד בפני בית המשפט החוקר המיוחד שגבה את אמרתו של ישי בדבר נסיבות גביית האמרה. בחקירתו העיד החוקר המיוחד כי הוא נוהג לתעד את כל החקירות שהוא מבצע בכתב ובתיעוד קולי בלבד, וכך נהג גם בעניינו של ישי.
מה הדין?

- א. בית המשפט רשאי לקבל את אמרת החוץ של ישי רק אם השתכנע שאין בדחיית מועד מתן העדות בזמן סביר כדי למנוע את הפגיעה בישי. בית המשפט אינו רשאי להרשיע את הנאשם על בסיס אמרת החוץ בלבד אלא אם תימצא לה תוספת ראייתית מסוג סיוע.
- ב. בית המשפט רשאי לקבל את אמרת החוץ של ישי. בית המשפט אינו רשאי להרשיע את הנאשם על בסיס אמרת החוץ של ישי אלא אם תימצא לה תוספת ראייתית מסוג חיזוק.
- ג. בית המשפט רשאי לקבל את אמרת החוץ של ישי. בית המשפט אינו רשאי להרשיע את הנאשם על בסיס אמרת החוץ של ישי אלא אם תימצא לה תוספת ראייתית מסוג סיוע.
- ד. בית המשפט אינו רשאי לקבל את אמרת החוץ של ישי.

130. מי מהבאים אינו מוסמך לאשר תצהיר בכתב?

- א. ראש המועצה המקומית פרדס חנה-כרכור.
- ב. ראש לשכת עורכי הדין.
- ג. מפקד מחוז ירושלים במשטרת ישראל.
- ד. דיין בבית הדין השרעי בבאר שבע.

131. נגד יואב הוגש כתב אישום. המדינה מסרה ליואב תעודת חיסיון על אחת הראיות שנאספו במהלך החקירה. על תעודת החיסיון חתם שר החוץ, אשר הביע את דעתו כי מסירת הראיה עלולה לפגוע ביחסי החוץ של מדינת ישראל.
יואב מעוניין להגיש עתירה לגילוי הראיה. מה הדין?

- א. עם ההודעה על הגשת עתירה לגילוי הראיה יופסק משפטו של יואב עד להכרעה בעתירה. הדיון בעתירה יתקיים בדלתיים סגורות.
- ב. בית המשפט רשאי, על פי בקשתו של יואב, להפסיק את הדיון במשפט לתקופה שיקבע כדי לאפשר את הגשת העתירה לגילוי הראיה. הדיון בעתירה יתקיים בדלתיים סגורות.
- ג. עם ההודעה על הגשת עתירה לגילוי הראיה יופסק משפטו של יואב עד להכרעה בעתירה. הדיון בעתירה יתקיים בדלתיים פתוחות אלא אם יורה בית המשפט אחרת לבקשת בעלי הדין.
- ד. בית המשפט רשאי, על פי בקשתו של יואב, להפסיק את הדיון במשפט לתקופה שיקבע כדי לאפשר את הגשת העתירה לגילוי הראיה. הדיון בעתירה יתקיים בדלתיים פתוחות אלא אם יורה בית המשפט אחרת לבקשת בעלי הדין.

132. משה מואשם בגרימת מוות ברשלנות בעקבות תאונת דרכים באמצעות רכבו. עיקר טענת התביעה היא כי משה היה מודע לליקויים ברכבו, שעליהם עודכן על ידי בעל המוסך שבו מטופל רכבו, אך משה נמנע מלתקן את הליקויים. בעל המוסך הלך לעולמו ממחלה קשה. אין חולק כי ליקויים אלו שהיו ברכב במועד הרלוונטי הם שגרמו למותו של המנוח. במהלך משפטו עלה משה להעיד להגנתו ונדרש על ידי התובע, בחקירתו הנגדית, להציג את הצעת המחיר שהגיש לו בעל המוסך ובה פירוט הליקויים. בא כוחו של משה טען כי משה איננו צריך לספק ראיה זו לתביעה.
מה הדין?

- א. משה חייב להציג את הצעת המחיר.
- ב. משה חייב להציג את הצעת המחיר אם מצא בית המשפט כי הצורך לגלותה לשם עשיית צדק עדיף מן העניין שיש לא לגלותה.
- ג. משה אינו חייב להציג את הצעת המחיר מאחר שלא הוא עורך המסמך.
- ד. משה אינו חייב להציג את הצעת המחיר מאחר שיש בה הודיה בעובדה שהיא יסוד מיסודותיה של עבירה שהוא מואשם בה.

133. אלון הואשם שתקף את רוני. רוני העיד כי אלון התנפל עליו ותקף אותו ללא כל סיבה נראית לעין. במסגרת חקירתו הנגדית הציג סנגורו של אלון פרסום שהעלה רוני לרשת חברתית באינטרנט, שבו הוא מתגאה שהוא זה שתקף את אלון, ואלון רק ניסה להתגונן מפניו. רוני אישר כי הוא זה שכתב את הדברים, אך טען כי לא התכוון אליהם ברצינות וכי מדובר בבדיחה.
מה הדין?

- א. אפשר לקבל את הפרסום שהעלה רוני לאינטרנט כראיה לאמיתות תוכנו, ובנסיבות העניין מדובר בראייה קבילה.
- ב. אי אפשר לקבל את הפרסום שהעלה רוני לאינטרנט כראיה לאמיתות תוכנו, שכן פרסומים באינטרנט אינם ראיה קבילה בבית משפט.
- ג. אפשר לקבל את הפרסום שהעלה רוני לאינטרנט כראיה לאמיתות תוכנו רק אם יש בראיות שהוצגו בפני בית המשפט דבר מה לחיזוקו.
- ד. אי אפשר לקבל את הפרסום שהעלה רוני לאינטרנט כראיה לאמיתות תוכנו מאחר שמדובר בעדות מפי השמועה.

134. נפתלי הואשם בעבירה של תרמית בניירות ערך בתאגיד בנקאי. לצורך הגנתו ביקש נפתלי צו המורה לבנק לאפשר לו לבדוק ולהעתיק את התנועות השונות הרשומות ברשומה מוסדית של הבנק.
מה הדין?

- א. בית משפט רשאי ליתן צו מסוג זה בלי להזמין את הבנק לדיון, ובלבד שהצו יומצא לבנק 3 ימים לפני הזמן שבו יש לקיים את הצו.
- ב. בית משפט רשאי ליתן צו מסוג זה בלי להזמין את הבנק לדיון, ובלבד שהצו יומצא לבנק 3 ימים לפני הזמן שבו יש לקיים את הצו, זולת אם הורה בית המשפט אחרת.
- ג. בית משפט אינו רשאי ליתן צו מסוג זה בלי להזמין את הבנק לדיון.
- ד. בית משפט אינו רשאי ליתן צו מסוג זה.

135. בחיפוש שערכה המשטרה במכשיר הטלפון של דביר נמצאו הודעות טקסט שמהן עולה כי דביר עוסק בסחר בסמים. החוקר שחיפש בטלפון של דביר צילם את הודעות הטקסט ורשם מזכר בנושא. במשפטו של דביר טענה התביעה שמכשיר הטלפון אבד בשריפה שפרצה במחסן המוצגים, וביקשה להגיש את צילומי הודעות הטקסט במקום את ההודעות המקוריות כראיה לאמיתות תוכן.

מה הדין?

- א. בית המשפט אינו רשאי לקבל את צילומי ההודעות כראיה לאמיתות תוכן מאחר שמדובר בעדות מפי השמועה.
- ב. בית המשפט רשאי לקבל את צילומי ההודעות כראיה לאמיתות תוכן רק אם סנגורו של דביר יסכים לכך.
- ג. בית המשפט אינו רשאי לקבל את צילומי ההודעות כראיה לאמיתות תוכן מאחר שמדובר במסמך שאי אפשר להוכיח את תוכנו באמצעות העתק צילומי שלו.
- ד. בית המשפט רשאי לקבל את צילומי ההודעות כראיה לאמיתות תוכן אם השתכנע כי הן העתק מהימן של ההודעות המקוריות.

136. אשר, הנאשם בעבירת גנבה, הוא אביו של גד. התובע במשפטו של אשר מבקש להגיש אמרה בכתב של גד שניתנה מחוץ לבית המשפט כראיה לאמיתות תוכנה בהליך פלילי, מאחר שאף שגד אינו עד במשפט הרי שלטענת התובע עולה מנסיבות העניין כי אמצעי פסול שימש להניא או למנוע את גד מלתת את העדות.

מה הדין?

- א. התובע רשאי להגיש את אמרתו של גד כראיה לאמיתות תוכנה רק אם גד הוא עד במשפט.
- ב. התובע רשאי להגיש את אמרתו של גד כראיה לאמיתות תוכנה אם שוכנע בית המשפט כי אמצעי פסול שימש להניא או למנוע את גד מלתת את העדות.
- ג. התובע אינו רשאי להגיש את אמרתו של גד כראיה לאמיתות תוכנה גם אם שוכנע בית המשפט כי אמצעי פסול שימש להניא או למנוע את גד מלתת את העדות.
- ד. התובע אינו רשאי להגיש את אמרתו של גד כראיה לאמיתות תוכנה אלא אם שני הצדדים הסכימו להגשתה.

137. ראובן הואשם שאנס את שרה. שרה העידה בחקירה ראשית כי ראובן אנס אותה בלילה. לאחר מכן, בחקירה נגדית, סיפרה שרה כי ראובן אנס אותה בשעות היום. ראובן הציג אליבי לגבי מקום הימצאו בשעות היום, וסנגורו ביקש לזכותו. בית המשפט קבע כי שרה כנראה התבלבלה כאשר אמרה שהאונס אירע בשעות היום וקבע כי הוא אירע בלילה, כפי שסיפרה שרה במסגרת חקירתה הראשית. על בסיס זה הרשיע בית המשפט את ראובן.

מה הדין?

- א. בית המשפט לא היה רשאי לקבוע כי שרה נאנסה בלילה מאחר ששרה העידה דברים סותרים בנקודה זו.
- ב. בית המשפט היה רשאי לקבוע כי שרה נאנסה בלילה אף ששרה העידה דברים סותרים בנקודה זו.
- ג. בית המשפט לא היה רשאי לקבוע כי שרה נאנסה בלילה מאחר ששרה העידה דברים סותרים בנקודה זו, ולא הובאו ראיות נוספות שיתמכו בעדותה לעניין הזמן שבו אירע האונס.
- ד. בית המשפט היה רשאי לקבוע כי שרה נאנסה בלילה אף ששרה העידה דברים סותרים בנקודה זו, רק מאחר שמדובר בעדות של קורבן עבירת מין.

138. יעל הועמדה לדין פלילי לאחר שיהודה, מודיע ותיק של המשטרה, הבחין בה כשהיא סוחרת בסמים. השר לביטחון פנים הוציא תעודת חיסיון על זהותו של יהודה. יעל מבקשת להסיר את החיסיון.
מה הדין?

- א. על יעל להגיש עתירה לבית המשפט העליון. הדיון יתקיים בדלתיים סגורות.
- ב. על יעל להגיש עתירה לבית המשפט העליון. הדיון יתקיים בדלתיים פתוחות אלא אם הורה בית המשפט אחרת.
- ג. על יעל להגיש עתירה לבית המשפט הדין בתיק. הדיון יתקיים בדלתיים סגורות.
- ד. על יעל להגיש עתירה לבית המשפט הדין בתיק. הדיון יתקיים בדלתיים פתוחות אלא אם הורה בית המשפט אחרת.

139. בית המשפט המחוזי בתל אביב הרשיע את מירב בעבירת רצח. משפחתו של טל, קורבן העבירה, מבקשת להגיש תביעה נגרת לפיצויים נגד מירב בסך 1,000,000 ש"ח, כך שהממצאים והמסקנות שבפסק הדין הפלילי ייחשבו כאילו נקבעו במשפט האזרחי.
מה הדין?

- א. בית המשפט המוסמך הוא בית משפט שלום במחוז תל אביב.
- ב. בית המשפט המוסמך הוא בית משפט שלום במחוז תל אביב, אך יראו את הממצאים והמסקנות שנקבעו במשפט הפלילי רק כראיה לכאורה במשפט אזרחי.
- ג. בית המשפט המוסמך הוא בית המשפט המחוזי בתל אביב.
- ד. בית המשפט המוסמך הוא בית המשפט המחוזי בתל אביב, אך יראו את הממצאים והמסקנות שנקבעו במשפט הפלילי רק כראיה לכאורה במשפט אזרחי.

140. ליום הולדתו ה-19 של אור נתן לו אביו עמרי מתנה רכב, שבדיעבד התברר כי נגנב מסוכנות רכבי יוקרה. עמרי אמר לאור: "אל תשאל איך האוטו הגיע לידיי, מוטב שלא תדע". המדינה הגישה נגד עמרי כתב אישום באשמת גנבת רכב וביקשה להעיד את אור בדבר האמרה ששמע מפיו של עמרי. כתב אישום הוגש גם נגד אור בהליך נפרד באשמת קבלת רכוש החשוד כגנוב.
האם אפשר לכפות על אור להעיד במשפטו של עמרי?

- א. כן, היות שאינו קטין.
- ב. כן, גם אם טרם נגזר דינו של אור בעבירה שבה הוא הואשם.
- ג. לא.
- ד. לא, אלא אם דינו של אור כבר נגזר בגין העבירה שבה הוא הואשם.

141. במהלך משפט פלילי נגד יורם בעבירות מרמה קיבל בית המשפט כראיה פלט מטעם התביעה של חיוב הארנונה שלו, שהתקבל מהרשות המקומית שבה הוא גר, במטרה להוכיח כי ביצע את העבירות. מנגד הגיש סנגורו של יורם העתק בדוק של תעודת הלידה שלו כדי להוכיח שבעת שביצע את המעשים היה קטין. התביעה מבקשת לחקור בחקירה נגדית את עורך תעודת הלידה, ואילו הסנגור מבקש לחקור בחקירה נגדית את האחראי על חיובי הארנונה בעירייה.
מה הדין?

- א. הסנגור אינו זכאי לחקור את האחראי על חיובי הארנונה; התביעה זכאית לחקור את עורך תעודת הלידה.
- ב. הסנגור אינו זכאי לחקור את האחראי על חיובי הארנונה; התביעה אינה זכאית לחקור את עורך תעודת הלידה.
- ג. הסנגור זכאי לחקור את האחראי על חיובי הארנונה; התביעה אינה זכאית לחקור את עורך תעודת הלידה.
- ד. הסנגור זכאי לחקור את האחראי על חיובי הארנונה; התביעה זכאית לחקור את עורך תעודת הלידה.

142. זבולון הורשע בבית משפט לתעבורה ונקבע כי הוא אחראי לתאונה שפגעה בדני. פסק הדין המרשיע הפך חלוט. דני וחברת הביטוח של דני הגישו יחדיו תביעה נגד זבולון ונגד חברת הביטוח שלו, לתשלום נזקיו של דני. זבולון וחברת הביטוח שלו מיוצגים באופן נפרד על ידי עורכי דין שונים. במהלך התביעה הגיש עורך הדין של דני וחברת הביטוח שלו בקשה להגשת הכרעת הדין בבית המשפט לתעבורה כראיה. בא כוחה של חברת הביטוח של זבולון טען כי הכרעת הדין איננה מחייבת את חברת הביטוח של זבולון, שעה שזו לא היתה צד להליך הפלילי, אלא את זבולון בלבד.
מה הדין?

- א. אפשר להגיש את הכרעת הדין כראיה מוחלטת לאמור בממצאים ובמסקנות המפורטים בה נגד חברת הביטוח של זבולון.
- ב. אפשר להגיש את הכרעת הדין כראיה לכאורה לאמור בממצאים ובמסקנות המפורטים בה נגד חברת הביטוח של זבולון.
- ג. אי אפשר להגיש את הכרעת הדין כראיה כלשהי לאמור בממצאים ובמסקנות המפורטים בה נגד חברת הביטוח של זבולון, מאחר שזו הרשעה בבית משפט לתעבורה ולא בבית משפט שלום או מחוזי.
- ד. אי אפשר להגיש את הכרעת הדין כראיה כלשהי לאמור בממצאים ובמסקנות המפורטים בה נגד חברת הביטוח של זבולון, שעה שזו לא היתה צד להליך הפלילי.

143. אסנת בת ה-13, שעברה את גיל האחריות הפלילית, הותקפה על ידי גדעון ונחבלה בפניה. נגד גדעון הוגש כתב אישום בגין התקיפה, וכן הגישה אסנת תביעה אזרחית נגדו. כעבור חצי שנה מסרה אסנת עדות נגד גדעון בשני המשפטים, שהיתה גם העדות היחידה בהם.
מה הדין?

- א. בית המשפט הדין בתיק הפלילי יוכל להרשיע את גדעון על סמך עדותה היחידה של אסנת אם יימצא בחומר הראיות דבר לחיזוקה; בית המשפט הדין בתיק האזרחי יוכל לקבל את התביעה על סמך עדותה היחידה של אסנת, אך עליו לנמק מדוע הסתפק בעדות זאת.
- ב. בית המשפט הדין בתיק הפלילי יוכל להרשיע את גדעון על סמך עדותה היחידה של אסנת, ללא צורך בדבר לחיזוקה; בית המשפט הדין בתיק האזרחי יוכל לקבל את התביעה על סמך עדותה היחידה של אסנת, אך עליו לנמק מדוע הסתפק בעדות זאת.
- ג. בית המשפט הדין בתיק הפלילי יוכל להרשיע את גדעון על סמך עדותה היחידה של אסנת אם יימצא בחומר הראיות דבר לחיזוקה; בית המשפט הדין בתיק האזרחי יוכל לקבל את התביעה על סמך עדותה היחידה של אסנת אם יימצא בחומר הראיות דבר לחיזוקה.
- ד. בית המשפט הדין בתיק הפלילי יוכל להרשיע את גדעון על סמך עדותה היחידה של אסנת, ללא צורך בדבר לחיזוקה; בית המשפט הדין בתיק האזרחי יוכל לקבל את התביעה על סמך עדותה היחידה של אסנת אם יימצא בחומר הראיות דבר לחיזוקה.

144. אברהם נתבע על ידי יצחק בתביעת לשון הרע בשל ביטויי גזענות שהשמיע נגדו. יצחק מבקש להעיד את שרה, שהיתה אשתו של אברהם, במועד השמעת ביטויי הגזענות ושהיתה עדה להשמעת דברים אלו.
מה הדין?

- א. אפשר להעיד את שרה ולכפות אותה להעיד, הגם שהיתה אשתו של אברהם במועד השמעת ביטויי הגזענות.
- ב. אפשר להעיד את שרה, הגם שהיתה אשתו של אברהם, אך אי אפשר לכפות אותה להעיד לחובת אברהם.
- ג. אי אפשר להעיד את שרה, אלא ככל שאברהם ושרה התגרשו לאחר הגשת התביעה.
- ד. אי אפשר להעיד את שרה, מאחר שהיתה אשתו של אברהם במועד השמעת ביטויי הגזענות.

145. נגד דניאל הוגש כתב אישום שבו נטען כי ביצע בערן, כבן 12.5 כיום, עבירה של מעשה סדום. ערן זומן להעיד במשפט כעד מטעם התביעה.
איזה מבין המשפטים הבאים נכון?

- א. ערן יכול להעיד ללא כל מגבלה משום שהוא קורבן העבירה.
- ב. ערן יוכל להעיד אם הסנגור ייתן את הסכמתו המפורשת לכך.
- ג. ערן יוכל להעיד אם חוקר הילדים יאשר זאת.
- ד. ערן יוכל להעיד רק בנוכחות מלווה מבני משפחתו.

146. שני תבעה את חברת "מוצרי תינוקות בע"מ" בטענה שמכרה לה מוצר מקולקל. חברת "מוצרי תינוקות בע"מ" טענה כי היא רק המשווקת של המוצר. בית המשפט דחה את הטענה וקבע כי מאחר ששמה של חברת "מוצרי תינוקות בע"מ" הוא השם היחיד המופיע על אריזת המוצר יש לראות בה יצרן שלו.
מה הדין?

- א. בית המשפט לא היה רשאי לקבוע כאמור מכיוון שכיתוב על אריזה של מוצר הוא עדות מפי השמועה.
- ב. בית המשפט היה רשאי לקבוע כאמור מכיוון שבמקרה ששמו של המשווק הוא השם היחיד המופיע על האריזה הוא מנוע מלטעון כי הוא אינו היצרן.
- ג. בית המשפט לא היה רשאי לקבוע כאמור מכיוון שכיתוב שם חברה על אריזה של מוצר הוא ראיה לכאורה בלבד כי היא זו שייצרה אותו.
- ד. בית המשפט היה רשאי לקבוע כאמור זולת אם גילתה החברה את זהות היצרן לשני או למי שהוסמך לכך משנדרשה לעשות כן.

147. בשעה שצעד ליד ביתו ראה יונתן את אחיו רמי סוחר בסמים. שעה לאחר מכן ראתה אתי, אמם המאמצת של השניים, את רמי מחביא סכין בחדרו. כעבור ימים אחדים הגישה המאשימה נגד רמי שני כתבי אישום, האחד בעבירה של סחר בסמים מסוכנים והשני בעבירות של חבלה בכוונה מחמירה ושל שיבוש מהלכי משפט בנוגע לעבירה זו. המאשימה מבקשת להביא את יונתן כעד להוכחת עבירת הסמים ואת אתי כעדה להוכחת עבירת השיבוש.
מה הדין?

- א. יונתן כשר להעיד נגד רמי, אך לא אתי.
- ב. יונתן אינו כשר להעיד נגד רמי, אך אתי כשרה להעיד נגדו.
- ג. יונתן ואתי כשרים להעיד נגד רמי.
- ד. יונתן ואתי אינם כשרים להעיד נגד רמי.

148. נגד מנחם הוגש כתב אישום המייחס לו עבירת רצח ועבירות תקיפה נוספות. התיק נקבע לשמיעה במושב של שלושה שופטי בית המשפט המחוזי. עם תחילת המשפט הגיש בא כוח המאשימה תעודות חיסיון "לטובת הציבור", לפי סעיף 45 לפקודת הראיות, באשר לחומרי החקירה המפורטים באותן תעודות. בא כוחו של מנחם הגיש עתירה לגילוי ראיה.
איזה מבין המשפטים הבאים נכון?

- א. את העתירה לגילוי ראיה חסויה לפי סעיף זה ישמע שופט של בית המשפט העליון בדלתיים סגורות, ובנוכחות באי כוח הצדדים.
- ב. את העתירה לגילוי ראיה חסויה לפי סעיף זה ישמע שופט של בית המשפט העליון בדלתיים סגורות, ורשאי הוא לקבל הסברים מבא כוח המאשימה או מנציג אחר מטעם היועץ המשפטי לממשלה, גם שלא בנוכחות הסנגור, וכן רשאי הוא לדרוש לראות את הראיה.
- ג. את העתירה לגילוי ראיה חסויה לפי סעיף זה ישמע המותב הדין בתיק בדלתיים סגורות ורשאי הוא לקבל הסברים מבא כוח המאשימה או מנציג אחר מטעם היועץ המשפטי לממשלה, גם שלא בנוכחות הסנגור, וכן רשאי המותב לדרוש לראות את הראיה.
- ד. את העתירה לגילוי ראיה חסויה לפי סעיף זה ישמע המותב הדין בתיק בדלתיים סגורות, ורשאי הוא לקבל הסברים מבא כוח המאשימה או מנציג אחר מטעם היועץ המשפטי לממשלה, גם שלא בנוכחות הסנגור, אולם אין המותב רשאי לדרוש לראות את הראיה.

149. יוסי תבע את איתי על נזק שנגרם לו במסגרת קטטה בין שניהם. איתי ביקש להגיש את פסק הדין בהליך הפלילי שהתקיים בנוגע לקטטה, שבמסגרתו זוכה, כראיה לכך שאין לו אחריות אזרחית כלפי יוסי.
מה הדין?

- א. אי אפשר להגיש כראיה כאמור פסק דין מזכה שניתן בהליך פלילי.
- ב. אפשר להגיש כראיה כאמור פסק דין מזכה שניתן בהליך פלילי.
- ג. אפשר להגיש כראיה כאמור פסק דין מזכה שניתן בהליך פלילי רק אם הזיכוי לא היה מחמת הספק.
- ד. אפשר להגיש כראיה כאמור פסק דין מזכה שניתן בהליך הפלילי, אך בית המשפט ייתן לה משקל מופחת.

150. במשפט אזרחי הוגש כראיה פסק דין פלילי מרשיע שניתן נגד הנתבע. הנתבע מבקש מבית המשפט לעיין גם בכתב האישום, בפרוטוקול ובראיות שהוגשו במשפט הפלילי.
מה הדין?

- א. בית המשפט רשאי לעיין רק בממצאים ובמסקנות של הכרעת הדין.
- ב. בית המשפט רשאי לעיין רק בממצאים ובמסקנות של הכרעת הדין ושל גזר הדין.
- ג. בית המשפט רשאי לעיין גם בכתב האישום, בפרוטוקול ובכל חומר אחר שהוגש במשפט הפלילי, אם ראה צורך בכך לשם הבהרת האמור בפסק הדין הפלילי המרשיע.
- ד. בית המשפט רשאי לעיין גם בכתב האישום, אם ראה צורך בכך לשם הבהרת האמור בראיה, אך אינו רשאי לעיין בפרוטוקול ובכל חומר אחר שהוגש במשפט הפלילי.

דיני ראיות - תשובות

שאלה	תשובה	סעיף	הסבר
1	ד	-	<ul style="list-style-type: none"> ■ הרשעה על סמך הודיית חוץ של נאשם לפי סעיף 12 לפקודת הראיות טעונה "דבר-מה נוסף". ■ ככלל, שתיקת הנאשם במשפט אינה יכולה לשמש "דבר-מה נוסף". ■ עם זאת, בפסק דין תקדימי נקבע כי במקרים <u>חריגים</u> ובהתקיים כל התנאים שלהלן שתיקת נאשם במשפט עשויה לשמש "דבר-מה נוסף", וניתן יהיה להרשיע נאשם שהודה בחקירה אך שמר על זכות השתיקה במהלך המשפט (רע"פ 4142/04 מילשטיין נ' <u>התובע הצבאי הראשי</u> (לא פורסם)): א. להודאה בחקירה יש "משקל פנימי" גבוה בשל הגיונה וסימני האמת שבה. ב. ניתן לשלול את האפשרות שהנאשם מסר הודאת שווא בחקירה בשל "לחץ פנימי" (למשל, כאשר הוא משתייך לארגון פשע, או כאשר נטל על עצמו אחריות לעבירה של בן משפחתו). ■ אין אינדיקציות לכך ששתיקת הנאשם בבית המשפט נבעה מלחץ כלשהו על הנאשם.
2	ד	סעיף 44 לפק"ר	<ul style="list-style-type: none"> ■ תעודת חסיון עליה חתום <u>רה"מ, שר הביטחון או שר החוץ</u> בנוגע לביטחון המדינה או יחסי החוץ, מהווה חסיון לטובת <u>המדינה</u>. עתירה לגילוי ראיה שהוטל עליה חסיון לטובת המדינה תוגש <u>לביהמ"ש העליון</u>. ■ נקבע כי בית המשפט רשאי להורות על הסרת החסיון תוך קביעת תנאים ומגבלות על העיון בחומר (למשל, התניית העיון בקבלת סיווג ביטחוני מתאים) (רע"א 7114/05 <u>מדינת ישראל נ' חיזי</u> (לא פורסם)).
3	ב	סעיף 42 לפק"ר	<ul style="list-style-type: none"> ■ כאשר הוגש פסק דין פלילי בהליך אזרחי, ניתן יהיה להביא ראיות לסתור אותו רק ברשות בית המשפט, מטעמים שיירשמו וכדי למנוע עיוות דין. ■ אמנם החובה לקבל רשות להביא ראיות לסתור את פסק הדין הפלילי לא תחול על מי שאחריותו נובעת מאחריות המורשע (למשל, מעבידו של המורשע) וכן על בעל דין שלא היה צד להליך הפלילי, אלא שעל-פי נתוני השאלה מדובר במורשע עצמו (ראובן) אשר מעוניין להביא ראיות לסתור את פסק הדין, ולכן הוא רשאי לעשות כן רק ברשות בית המשפט, מטעמים שיירשמו וכדי למנוע עיוות דין. ■ <u>לעניין חלופה ג'</u>: חלופה זו מנסה לבלבל עם הכלל, שלפיו בהליך האזרחי שבו מוגש פסק דין פלילי ניתן להסתמך אך ורק על הממצאים והראיות שבהכרעת הדין (ולא בגזר הדין).
4	ד	סעיפים 54א(ב) ו-55(ב) לפק"ר, סעיפים 9 ו-11 לחוק הגנת ילדים	<ul style="list-style-type: none"> ■ <u>במשפט פלילי</u>: (1) קטין מתחת לגיל 12 כשר להעיד, ואולם, הרשעה על סמך עדותו היחידה טעונה חיזוק; (2) עדותו של קטין מעל גיל 12 <u>אינה</u> טעונה תוספת ראייתית על מנת לשמש בסיס להרשעה. ■ <u>לעניין חלופה ב'</u>: חלופה זו מנסה לבלבל עם עדות ילד מתחת לגיל 14 שתועדה בידי חוקר ילדים (לפי חוק הגנת ילדים), אשר הרשעה על בסיסה טעונה סיוע. ■ <u>לעניין חלופה ג'</u>: חלופה זו מנסה לבלבל עם הכלל לגבי עדות קטין במשפט אזרחי, שלפיו בית משפט רשאי להסתמך על עדות יחידה של קטין מתחת לגיל 14, אלא שאז עליו לנמק מה הניעו לעשות כן.
5	ב	סעיף 47(ג) לפק"ר	<ul style="list-style-type: none"> ■ אין אדם (עד או נחקר) חייב להשיב על שאלה או למסור ראיה אם יש בה הודיה בעובדה שהיא יסוד מיסודותיה של עבירה שהוא מואשם בה או עשוי להיות מואשם בה. ■ ואולם, לכלל הני"ל נקבע חריג, שלפיו כאשר נאשם מעיד להגנתו לא תקום לו זכות לחסיון מפני הפללה עצמית בקשר לעבירה בה הוא מואשם.

<ul style="list-style-type: none"> ■ ילד מתחת לגיל 14 ייקרא לעדות על עבירה שחוק הגנת ילדים חל עליה רק ברשות חוקר ילדים. ■ הרשעה על סמך עדות ילד שתועדה על-ידי חוקר ילדים טעונה סיוע. ואולם, כאשר הילד מעיד בעצמו במשפט (כך על-פי נתוני השאלה) יחול הכלל הרגיל לעניין עדות קטין בהליך פלילי, שלפיו כאשר לילד מלאו 12 שנים לא נדרשת תוספת ראייתית להרשעה על סמך עדותו. ■ <u>לעניין חלופה א'</u>: עבירות אלימות חמורות בתוך המשפחה, כגון: <u>פציעה</u> (כך על-פי נתוני השאלה), חבלה ופציעה בנסיבות מחמירות, תקיפה בנסיבות מחמירות, עבירות של הזנחה ונטישת ילדים ומושגחים, עבירות חטיפה שונות וכליאת שווא, הן עבירות שחוק הגנת ילדים חל עליהן. ■ <u>לעניין חלופה ב'</u>: מכיוון שעל-פי נתוני השאלה מלאו למירה 14 שנים, לא נדרשת כל תוספת ראייתית. כזכור, בהליך פלילי כאשר לילד מלאו 12 שנים לא נדרשת תוספת ראייתית להרשעה על סמך עדותו. ■ <u>לעניין חלופה ד'</u>: אין נפקות לאי הסכמת חוקר ילדים שכן ביום מתן העדות מלאו למירה 14 שנים. 	סעיפים 1, 2, 9 ו-11 לחוק הגנת ילדים	ג	6
<ul style="list-style-type: none"> ■ אדם המעיד במשפט לגבי אַמרה שנאמרה על-ידי קורבן מעשה אלימות - תהא עדותו קבילה, אם היא נוגעת במישרין למעשה האלימות ומתקיים לגביה אחד מאלה: <ul style="list-style-type: none"> א. האמרה נאמרה במהלך מעשה האלימות או בסמוך לאחריו או לאחר שהיתה לקורבן הזדמנות ראשונה להתלונן עליו. ב. האמרה מהווה חוליה בשרשרת הנסיבות הקשורות במישרין לביצוע העבירה. ג. האמרה נאמרה כשהקורבן היה בגדר גוסס (אובייקטיבית) או האמין שהוא גוסס (סובייקטיבית) עקב מעשה האלימות (אמרת "שכיב מרע"). ■ אמרה של קורבן אלימות תהא קבילה בין שהקורבן מעיד ובין שנבצר ממנו להעיד משום שהוא תשוש, חולה, עזב את הארץ או משום שהוא נפטר. כלומר, אין חובה שאומר האמרה יהיה עד במשפט. 	סעיף 10(1) לפק"ר	ד	7
<ul style="list-style-type: none"> ■ תעודת חסיון לטובת הציבור היא תעודה שמטרתה שמירה על עניין ציבורי חשוב (כדוגמת מקורות משטרתיים ועניינים הקשורים בביטחון הפנים), בעוד שתעודת חסיון לטובת המדינה היא תעודה שמטרתה שמירה על ביטחון המדינה או יחסי החוץ שלה (כדוגמת סודות גרעין, דיפלומטיה וכו'). ■ על תעודת חסיון לטובת הציבור חתום השר הנוגע בדבר, ואילו על תעודת חסיון לטובת המדינה חתום ראש הממשלה, שר החוץ או שר הביטחון, לפי העניין. ■ בענייננו מדובר בחסיון לטובת הציבור, ולכן לא היתה מניעה שהתעודה תיחתם על-ידי השר הנוגע בדבר (השר לביטחון הפנים) ותוגש לבית המשפט. ■ <u>לעניין חלופה ב'</u>: על-פי דרישות החוק די בכך שהשר הנוגע בדבר "הביע דעתו" כי מסירת הראיה עלולה לפגוע בעניין ציבורי חשוב. משמע, הדבר נתון לשיקול דעתו המלא. מעבר לכך, הנימוק שניתן קשור יותר בהיבט של ביטחון פנים ופחות בהיבט של יחסים דיפלומטיים בין מדינות. ■ <u>לעניין חלופה ד'</u>: זכות העיון של נאשם אינה כוללת עיון במסמכים חסויים לפי כל דין. 	סעיפים 44 ו-45 לפק"ר, סעיף 74 לחסד"פ	א	8

<p>■ אמרת חוץ בכתב תהיה קבילה בהליך פלילי גם אם אומר האמרה אינו עד במשפט, בהתקיים כל התנאים הבאים:</p> <p>א. שני הצדדים הסכימו לכך.</p> <p>ב. תוכן האמרה לא היה שנוי במחלוקת.</p> <p>ג. הנאשם היה מיוצג על-ידי עורך דין.</p> <p>■ <u>לעניין חלופות ג' ו-ד'</u>: חלופות אלה מנסות לבלבל עם סעיף 10א לפק"ר - אמרת חוץ של מי שאינו עד במשפט - אשר הרשעה על בסיסה טעונה חיזוק. סעיף 10א לפק"ר אינו רלוונטי על-פי נתוני השאלה, בייחוד מאחר שניתן לקבל את האמרה בהסכמה לפי סעיף 10ב לפק"ר (שאינו מצריך תוספת ראייתית כלשהי).</p>	סעיף 10ב לפק"ר	ב	9
<p>■ ניתן להגיע לתשובה הנכונה מכוח שתי הוראות בפקודת הראיות:</p> <p>א. מותר להזמין כל אדם לתת עדות אם העדות קבילה ושייכת לעניין.</p> <p>ב. במשפט אזרחי יכול בעל דין להעיד לעצמו או להיות מוזמן להעיד על-ידי בעל הדין שכנגד.</p>	סעיפים 1(ב) ו-7 לפק"ר	א	10
<p>■ בפקודת הראיות נקבע כי בית המשפט רשאי לסרב להזמנת עד בהתקיים אחד מאלה:</p> <p>א. <u>אין צורך בעדות.</u></p> <p>ב. הזמנת העד נתבקשה למטרה שאינה גילוי האמת.</p> <p>■ בחוק סדר הדין הפלילי ישנה הוראה דומה שלפיה בית המשפט יזמין, לבקשת בעל דין, כל אדם להעיד במשפט, אלא אם כן היה סבור שאין בהזמנת אותו אדם כדי להועיל לבירור שאלה הנוגעת למשפט.</p> <p>■ <u>לעניין חלופות ב' ו-ד'</u>: אין רלוונטיות לסוג העבירה בהחלטת בית המשפט לגבי זימון עד לעדות.</p>	סעיף 1(ב) לפק"ר, סעיף 106(א) לחסד"פ	ג	11
<p>■ במשפט אזרחי, ניתן לסמוך על עדות יחידה ללא תוספת ראייתית בצדה, אלא שבמקרים הבאים חובה על בית המשפט לנמק את החלטתו להסתמך על העדויות הבאות כעדות יחידה:</p> <p>א. העדות היא של קטין מתחת לגיל 14.</p> <p>ב. העדות היא של בעל הדין עצמו או של <u>בן משפחתו</u> (בן זוגו, ילדו, הורהו, אחיו או אחותו).</p> <p>ג. <u>העדות היא של אדם המעוניין בתוצאות המשפט לטובת בעל הדין שקרא אותו להעיד.</u></p> <p>ד. התובענה היא נגד עזבונו, קטין, חולה נפש או נעדר.</p> <p>ה. קיימות נסיבות אחרות שבהן דרושה לדעת בית המשפט הנמקה מיוחדת ("סעיף סל").</p> <p>■ <u>לעניין חלופות ב' ו-ג'</u>: תוספות ראייתיות, בדמות סיוע, חיזוק וכד', אינן רלוונטיות בהליך אזרחי.</p>	סעיף 54(3) לפק"ר	ד	12
<p>■ הכלל הוא שבמשפט פלילי, אין הורה וילד כשרים להעיד האחד לחובת משנהו, ואין כופים אחד מהם להעיד לחובת אדם המואשם יחד עם משנהו בכתב אישום אחד.</p> <p>■ ברם, האיסור להעיד בני משפחה האחד לחובת משנהו אינו חל בעבירה של חבלת גוף או אלימות כלפי כל אדם, בין שהוא נמנה על המסגרת המשפחתית ובין שהוא זר לה.</p> <p>■ לעניין זה, "הורה וילד": הן הורים וילדים ביולוגיים והן הורים וילדים מכוח <u>אימוץ</u> כדין.</p>	סעיפים 5(1) ו-8 לפק"ר	ג	13
<p>■ הרשעת שותף על סמך עדותו היחידה של שותפו לעבירה טעונה חיזוק.</p> <p>■ הימנעות הנאשם מלהעיד עשויה לשמש חיזוק או סיוע למשקל ראיות התביעה.</p> <p>■ מכאן שהימנעותו של בני מלהעיד מספקת את דרישת החיזוק הדרושה להרשעתו על יסוד עדות שותפו.</p>	סעיף 54(א) לפק"ר, סעיף 162(א) לחסד"פ	א	14

<ul style="list-style-type: none"> ■ הראיות העומדות לחובת מאור הן הודייתו בחקירתו במשטרה ואמרתו המפלילה של זיו. הודייתו מהווה "הודיית חוץ" הטעונה "דבר מה נוסף" לצורך הרשעה, ואמרתו של זיו מהווה "אמרת חוץ של עד" הטעונה חיזוק לצורך הרשעה. מכאן שניתן להרשיע את מאור - הן מכוח הודיית החוץ בצירוף אמרתו המפלילה של זיו המספקת את דרישת ה"דבר מה הנוסף" בהיותה ראיה חיצונית מאמתת - והן מכוח אמרת החוץ של זיו בצירוף הודיית החוץ של מאור המספקת את דרישת החיזוק. ■ הראיות העומדות לחובת זיו הן אמרתו המפלילה של מאור והימנעותו של זיו מלהעיד. אמרתו המפלילה של מאור מהווה "אמרת חוץ של עד" הטעונה חיזוק לצורך הרשעה. הימנעותו של זיו מלהעיד מספקת את דרישת החיזוק (מאחר שהימנעות מלהעיד עשויה לשמש חיזוק או סיוע למשקל ראיות התביעה). ■ יצוין כי העובדה שמדובר באמרות חוץ של שותפים אינה משנה מהניתוח שלעיל שכן תוספת ראיית של חיזוק נדרשת הן במקרה של עדות שותף והן במקרה של אמרת חוץ של עד. 	<p>סעיפים 10 ו-12א לפק"ר, סעיף 162 לחסד"פ</p>	ג	15
<ul style="list-style-type: none"> ■ בית המשפט רשאי לקבל אמרת חוץ בכתב של אדם שהיה אמור להעיד במשפט (אך לא העיד) בהתקיים שני התנאים הבאים: <ul style="list-style-type: none"> א. <u>אומר האמרה אינו עד</u> - בין משום שהוא מסרב להעיד או אינו מסוגל להעיד ובין שלא ניתן להביאו לבית המשפט משום שאינו בחיים או שלא ניתן למצאו. ב. <u>שימוש באמצעי פסול</u> - בית המשפט שוכנע שמנסיבות העניין עולה, כי אמצעי פסול שימש להניא או למנוע את אומר האמרה מלתת את העדות. ■ הרשעה על סמך אמרת חוץ בכתב, שנתקבלה לפי סעיף 10א לפקודת הראיות, טעונה <u>חיזוק</u>. ■ <u>לעניין חלופה ב'</u>: הזכות לחקירה נגדית נסוגה למול הוראה מפורשת בדין (סעיף 10א לפקודת הראיות). 	<p>סעיף 10א לפק"ר</p>	ג	16
<ul style="list-style-type: none"> ■ תעודה שנראה על-פניה שניתנה ונחתמה על-ידי פקיד הממונה אותה שעה על המעבדה הממשלתית, והיא מעידה על תוצאת מבחן מעבדה, שנעשה בידי אותו פקיד, תתקבל כעדות בהליכים פליליים, אף אם לא הוזמן אותו פקיד להופיע כעד ואף אם התעודה אינה ערוכה כתעודת עובד ציבור. 	<p>סעיף 7 לפקודת העדות</p>	א	17
<ul style="list-style-type: none"> ■ בהליך פלילי, ניתן לקבוע ממצא על יסוד ראיה נסיבתית רק אם ממצא כזה מתחייב מתוך הנסיבה כמסקנה אחת ויחידה, תוך שלילת תיזות המצביעות על חפות הנאשם. בית המשפט ישיב לשאלה זו לפי מבחני ההיגיון, השכל הישר ונסיון החיים (ע"פ 728/84 חרמון נ' <u>מדינת ישראל</u>, פ"ד מ"א(3) 617). 	-	ד	18
<ul style="list-style-type: none"> ■ בעל דין רשאי לערר התנגדות לעדותו של עד, לתשובה שעומד העד להשיב או להגשתו של מסמך או חפץ כראיה <u>בשל אי עמידה במבחן הרלוונטיות</u>. ■ <u>לעניין חלופה א'</u>: הכלל לגבי אי כשרותם של בני זוג להעיד האחד לחובת משנהו חל <u>בהליך פלילי בלבד</u>. 	<p>סעיף 1(ב) לפק"ר</p>	ג	19
<ul style="list-style-type: none"> ■ הממצאים והמסקנות בפסק דין פלילי יהיו קבילים במשפט אזרחי כראיה לכאורה לאמור בהם רק כאשר פסק הדין הוא מרשיע. <u>מכאן שפסק דין מזכה אינו יכול לשמש כראיה במשפט אזרחי</u>. ■ <u>לעניין חלופות ב' ו-ד'</u>: חלופות אלה מנסות לבלבל עם שני תנאים נוספים לקבלת פסק דין פלילי כראיה בהליך אזרחי. התנאי הראשון הוא שמדובר בממצאים ובמסקנות שבהכרעת דין ולא בגור דין, ואילו התנאי השני הוא שמדובר בפסק דין חלוט, דהיינו - שאין עליו עוד ערעור. 	<p>סעיף 42א לפק"ר</p>	א	20

<p>■ ככלל, אין להציג ראיה בדבר אופיו הרע של נאשם או בדבר עברו הפלילי שמטרתה היא להראות שלבעל הדין נטייה לבצע את העבירה נשוא המשפט. כחריג לכלל זה, נקבע כי ניתן להסתייע ב"עדות שיטה" - עדות המצביעה על שיטה ייחודית של הנאשם בדרגת דמיון גבוהה ביותר - כדי להצביע על זהותו של העבריין כמבצע העבירה (ע"פ 411/04 טטרו נ' מדינת ישראל (לא פורסם)).</p>	-	א	21
<p>■ על-פי כלל "הקפאת הזכירה שבעבר", כאשר עד מעלה על הכתב פרטיה של התרחשות שהוא עד לה סמוך להתרחשותה ולאחר מכן הוא נקרא להעיד בבית המשפט לגבי אותה התרחשות, רשאי בית המשפט לקבל את הרישום שערך כראיה לאמיתות תוכנו, ואף ליתן לו משקל מועדף על פני עדותו של העד (ע"פ 869/81 שניר נ' מדינת ישראל, פ"ד ל"ח(4) 169).</p>	-	א	22
<p>■ כאשר הוגש פסק דין פלילי בהליך אזרחי, ניתן יהיה להביא ראיות לסתור אותו רק ברשות בית המשפט, מטעמים שיירשמו וכדי למנוע עיוות דין.</p> <p>■ אמנם החובה לקבל רשות להביא ראיות לסתור את פסק הדין הפלילי לא תחול על מי שאחריותו נובעת מאחריות המורשע (למשל, מעבידו של המורשע) וכן על בעל דין שלא היה צד להליך הפלילי, אלא שעל-פי נתוני השאלה מדובר במורשע עצמו (ראובן) אשר מעוניין להביא ראיות לסתור את פסק הדין, ולכן הוא רשאי לעשות כן רק ברשות בית המשפט, מטעמים שיירשמו וכדי למנוע עיוות דין.</p> <p>■ <u>לעניין חלופה ג':</u> חלופה זו מנסה לבלבל עם הכלל, שלפיו בהליך האזרחי שבו מוגש פסק דין פלילי ניתן להסתמך אך ורק על הממצאים והראיות שבהכרעת הדין (ולא בגזר הדין).</p>	סעיף 342 לפק"ר	ב	23
<p>■ אין אדם (עד או נחקר) חייב להשיב על שאלה או למסור ראיה אם יש בה הודיה בעובדה שהיא יסוד מיסודותיה של עבירה שהוא מואשם בה או עשוי להיות מואשם בה.</p> <p>■ הזכות לחסיון מפני הפללה עצמית היא זכות יסוד המעניקה לכל אדם פטור מלהשיב על שאלות מפלילות או למסור ראיות מפלילות. משמע, את החסיון יש לתבוע לפני מתן תשובה שיש בה כדי להפליל. בעל חסיון שהשיב ללא התנגדות על שאלה ייחשב כמי שויתר על החסיון, ותשובתו תהא קבילה כראיה נגדו.</p> <p>■ <u>לעניין חלופה ג':</u> כאשר נאשם מעיד להגנתו לא תקום לו זכות לחסיון מפני הפללה עצמית בקשר לעבירה בה הוא מואשם, אך תעמוד לו הזכות לחסיון מפני הפללה עצמית בקשר לעבירות נוספות, ובלבד שהעלה את הטענה לחסיון מפני הפללה עצמית לפני מתן התשובה המפלילה.</p>	סעיף 47 לפק"ר	ד	24
<p>■ הרשעה על סמך עדות חוקר ילדים לגבי הודעה שגבה מילד בעבירה שחוק הגנת ילדים חל עליה, טעונה סיוע. ואולם, שתיקת הנאשם במשפט אינה יכולה לשמש סיוע לעניין זה.</p> <p>■ על-פי נסיבות השאלה אין מניעה להרשיע את הנאשם בהסתמך על שתי העדויות (הטענות סיוע), מאחר <u>שעדות הטעונה סיוע יכולה בעצמה לשמש סיוע לעדות אחרת.</u></p>	סעיף 162 לחסד"פ, סעיף 11 לחוק הגנת ילדים	א	25
<p>■ במשפט פלילי, אין בן זוג כשר להעיד לחובת בן זוגו.</p> <p>■ "בני זוג", לעניין זה, הם אלה הנשואים כדין ביום מתן העדות.</p> <p>■ ברם, האיסור להעיד בני משפחה האחד לחובת משנהו אינו חל על עבירות אלימות ועבירות בתוך המשפחה, לרבות ניסיון לעבור עבירה של חבלת גוף או אלימות.</p>	סעיפים 115 ו-1 (45) לפק"ר	א	26
<p>■ תעודה נושנה היא תעודה הנחזית להיות בת 20 שנה לפחות, שהוצאה ממשמורת הנראית כשרה בעיני בית המשפט. בית משפט רשאי לקבל תעודה נושנה לאחר שהעמידה על חזקתה כי: א. החתימה עליה וכל חלק בה הנחזים שנעשו בכתב ידו של פלוני נעשו בכתב ידו. ב. התעודה נעשתה או אומתה כהלכה בידי האדם הנחזה כמי שעשה אותה או אימת אותה.</p>	סעיף 43 לפק"ר	א	27

<ul style="list-style-type: none"> ■ כדי להרשיע נאשם על סמך הודיית חוץ שלו, נדרשת תוספת ראייתית מסוג "דבר-מה נוסף". ■ לעניין זה, "הודיית חוץ" של נאשם יכולה להיות בעל-פה, בכתב או בהתנהגות. 	סעיפים 11 ו-12 לפק"ר	ד	28
<ul style="list-style-type: none"> ■ אדם המעיד במשפט לגבי אמרה שנאמרה על-ידי קורבן מעשה אלימות - תהא עדותו קבילה, אם היא נוגעת במישרין למעשה האלימות ומתקיימים התנאים הבאים: <ol style="list-style-type: none"> א. נתקיים לגבי האמרה אחד מאלה: <ol style="list-style-type: none"> (1) האמרה נאמרה במהלך מעשה האלימות או בסמוך לאחריו או לאחר שהיתה לקורבן הזדמנות ראשונה להתלונן עליו. (2) האמרה מהווה חוליה בשרשרת הנסיבות הקשורות במישרין לביצוע העבירה. (3) האמרה נאמרה כשהקורבן היה בגדר גוסס (אובייקטיבית) או האמין שהוא גוסס (סובייקטיבית) עקב מעשה האלימות (אמרת "שכיב מרע"). ב. אמרה של קורבן אלימות תהא קבילה בין שהקורבן מעיד ובין שנבצר ממנו להעיד משום שהוא תשוש, חולה, עזב את הארץ או משום שנפטר. ■ <u>לעניין חלופה ד'</u>: חלופה זו מנסה לבלבל עם סעיף 10א(ב) לפק"ר (אמרת חוץ בכתב של מי שאינו עד במשפט), שלצורך התקיימותו יש להוכיח כי אמצעי פסול שימש להניא או אומר האמרה מלתת את העדות. 	סעיף 10 לפק"ר	ג	29
<ul style="list-style-type: none"> ■ תצהיר בעברית יהיה קביל גם אם החותם על התצהיר אינו דובר עברית, ובלבד שהתצהיר תורגם לו לשפה אותה הוא דובר, והוא הוזהר כדין (ע"א 146/81 נאשף נ' נאשף, פ"ד ל"ח(3) 309). 	-	ד	30
<ul style="list-style-type: none"> ■ הממצאים והמסקנות בפסק דין פלילי יהיו קבילים במשפט אזרחי כראיה לכאורה לאמור בהם בהתקיים כל אלה: <ol style="list-style-type: none"> א. <u>הכרעת דין - מדובר בממצאים ובמסקנות שבהכרעת דין, ולא בגזר דין.</u> ב. פסק הדין הוא מרשיע - המדובר אך ורק בהכרעת דין המרשיעה את הנאשם; ואולם, גם פסק דין הקובע אחריות הנאשם, אך נמנע מהרשעה, הוא "מרשיע" לעניין זה. ג. פסק הדין הוא חלוט - מדובר בפסק דין שאין עליו עוד ערעור. ד. המורשע או חליפו הוא בעל דין במשפט האזרחי. ■ <u>לעניין חלופות א', ב' ו-ג'</u>: אין להתבלבל - ניתן להגיש כראיה בהליך אזרחי את <u>הכרעת הדין בלבד</u> (ולא, למשל, את פרוטוקול הדיון או את גזר הדין). ואולם, לאחר שפסק דין פלילי הוגש בהליך אזרחי (הכרעת דין בלבד), רשאי בית המשפט בהליך האזרחי לעיין בכתב האישום, בפרוטוקול ובכל חומר אחר שהוגש במשפט הפלילי, אם ראה צורך בכך לשם הבהרת האמור בפסק הדין. 	סעיף 42א לפק"ר	ד	31
<ul style="list-style-type: none"> ■ אמרת חוץ בכתב תהיה קבילה בהליך פלילי גם אם אומר האמרה אינו עד במשפט, בהתקיים כל התנאים הבאים: <ol style="list-style-type: none"> א. שני הצדדים הסכימו לכך. ב. תוכן האמרה לא היה שנוי במחלוקת. ג. הנאשם היה מיוצג על-ידי עורך דין. 	סעיף 10ב לפק"ר	ג	32
<ul style="list-style-type: none"> ■ בדיון בעתירה בעניין הסגרה רשאי בית המשפט בישראל לקבל כראיה הודעת אדם שניתנה בשבועה או בהן-צדק לפני שופט או רשות אחרת המוסמכת לקבלה במדינה המבקשת את ההסגרה, כשהיא חתומה בידי הרשות שקיבלה אותה והחתימה מאומתת, והוא כשאין הוראה אחרת באמנת ההסגרה. 	תקנה 15(א) לתקנות ההסגרה	ג	33

34	ב	סעיף 42א לפק"ר	<p>■ הממצאים והמסקנות בפסק דין פלילי יהיו קבילים במשפט אזרחי כראיה לכאורה לאמור בהם בהתקיים כל אלה:</p> <p>א. הכרעת דין - מדובר בממצאים ובמסקנות שבהכרעת דין, ולא בגזר דין.</p> <p>ב. פסק הדין הוא מרשיע - המדובר אך ורק בהכרעת דין המרשיעה את הנאשם; ואולם, גם פסק דין הקובע אחריות הנאשם, אך נמנע מהרשעה (לרבות פסק דין שניתן לאחר שהנאשם הודה בעובדות כתב האישום במסגרת הסדר טיעון), הוא "מרשיע" לעניין זה.</p> <p>ג. פסק הדין הוא חלוט - מדובר בפסק דין שאין עליו עוד ערעור.</p> <p>ד. המורשע או חליפו הוא בעל דין במשפט האזרחי.</p> <p>■ אין מדובר בתביעה נגרת משני טעמים: (א) כזכור, הליך של תביעה נגרת מבוסס על העובדות המהוות את העבירה שבה הורשע הנאשם. בענייננו, ההליך האזרחי אינו עוסק בעובדות המהוות את העבירה שבה הורשע הנאשם (סחר בבני אדם לעיסוק בזנות), אלא בטענה שנטענה בכתב האישום (כליאת שווא). (ב) לא נאמר כי המותב הפלילי הוא זה הדן בהליך האזרחי (כנדרש בתביעה נגרת).</p>
35	ד	סעיף 13(ג) לחוק האזנת סתר	<p>■ דברים שנתקבלו בהאזנת סתר לא יהיו קבילים בהליך פלילי שנפתח בהגשת קובלנה.</p>
36	ב	סעיף 28 לחוק הגנת הפרטיות	<p>■ במשפט פלילי או אזרחי בשל פגיעה בפרטיות אין להביא ראיה או לחקור עד בדבר שמו הרע של הנפגע או בדבר אופיו, עברו, מעשיו או דעותיו.</p>
37	ד	סעיף 42א לפק"ר	<p>■ הממצאים והמסקנות בפסק דין פלילי יהיו קבילים במשפט אזרחי כראיה לכאורה לאמור בהם בהתקיים כל אלה:</p> <p>א. הכרעת דין - מדובר בממצאים ובמסקנות שבהכרעת דין, ולא בגזר דין.</p> <p>ב. פסק הדין מרשיע - המדובר אך ורק בהכרעת דין מרשיעה; ואולם, גם פסק דין הקובע אחריות הנאשם, אך נמנע מהרשעה (לרבות פסק דין במסגרת הסדר טיעון), הוא "מרשיע" לעניין זה.</p> <p>ג. פסק הדין הוא חלוט - מדובר בפסק דין שאין עליו עוד ערעור.</p> <p>ד. המורשע או חליפו הוא בעל דין במשפט האזרחי.</p> <p>■ לעניין חלופות א' ו-ב': ניתן להגיש כראיה במשפט אזרחי רק את הממצאים והמסקנות שבהכרעת הדין. חלופות אלה מנסות לבלבל עם הכלל, שלפיו כאשר פסק דין פלילי הוגש בהליך אזרחי, רשאי בית המשפט בהליך האזרחי לעיין גם בכתב האישום, בפרוטוקול ובכל חומר אחר שהוגש במשפט הפלילי, אם ראה צורך בכך לשם הבהרת האמור בפסק הדין.</p>
38	ג	סעיף 10א לפק"ר	<p>■ אמרה בכתב (לרבות בהקלטה) שנתן עד מוחץ לבית המשפט תהא קבילה כראיה בהליך פלילי, בהתקיים כל התנאים הבאים:</p> <p>א. מתן האמרה הוכח במשפט.</p> <p>ב. אומר האמרה הוא עד במשפט וניתנה לצדדים הזדמנות לחקרו - הלכה היא כי התנאי מתמלא מרגע שהעד עומד על דוכן העדים, גם אם הוא שותק או "מקשקש".</p> <p>ג. העדות שונה, לדעת בית המשפט, מן האמרה בפרט מהותי או שהעד מכחיש את תוכן האמרה או שטוען כי אינו זוכר את תוכנה.</p> <p>■ חלופה א': מאחר שיוחנן עלה לדוכן העדים, אין צורך להוכיח שימוש באמצעי פסול לצורך קבלת עדותו.</p>

39	א	סעיפים 2(ג), 2(ט), 6(ג) ו-11א לחוק הגנת ילדים	<ul style="list-style-type: none"> ■ בשאלה זו עליך לסמן את החלופה השגויה. ■ חלופה ב' נכונה: אין לפרסם דבר שיש בו כדי לגלות זהותו של ילד שנחקר או העיד בעבירה שחוק הגנת ילדים חל עליה, אלא ברשות בית המשפט, שלהלן: (1) בטרם הגשת כתב האישום - בית משפט השלום שבאזור שיפוטו מתנהלת החקירה; (2) לאחר הגשת כתב אישום - בית המשפט שאליו הוגש כתב האישום. ■ חלופה ג' נכונה: אם בית משפט סבור שעדותו של ילד עלולה להסב לו נזק נפשי, רשאי הוא להפסיקה. ■ חלופה ד' נכונה: החלטה של חוקר ילדים אם לאשר העדתו של ילד תהיה מנומקת בכתב. ■ חלופה א' שגויה: בהליך שאינו הליך פלילי שחוק הגנת ילדים חל עליו, תתקבל עדות ילד שנתקבלה בפני חוקר ילדים, ברשות בית המשפט, מטעמים שיירשמו, ואם הדבר דרוש לטובת הילד או למניעת עיוות דין.
40	ד	סעיף 163 לחסי"פ	<ul style="list-style-type: none"> ■ התביעה רשאית להציג ראיות בדבר עברו הפלילי של הנאשם, כאשר מטרת הראיות היא להפריך גרסה או טענה עובדתית קונקרטית שהעלה הנאשם להגנתו. כך, למשל, כאשר טען הנאשם כי אין לו כל קשר לרכב שבו בוצעו עבירות תעבורה, רשאית התביעה להביא דו"חות תנועה שבהם זוהה הנאשם כנהג הרכב שבו בוצעו העבירות (ע"פ 3954/08 גודה נ' מ"י (לא פורסם)).
41	ב	סעיפים 1 ו-2(א) לחוק הגנת ילדים, סעיף 2 לחוק חקירת עדים	<ul style="list-style-type: none"> ■ ילד מתחת לגיל 14 ייקרא לעדות על עבירה שחוק הגנת ילדים חל עליה רק ברשות חוקר ילדים. ■ מאחר שבעת מתן עדותו מלאו לשמעון 14 שנים וחצי, אין עוד צורך באישור חוקר ילדים לצורך העדתו. ■ במשפט פלילי, רשאי בית המשפט להורות כי עדות קטיין (מתחת לגיל 18) תיגבה באחת או יותר מהדרכים הבאות: (1) שלא על דוכן העדים; (2) כשהשופט ועורכי הדין אינם לבושים מדי משפט; (3) <u>בלשכת השופט</u>; (4) בנוכחות אדם המלווה את הקטיין במהלך עדותו; (5) שלא במקום מושבו של בית המשפט.
42	א	סעיף 54א(א) לפק"ר, סעיף 162(א) לחסי"פ	<ul style="list-style-type: none"> ■ הרשעת שותף על סמך עדותו היחידה של שותפו לעבירה טעונה חיזוק. ■ הימנעות הנאשם מלהעיד עשויה לשמש חיזוק או סיוע למשקל ראיות התביעה. ■ מכאן שהימנעותו של בני מלהעיד מספקת את דרישת החיזוק הדרושה להרשעתו על יסוד עדות שותפו.
43	א	סעיף 47 לפק"ר, סעיף 9 לחסי"פ	<ul style="list-style-type: none"> ■ ככלל, אין אדם חייב להשיב על שאלה או למסור ראייה אם יש בה הודיה בעובדה שהיא יסוד מיסודותיה של עבירה שהוא מואשם בה או עשוי להיות מואשם בה ("חסיון מפני הפללה עצמית"). ■ לכלל האמור נקבע סייג שלפיו החסיון מפני הפללה עצמית חל רק כאשר קיים סיכון של העמדה לדין פלילי. כלומר, כאשר אין סיכון כאמור, לא תעמוד לאדם הזכות לחסיון מפני הפללה עצמית. לכן במקרים הבאים אין תחולה לחסיון: הנאשם כבר הורשע בגין אותה עבירה, <u>העבירה התיישנה</u>, ניתנה לנאשם חנינה, נחתם עם הנאשם הסכם עד מדינה. ■ מאחר שהעבירה התיישנה (חלפו 10 שנים מיום ביצועה), לא עומד לראובן חסיון מפני הפללה עצמית.
44	ג	סעיפים 23, 26 לפקודת הראיות	<ul style="list-style-type: none"> ■ כאשר מוגשת תעודת עובד ציבור חייב בית המשפט להיעתר לבקשת בעל דין לחקור את עובד הציבור בחקירה נגדית. ברם, כאשר התברר כי הבקשה לחקור את עובד ציבור באה לשם קינטור או מתוך קלות דעת, רשאי בית המשפט להטיל על המבקש את הוצאות החקירה. ■ לעניין חלופה א': כוחה הראייתי של תעודת עובד ציבור מתמצה בהוכחת עצם קיומו של הרישום במסמך הרשמי (ולא כראיה לכאורה לאמיתות התוכן).

<p>■ אם הנאשם טוען נגד קבילותה של הודיית חוץ יתנהל משפט זוטא, שבו תיבחן השאלה אם ההודיה היתה חופשית ומרצון. על התביעה מוטל נטל השכנוע להוכיח מעל לספק סביר שההודיה היתה חופשית ומרצון.</p>	סעיף 12 לפק"ר	ב	45
<p>■ הממצאים והמסקנות בפסק דין פלילי יהיו קבילים במשפט אזרחי כראיה <u>לכאורה</u> לאמור בהם בהתקיים כל אלה:</p> <p>א. הכרעת דין - מדובר בממצאים ובמסקנות שבהכרעת דין, ולא בגזר דין.</p> <p>ב. פסק הדין הוא מרשיע - המדובר אך ורק בהכרעת דין המרשיעה את הנאשם; ואולם, גם פסק דין הקובע אחריות הנאשם, אך נמנע מהרשעה, הוא "מרשיע" לעניין זה.</p> <p>ג. פסק הדין הוא חלוט - מדובר בפסק דין שאין עליו עוד ערעור.</p> <p>ד. המורשע או חליפו הוא בעל דין במשפט האזרחי.</p> <p>■ <u>לעניין חלופות א' ו-ב'</u>: ניתן להגיש כראיה במשפט אזרחי רק את הממצאים והמסקנות שבהכרעת הדין. חלופות אלה מנסות לבלבל עם הכלל, שלפיו כאשר פסק דין פלילי הוגש בהליך אזרחי, רשאי בית המשפט בהליך האזרחי לעיין גם בכתב האישום, בפרוטוקול ובכל חומר אחר שהוגש במשפט הפלילי, אם ראה צורך בכך לשם הבהרת האמור בפסק הדין.</p>	סעיף 42א לפק"ר	ד	46
<p>■ אמרה בכתב (לרבות בהקלטה) שנתן עד מחוץ לבית המשפט תהא קבילה כראיה בהליך פלילי, בהתקיים כל התנאים הבאים:</p> <p>א. <u>מתן האמרה הוכח במשפט</u>.</p> <p>ב. אומר האמרה הוא עד במשפט וניתנה לצדדים הזדמנות לחקרו - התנאי מתמלא מרגע שהעד עומד על דוכן העדים, גם אם הוא שותק או "מקשקש".</p> <p>ג. העדות שונה, לדעת בית המשפט, מן האמרה בפרט מהותי או שהעד מכחיש את תוכן האמרה או שטוען כי אינו זוכר את תוכנה.</p> <p>■ הרשעה על סמך אמרת חוץ בכתב של עד, שנתקבלה לפי סעיף 10א לפקודת הראיות, טעונה <u>חיזוק</u>, וכן <u>הנמקה</u> (לעניין העדפת האמרה במשטרה על פני העדות במשפט).</p>	סעיף 10א לפק"ר	ג	47
<p>■ בשלב בירור האשמה, ניתן להסתייע ב"מעשים דומים" של הנאשם הקודמים לעבירה, כדי להוכיח את <u>היסוד הנפשי</u> של הנאשם בעת ביצוע העבירה בלבד (ע"פ 645/09 טאייב נגד מדינת ישראל (לא פורסם)).</p>	-	א	48
<p>■ הכלל האוסר על עדות בני משפחה (הורה וילד ובני זוג), האחד לחובת משנהו, חל <u>בהליכים פליליים בלבד</u>.</p> <p>■ <u>לעניין חלופה ד'</u>: חלופה זו נועדה לבלבל עם הכלל, שלפיו <u>בהליך פלילי</u> כאשר בן משפחה נקרא להעיד לטובת בן משפחתו תהא עדותו כשרה לשמש ראיה להוכחת אשמתו של בן משפחתו.</p>	סעיף 3 לפק"ר	א	49
<p>■ בית המשפט רשאי לצוות כי מצהיר ייחקר על תצהירו (חלופה א' נכונה).</p> <p>■ כאשר בקשת בעל דין לחקור את המצהיר באה לשם קינטור או מתוך קלות ראש, רשאי בית המשפט להטיל על המבקש את הוצאות החקירה (חלופה ב' נכונה).</p> <p>■ עשיית תצהיר כוזב דינה כדין עדות שקר (חלופה ד' נכונה).</p> <p>■ שבועה או תצהיר יכולים להינתן בפני כל רשם שאינו שופט (חלופה ג' שגויה).</p>	סעיפים 15, 16, 17-19 לפק"ר, סעיף 102 לחוק בתי המשפט	ג	50

<p>■ בית המשפט רשאי, אם אין הוא רואה חשש לעיוות דין, לקבל כראיה תעודת עובד ציבור על דבר שנרשם במסמך רשמי בהתקיים אלה:</p> <p>א. התעודה חתומה בידי עובד הציבור שעשה את הרישום או את המעשה או קיבל את הידיעה.</p> <p>ב. אם אותו עובד ציבור עזב את השירות - התעודה תיחתם בידי האחראי על היחידה בה עבד.</p>	סעיף 23 לפק"ר	א	51
<p>■ תנאי לתוקפו של תצהיר הוא שהאזהרה תינתן ותאושר על-גבי התצהיר על-ידי אחד מאלה:</p> <p>א. <u>שופט ורשם בית משפט</u> (חלופה ד').</p> <p>ב. <u>דיין בבית דין דתי</u> (חלופה ג').</p> <p>ג. היועץ המשפטי לממשלה.</p> <p>ד. פרקליטי מדינה ומחוז.</p> <p>ה. עורך דין.</p> <p>ו. ראש רשות מקומית (חלופה ב').</p> <p>ז. אדם אחר ששר המשפטים הסמיך אותו לכך.</p>	סעיפים 15 ו-19 לפק"ר, סעיף 102 לחוק בתי המשפט	א	52
<p>■ "בני משפחה" לעניין הכלל האוסר להעיד בן משפחה לחובת בן משפחתו הם הורה, ילד ובן זוג.</p> <p>■ מכאן שאין כל מניעה להעיד את נכדתו של הנאשם לחובתו.</p>	סעיפים 2, 3 ו-4 לפק"ר	א	53
<p>■ הכלל הוא שהכול כשרים להעיד בכל משפט ואין אדם פסול להעיד מפני שהוא בעל דין בתובענה אזרחית, או מתלונן או נאשם במשפט פלילי, או מפני שהוא מעבדו, עובדו, בן זוגו או קרובו של התובע, של המתלונן, של הנתבע או של הנאשם, או מפני שהורשע או נושא עונש על עבירה. <u>חולה נפש, מפגר, מסומם או שיכור - גם הם אינם פסולים לעדות, אך עניין זה יובא בחשבון בקביעת משקלה של העדות.</u></p>	סעיף 2 לפק"ר	ד	54
<p>■ הממצאים והמסקנות בפסק דין פלילי יהיו קבילים במשפט אזרחי כראיה <u>לכאורה</u> לאמור בהם בהתקיים כל אלה:</p> <p>א. הכרעת דין - מדובר בממצאים ובמסקנות שבהכרעת דין, ולא בגזר דין.</p> <p>ב. פסק הדין הוא מרשיע - המדובר אך ורק בהכרעת דין המרשיעה את הנאשם; ואולם, גם פסק דין הקובע אחריות הנאשם, אך נמנע מהרשעה, הוא "מרשיע" לעניין זה.</p> <p>ג. פסק הדין הוא חלוט - מדובר בפסק דין שאין עליו עוד ערעור.</p> <p>ד. המורשע או חליפו הוא בעל דין במשפט האזרחי - תנאי נוסף לקבלת פסק הדין הפלילי כראיה לכאורה בהליך האזרחי הוא שאחד מבעלי הדין בהליך האזרחי הוא אחד מאלה:</p> <p>(1) המורשע או חליפו (למשל, יורשו של המורשע).</p> <p>(2) מי שאחריותו נובעת מאחריות המורשע (למשל, מעבדו הנושא באחריות שילוחית).</p> <p>(3) מי שחב בחובו הפסוק של המורשע (למשל, מבטחו של המורשע).</p> <p>■ <u>לעניין חלופות ג' ו-ד'</u>: הוראות אלה באות לבלבל עם הכללים הבאים לעניין הליך של תביעה נגררת:</p> <p>א. יראו את הממצאים והמסקנות שנקבעו במשפט הפלילי, כראיה חלוטה בהליך האזרחי.</p> <p>ב. בית משפט מחוזי שהרשיע את הנאשם מוסמך לדון בתביעה הנגררת, גם אם התביעה לפי שוויה היא בסמכות בית משפט השלום. ואולם, אם בית משפט השלום הוא שהרשיע את הנאשם, הוא לא יהיה מוסמך לדון בתביעה הנגררת, אם התביעה לפי שוויה היא בסמכות בית המשפט המחוזי.</p>	סעיף 42א לפק"ר	ב	55
<p>■ קטין מתחת לגיל 12 כשר להעיד, אך הרשעה על סמך עדותו היחידה טעונה חיזוק.</p> <p>■ לעומת זאת, עדותו של קטין מעל גיל 12 אינה טעונה תוספת ראייתית על מנת לשמש בסיס להרשעה.</p>	סעיף 55 לפק"ר	ג	56

<p>■ לעניין חלופות א' וב': על-פי נתוני השאלה אין מדובר בתביעה אזרחית נגררת משני טעמים:</p> <p>א. תביעה נגררת ניתן להגיש תוך 90 יום מיום שפסק הדין הפלילי הפך לחלוט (בעוד שעל-פי נתוני השאלה חלפה חצי שנה מיום מתן פסק הדין).</p> <p>ב. תביעה נגררת ניתן להגיש נגד המורשע בלבד (בעוד שעל-פי נתוני השאלה התביעה תוגש הן נגד אביב - המורשע והן נגד אשתו).</p> <p>■ לפיכך, האפשרות העומדת בפני משפחתו של ערן היא להגיש תביעה אזרחית לבית המשפט המוסמך (לפי כללי הסמכות העניינית והמקומית) ולעשות שימוש בפסק הדין הפלילי כראיה במשפט האזרחי. על-פי נתוני השאלה, בית המשפט המוסמך הוא בית משפט השלום (סכום התביעה הוא 2 מיליון ₪).</p>	סעיף 77 לחוק בתי המשפט	ג	57
<p>■ בשאלה זו עליך לסמן מהי החלופה השגויה.</p> <p>■ במשפט פלילי, רשאי בית המשפט להורות כי עדותו של קטין (מתחת לגיל 18) תיגבה באחת הדרכים הבאות, אם נוכח שהדבר עשוי להקל על הקטין את מסירת העדות:</p> <p>א. בלשכת השופט (חלופה א').</p> <p>ב. שלא על דוכן העדים (חלופה ב').</p> <p>ג. בנוכחות אדם המלווה את הקטין לצדו במהלך עדותו, לפי בחירתו (חלופה ג').</p> <p>ד. כשהשופט ועורכי הדין אינם לבושים מדי משפט.</p> <p>ה. שלא במקום מושבו של בית המשפט.</p> <p>■ לעניין חלופה ד': במשפט פלילי בשל אחת מהעבירות המנויות בתוספת לחוק לתיקון סדרי הדין (חקירת עדים), רשאי בית המשפט להורות שקטין ימסור את עדותו שלא בנוכחות הנאשם, אלא בנוכחות סניגורו של הנאשם, אם נוכח שמסירת העדות בנוכחות הנאשם עלולה לפגוע בקטין או לפגום בעדותו. מאחר שנתון בשאלה כי האישום הוא לגבי עבירה שאינה מנויה בתוספת לחוק לתיקון סדרי הדין (חקירת עדים), הרי שאין לבית המשפט סמכות להורות כי הקטין ימסור את עדותו שלא בפני הנאשם.</p>	סעיף 22 לחוק חקירת עדים	ד	58
<p>■ במשפט פלילי יחולו הכללים הבאים לעניין עדות קטין:</p> <p>א. קטין מתחת לגיל 12 כשר להעיד, ואולם, הרשעה על סמך עדותו היחידה טעונה חיזוק.</p> <p>ב. עדותו של קטין מעל גיל 12 אינה טעונה תוספת ראייתית על מנת לשמש בסיס להרשעה.</p> <p>■ במשפט אזרחי יחולו הכללים הבאים לעניין עדות קטין:</p> <p>א. בית המשפט רשאי לבסס את פסק דינו על עדותו היחידה של קטין מתחת לגיל 14, אולם, במקרה זה חלה עליו חובת הנמקה.</p> <p>ב. עדותו של קטין מעל גיל 14 אינה טעונה הנמקה.</p>	סעיפים 54 ו-55 לפק"ר	ג	59
<p>■ ככלל, חוק האזנת סתר אינו מתיר האזנת סתר לשיחה שהעדות עליה חסויה בשל חסיון עורך דין-לקוח, מטפל-מטופל וכחן דת. עם זאת, רשאי נשיא בית המשפט המחוזי <u>אין</u> סגנו להתיר האזנה לשיחה חסויה, אם שוכנע שיש יסוד לחשד שעורך דין, רופא, פסיכולוג, עובד סוציאלי או כהן דת מעורב בעבירה.</p> <p>■ לעניין חלופה ג': בקשה להאזין לשיחה חסויה תוגש באישור היועץ המשפטי לממשלה <u>אין</u> פרקליט המדינה.</p>	סעיף 9א לחוק האזנת סתר	ד	60

<p>■ אמרה בכתב (לרבות בהקלטה) שנתן עד מחוץ לבית המשפט תהא קבילה כראיה בהליך פלילי, בהתקיים כל התנאים הבאים:</p> <p>א. מתן האמרה הוכח במשפט.</p> <p>ב. אומר האמרה הוא עד במשפט וניתנה לצדדים הזדמנות לחקרו - הלכה היא כי התנאי מתמלא מרגע שהעד עומד על דוכן העדים, גם אם הוא שותק או "מקשקש".</p> <p>ג. העדות שונה, לדעת בית המשפט, מן האמרה בפרט מהותי או שהעד מכחיש את תוכן האמרה או שטוען כי אינו זוכר את תוכנה.</p> <p>■ חלופה א': מאחר שיוחנן עלה לדוכן העדים, אין צורך להוכיח שימוש באמצעי פסול לצורך קבלת עדותו.</p>	סעיף 10א לפק"ר	ג	61
<p>■ בעבירות שלהלן, הרשעה על סמך עדות קטין שהעיד שלא בנוכחות הנאשם טעונה הנמקה:</p> <p>א. עבירות זנות ותועבה ועבירות מין (לרבות עבירות מין בתוך המשפחה).</p> <p>ב. חבלה, תקיפה והתעללות בקטין בידי בן משפחה או בידי אחראי עליו.</p> <p>ג. עבירות המתה (הריגה, רצח, נסיון רצח).</p> <p>ד. עבירות שעונשן מאסר 10 שנים או יותר, כאשר המשפט מתנהל בבית המשפט המחוזי.</p> <p>■ הערה: ההוראות שלעיל קבועות בחוק לתיקון סדרי הדין (חקירת עדים). ניתן להגיע לתשובה אי גם על סמך הוראה בפקודת הראיות, שלפיה הרשעה על סמך עדותו היחידה של קורבן עבירת מין טעונה הנמקה.</p>	סעיף 2 לחוק חקירת עדים, סעיף 54א(ב) לפק"ר	א	62
<p>■ הכלל הוא שהכול כשרים להעיד, אלא בהתקיים אחד החריגים לכלל הכשרות.</p> <p>■ <u>עדותו של ראובן:</u> במשפט אזרחי יכול בעל דין להעיד לעצמו או להיות מוזמן להעיד על-ידי יריבו.</p> <p>■ <u>עדות האישה:</u> אחד החריגים לכלל הכשרות קובע כי <u>במשפט פלילי</u> אין בן זוג כשר להעיד לחובת בן זוגו. מאחר שלפי נתוני השאלה מדובר בהליך אזרחי, אין מתקיים החריג אלא הכלל שלפיו הכול כשרים להעיד.</p>	סעיף 7 לפק"ר	ג	63
<p>■ ככלל, תחולת חוק הגנת ילדים מוגבלת לילדים עד גיל 14 ולעבירות מסוימות (עבירות מין וכן עבירות שונות בתוך המשפחה), ואילו בעבירות המתה מחוץ למשפחה - מוגבלת תחולת החוק לילדים עד גיל 12.</p> <p>■ על-פי נתוני השאלה, מדובר בעבירת המתה מחוץ למשפחה (כלפי עובר אורח), ומאחר שהילד שהיה עד לעבירה הוא בן 13 (מעל גיל 12), אין תחולה לחוק הגנת ילדים.</p> <p>■ אם חל חוק הגנת ילדים על עבירה נדונה, משמעות הדבר היא שהילד ייחקר רק בידי חוקר ילדים, וזה יחליט אם לאפשר את עדות הילד במשפט. אם אין תחולה לחוק הגנת ילדים (כך על-פי נתוני השאלה), משמעות הדבר היא שהילד ייחקר בחקירה משטרתית רגילה, ואין צורך בהתקיימות תנאי נוסף כדי להעידו.</p>	סעיפים 2 ו-4 לחוק הגנת ילדים	ד	64
<p>■ כל עד הכשר להעיד חייב לעשות זאת אם הוא נקרא להעיד, ואף ניתן לכפות עליו להעיד לפי חוק בתי המשפט או פקודת בזיון בית המשפט.</p> <p>■ החריג הבולט ביותר לכלל הכשרות הוא עדות בני משפחה - במשפט פלילי בני משפחה (בני זוג, הורה וילד) אינם כשרים להעיד איש כנגד רעהו, אלא אם כן המדובר בעבירות חבלת גוף ואלומות ובעבירות בתוך המשפחה (עבירות של הורה/אחראי על קטין, עבירות מין בין בני זוג ובין הורים לילדיהם).</p> <p>■ כאשר בן משפחה אינו כשר להעיד נגד בן משפחתו, אזי כשר הוא להעיד נגד מי שמואשם עם בן משפחתו באותו כתב אישום, אך לא ניתן לכפות עליו לעשות כן.</p> <p>■ משכך, שמואל אינו כשר להעיד נגד אשתו, אך כשר הוא להעיד נגד מי שמואשם עמה בכתב אישום אחד.</p>	סעיפים 2, 3, 5 לפק"ר, סעיף 5 לפקודת בזיון בית המשפט	ג	65

<p>■ אמנם, כאשר ניתנה הסכמת אחד או יותר מבעלי השיחה להאזנה או שהשיחה מוקלטת על-ידי אחד מבעלי השיחה, אין זו "האזנת סתר". ברם, לכלל זה נקבע חריג שלפיו כאשר צד מקליט את בן-שיחו לצורך ביצוע עבירה (למשל, סחיטה) או לצורך גרימת נזק, ייחשב הדבר ל"האזנת סתר" חרף הסכמת אחד הצדדים לשיחה. על-פי נסיבות השאלה, חל החריג לכלל, ולכן מדובר ב"האזנת סתר" אסורה.</p> <p>■ בית המשפט רשאי לקבל ראיה שהושגה בהאזנת סתר, מטעמים מיוחדים שיירשמו, בהתקיים כל התנאים הבאים:</p> <p>א. מדובר בעבירת פשע חמור (7 שנים או יותר).</p> <p>ב. הצורך להגיע לחקר האמת עדיף על הצורך להגן על הפרטיות.</p> <p>■ על-פי נסיבות השאלה, ניתן לקבל את האזנת הסתר כראיה רק במשפטה של שרה בשל התקיימות כל התנאים לקבלתה (עבירת פשע חמור שדינה 7 שנות מאסר או יותר, מטעמים מיוחדים שיירשמו, והצורך להגיע לחקר האמת עדיף על הצורך להגן על פרטיות הדוברים). העבירה שבגינה הועמד אברהם לדין אינה עבירת פשע חמור, ולכן לא ניתן לעשות שימוש בהאזנת הסתר כראיה במשפטו.</p>	<p>סעיפים 13-13 לחוק האזנת סתר</p>	<p>ב</p>	<p>66</p>
<p>■ אין אדם חייב למסור, ובית המשפט לא יקבל ראיה, אם שר הנוגע לעניין הביע דעתו בתעודה חתומה בידי, כי מסירתה עלולה לפגוע בעניין ציבורי חשוב.</p> <p>■ בית המשפט הדן בתיק העיקרי רשאי להסיר את החסיון, על-פי עתירת בעל דין, אם מצא שהצורך לגלות את הראיה לשם עשיית צדק עדיף מן העניין שיש לא לגלותה.</p> <p>■ הדיון בעתירה להסרת חסיון לטובת הציבור יהיה בדלתיים סגורות; לשם החלטה בעתירה רשאי השופט הדן בעניין לדרוש שהראיה או תוכנה יובאו לידיעתו, ורשאי הוא לקבל הסברים מהיועץ המשפטי לממשלה או מנציגו ומנציג המשרד הממשלתי הנוגע בדבר, אף בהיעדר יתר בעלי הדין.</p>	<p>סעיפים 45-46 לפק"ר</p>	<p>א</p>	<p>67</p>
<p>■ כאשר תעודה ציבורית הוצאה בחו"ל, יש לצרף לה אישור של נציג דיפלומטי או קונסולרי ישראלי, אשר יהא ראיה מספקת לעובדות אלה:</p> <p>א. כי תעודה ציבורית פלונית הודפסה בידי המדפיס הרשמי של מדינה זרה.</p> <p>ב. כי חתימה פלונית היא חתימתו הרשמית של הפקיד או המוסד הנמצאים בחו"ל.</p> <p>ג. כי תעודה פלונית נמצאת במשמורתו של פקיד פלוני או של מוסד פלוני הנמצאים בחו"ל.</p> <p>■ לעניין חלופות ב' וד': "נציג דיפלומטי" - שגריר, ציר, ממונה על שגרירות או צירות או יועץ שלהם, מזכיר ראשון, מזכיר שני או מזכיר שלישי של שגרירות או צירות. "נציג קונסולרי" - קונסול כללי, קונסול, סגן קונסול, קונסול כללי בפועל או סוכן קונסולרי.</p>	<p>סעיפים 29, 31 ו-33 לפק"ר</p>	<p>א</p>	<p>68</p>
<p>■ צד המבקש להגיש לבית המשפט ספרות מקצועית כראיה, נדרש להגיש באמצעות מומחה שיעיד על ערכו של הספר ועל מהימנותו. אם אין מובאת עדות כזו, יש להתייחס לכתוב כאל עדות מפי השמועה (רע"א 9607/10 עצמון נ' חיפה כימיקלים (לא פורסם)).</p>	<p>-</p>	<p>א</p>	<p>69</p>
<p>■ הרשעה בעבירה של עדות שקר על סמך עדות יחידה טעונה סיוע (ע"פ 190/82 מרקוס נ' מ"י, פ"ד לו(1) 225).</p>	<p>-</p>	<p>א</p>	<p>70</p>

<ul style="list-style-type: none"> ■ אין אדם (עד או נחקר) חייב להשיב על שאלה או למסור ראיה אם יש בה הודיה בעובדה שהיא יסוד מיסודותיה של עבירה שהוא מואשם בה או עשוי להיות מואשם בה. ■ הזכות לחסיון מפני הפללה עצמית היא זכות יסוד המעניקה לכל אדם פטור מלהשיב על שאלות מפלילות או למסור ראיות מפלילות. משמע, את החסיון יש לתבוע לפני מתן תשובה שיש בה כדי להפליל. בעל חסיון שהשיב ללא התנגדות על שאלה ייחשב כמי שויתר על החסיון, ותשובתו תהא קבילה כראיה נגדו. ■ לעניין חלופה ג': כאשר נאשם מעיד להגנתו לא תקום לו זכות לחסיון מפני הפללה עצמית בקשר לעבירה בה הוא מואשם, אך תעמוד לו הזכות לחסיון מפני הפללה עצמית בקשר לעבירות נוספות, ובלבד שהעלה את הטענה לחסיון מפני הפללה עצמית לפני מתן התשובה המפלילה. 	סעיף 47 לפק"ר	ד	71
<ul style="list-style-type: none"> ■ בהתאם לחוק הגנת ילדים, נדרש אישור חוקר ילדים כדי להעיד ילד על עבירה שחוק הגנת ילדים חל עליה, אם נעשתה בגופו של הילד או בנוכחותו או שהוא חשוד בעשייתה. ילד ששמע על עבירה שחוק הגנת ילדים חל עליה ולא היה עד לה - ייחקר בידי חוקר ילדים, אך אין צורך באישור חוקר ילדים כדי להעידו. ■ לאור האמור לעיל, ייחקר יוסף בן ה-11 בידי חוקר ילדים, אך אין צורך באישור חוקר ילדים כדי להעידו. 	סעיפים 2 ו-4 לחוק הגנת ילדים	א	72
<ul style="list-style-type: none"> ■ ככלל, תחולת חוק הגנת ילדים מוגבלת לילדים מתחת לגיל 14 ולעבירות מסוימות (עבירות מין וכן עבירות בתוך המשפחה), ואילו בעבירות המתה מחוץ למשפחה - לילדים מתחת לגיל 12. ■ על-פי נתוני השאלה, אין מדובר בעבירה שחוק הגנת ילדים חל עליה, ולכן ייחקר מאיר בידי שוטר. 	סעיף 4 לחוק הגנת ילדים	א	73
<ul style="list-style-type: none"> ■ במשפט אזרחי, ניתן לסמוך על עדות יחידה ללא תוספת ראייתית בצדה, אלא שבמקרים הבאים חובה על בית המשפט לנמק החלטתו להסתמך על העדויות הבאות כעדות יחידה: <ol style="list-style-type: none"> א. העדות היא של קטין מתחת לגיל 14. ב. העדות היא של בעל הדין עצמו או של בן משפחתו (בן זוגו, ילדו, הורהו, אחיו או אחותו). ג. העדות היא של אדם המעוניין בתוצאות המשפט לטובת בעל הדין שקרא אותו להעיד. ד. התובענה היא נגד עזבון, קטין, חולה נפש או נעדר. ה. קיימות נסיבות אחרות שבהן דרושה לדעת בית המשפט הנמקה מיוחדת ("סעיף סל"). ■ לעניין חלופה א': בהליך אזרחי לעולם אין דרישה לתוספת ראייתית, ולכל היותר קיימת חובת הנמקה במקרים המפורטים לעיל. ■ לעניין חלופות ב' ו-ג': מאחר שאין מדובר בפסק דין חלוט (הערעור עודנו תלוי ועומד), ממילא לא ניתן לעשות שימוש בפסק הדין הפלילי כראיה במשפט האזרחי. 	סעיף 54 לפק"ר	ד	74
<ul style="list-style-type: none"> ■ ניתן להוכיח אמרת חוץ גם באמצעות תצהיר בכתב של מי שנכח במעמד שבו האמרה נמסרה ונרשמה (בלי שהוא מתייצב להעיד) באחד המקרים הבאים: <ol style="list-style-type: none"> א. כאשר הנאשם מיוצג - אם סניגורו הסכים. לעניין זה, הסכמת הסניגור היא למעשה ויתור שלו על חקירת מקבל האמרה או ההודיה (כאשר האמרה היתה הודיה). ב. כאשר הנאשם אינו מיוצג - האמרה נוגעת לאישום בעוון או חטא; בית המשפט הסביר לנאשם את זכותו לחקור את נותן התצהיר; הנאשם אישר שקרא את האמרה או שהוקראה לו; הנאשם אינו כופר בכך שהאמרה היא אמרתו; הנאשם ויתר על חקירת מקבל האמרה או ההודיה. ■ מאחר שהנאשם אינו מיוצג ומאחר שאין מדובר בעבירת עוון או חטא (רצח - על-פי נסיבות השאלה), אין מתקיים אף אחד מהתנאים להגשת תצהיר של גובה האמרה. 	סעיף 12 לפק"ר	ד	75

<p>■ על-פי כלל "הקפאת הזכירה שבעבר", כאשר עד מעלה על הכתב פרטיה של התרחשות שהוא עד לה סמוך להתרחשותה ולאחר מכן הוא נקרא להעיד בבית המשפט לגבי אותה התרחשות, רשאי בית המשפט לקבל את הרישום שערך כראיה לאמיתות תוכנו, ואף ליתן לו משקל מועדף על פני עדותו של העד (ע"פ 869/81 שניר נ' מדינת ישראל, פ"ד ל"ח(4) 169).</p>	-	ג	76
<p>■ במשפט פלילי, אין בן משפחה (הורה וילד; בני זוג) כשר להעיד לחובת בן משפחתו, ואין כופים אותו להעיד לחובת אדם המואשם יחד עם בן זוגו בכתב אישום אחד.</p> <p>■ ואולם, האיסור להעיד בני משפחה האחד נגד משנהו אינו חל אם מדובר בעבירות אלימות (עבירה של אינוס נחשבת לעבירת אלימות), בעבירות בתוך המשפחה, ועוד. אם אין תחולה לאיסור (כך על-פי נתוני השאלה), בן המשפחה כשר ואף חייב להעיד נגד בן משפחתו ונגד מי שמואשם עם בן משפחתו בכתב אישום אחד.</p>	סעיפים 4-5 לפק"ר	ד	77
<p>■ תנאי לתוקף התצהיר הוא שהאזהרה שבו תינתן ותאושר על-ידי אחד מאלה: (1) שופט או רשם; (2) דיין בבית דין דתי (חלופה א'); (3) היועץ המשפטי לממשלה; (4) פרקליטי מדינה ומחוז, סגניהם ועוזריהם (חלופה ב'); (5) עורך דין; (6) ראש רשות מקומית (חלופה ד'); (7) אדם ששר המשפטים הסמיך אותו לכך.</p>	סעיף 15 לפק"ר	ג	78
<p>■ במשפט אזרחי יכול בעל דין להעיד לעצמו או להיות מוזמן להעיד על-ידי בעל הדין שכנגד.</p> <p>■ במשפט אזרחי הכול כשרים להעיד, ללא חריגים.</p>	סעיף 7 לפק"ר	א	79
<p>■ תעודת חסיון עליה חתום שר כלשהו, שמטרתה שמירה על עניין ציבורי חשוב, מהווה חסיון לטובת הציבור. עתירה לגילוי ראייה שהוטל עליה חסיון לטובת הציבור תוגש לביהמ"ש הדן בתיק. להבדיל, תעודת חסיון עליה חתום רה"מ, שר הביטחון או שר החוץ, שמטרתה שמירה על ביטחון המדינה או יחסי החוץ, מהווה חסיון לטובת המדינה. עתירה לגילוי ראייה שהוטל עליה חסיון לטובת המדינה תוגש לביהמ"ש העליון.</p>	סעיף 45 לפק"ר	ד	80
<p>■ אמרה בכתב (לרבות בהקלטה) שנתן עד מחוץ לבית המשפט תהא קבילה כראיה בהליך פלילי בהתקיים כל התנאים הבאים:</p> <p>א. מתן האמרה הוכח במשפט.</p> <p>ב. אומר האמרה הוא עד במשפט וניתנה לצדדים הזדמנות לחקרו - התנאי מתמלא מרגע שהעד עומד על דוכן העדים, גם אם הוא שותק או אינו מדבר לעניין ("מקשקש").</p> <p>ג. העדות שונה, לדעת בית המשפט, מן האמרה בפרט מהותי או שהעד מכחיש את תוכן האמרה או שטוען כי אינו זוכר את תוכנה.</p> <p>■ בענייננו, התקיימו כל התנאים לקבלת זיכרון הדברים כראיה - מדובר באמרה בכתב (לעניין זה, כל אמרה של עד שהועלתה על הכתב היא "אמרה בכתב", גם אם העד אינו מודע לרישומה), מתן האמרה הוכח במשפט באמצעות עדות השוטר, אומר האמרה הוא עד במשפט ועדותו שונה מזו שמסר במשטרה.</p>	סעיף 10א לפק"ר	ד	81
<p>■ במשפט אזרחי יכול בעל דין להעיד לעצמו או להיות מוזמן להעיד על-ידי בעל הדין שכנגד.</p>	סעיף 7 לפק"ר	א	82

<ul style="list-style-type: none"> ■ בית המשפט רשאי לקבל אמרת חוץ בכתב של אדם שהיה אמור להעיד במשפט (אך לא העיד) בהתקיים כל התנאים הבאים: <ul style="list-style-type: none"> א. אומר האמרה אינו עד - בין משום שהוא מסרב להעיד או אינו מסוגל להעיד ובין שלא ניתן להביאו לבית המשפט משום שאינו בחיים או שלא ניתן למצאו. ■ שימוש באמצעי פסול - בית המשפט שוכנע ברמת סבירות גבוהה כי אמצעי פסול שימש להניא או למנוע את אומר האמרה מלתת את העדות (ע"פ 648/87 סבן נ' מדינת ישראל, פ"ד מב(3) 669). 	סעיף 10א לפק"ר	ב	83
<ul style="list-style-type: none"> ■ במהלך עדותו של ילד בעבירה שחוק הגנת ילדים חל עליה יהיו נוכחים התובע, הנאשם, עורך דינו, חוקר הילדים ומי שבית המשפט הרשהו להיות נוכח. 	סעיף 2 לחוק הגנת ילדים	ד	84
<ul style="list-style-type: none"> ■ בהליך הפלילי תוצאות בדיקת פוליגרף פסולות מלשמש ראיה במשפט, ואילו בהליך האזרחי בית המשפט רשאי לקבל כראיה את תוצאות בדיקת הפוליגרף, אם ניתנה לכך הסכמת בעלי הדין (ע"פ 61/84 ביאזי נ' לוי, פ"ד מב(1) 446, ע"פ 3399/11 פלוגי נ' מדינת ישראל (לא פורסם)). 	-	א	85
<ul style="list-style-type: none"> ■ במשפט פלילי, אין הורה וילד כשרים להעיד האחד לחובת משנהו, ואין כופים אחד מהם להעיד לחובת אדם המואשם יחד עם משנהו בכתב אישום אחד. אחד החריגים לכלל זה קובע כי בן משפחה יהיה כשר להעיד לחובת בן משפחתו כאשר מדובר בעבירות מין, זנות ותועבה בין בני זוג או בין הורים לילדיהם. ■ לפיכך, מיכאל כשר להעיד נגד אביו, משה, הנאשם בביצוע עבירת מין בבתו. ■ בעבירות מסוימות (כדוגמת עבירות זנות ותועבה ועבירות מין, לרבות עבירות מין בתוך המשפחה), הרשעה על סמך עדות קטין שהעיד שלא בנוכחות הנאשם טעונה הנמקה. 	סעיף 5 לפק"ר, סעיף 22 לחוק חקירת עדים	ב	86
<ul style="list-style-type: none"> ■ בשאלה זו עליך לסמן את החלופה השגויה. ■ <u>חלופה א' נכונה</u>: כאשר מותר לאדם על-פי דין, או כאשר הוא נדרש להוכיח דבר על-ידי תצהיר בכתב, יהא תצהירו בכתב ראיה כשרה, אם הוזהר כדן. ■ <u>חלופה ב' נכונה</u>: מסמך שנזכר בכתבי טענותיו של בעל דין או בתצהירו, רשאי בעל דין אחר לדרוש ממנו, בכל עת, לאפשר לו או לעורך דינו לעיין במסמך או להעתיקו. ■ <u>חלופה ד' נכונה</u>: תנאי לתוקף התצהיר הוא שהאזהרה תינתן ותאושר על-גבי התצהיר על-ידי אחד מאלה: שופט או רשם בית משפט; דיין בבית דין דתי; היועץ המשפטי לממשלה; פרקליטי מדינה ומחוז, לרבות סגניהם ועוזריהם; עורך דין; ראש רשות מקומית; אדם אחר ששר המשפטים הסמיך אותו לכך. ■ <u>חלופה ג' שגויה</u>: אין מניעה להשביע אדם לעניין תצהיר או עדות אם הסכים לכך במפורש ואם התצהיר או העדות דרושים לשימוש בחו"ל. 	סעיף 15 לפק"ר, תקנה 114 לתקסד"א, חוק אזהרת עדים וביטול שבועה	ג	87

<p>■ הממצאים והמסקנות בפסק דין פלילי יהיו קבילים במשפט אזרחי כראיה לכאורה לאמור בהם בהתקיים כל אלה:</p> <p>א. <u>הכרעת דין</u> - מדובר בממצאים ובמסקנות שבהכרעת דין, ולא בגזר דין. לעניין זה, הממצאים אותם ניתן להביא כראיה לכאורה הם רק אותם ממצאים ששימשו בסיס להרשעה.</p> <p>ב. <u>פסק הדין מרשיע</u> - המדובר אך ורק בהכרעת דין מרשיעה; ואולם, גם פסק דין הקובע אחריות הנאשם, אך נמנע מהרשעה (לרבות פסק דין במסגרת הסדר טיעון), הוא "מרשיע" לעניין זה.</p> <p>ג. <u>פסק הדין הוא חלוט</u> - מדובר בפסק דין שאין עליו עוד ערעור.</p> <p>ד. <u>המורשע או חליפו הוא בעל דין במשפט האזרחי</u> - תנאי נוסף לקבלת פסק הדין הפלילי בהליך האזרחי הוא שאחד מבעלי הדין בהליך האזרחי הוא אחד מאלה:</p> <p>(1) המורשע או חליפו (למשל, יורשו של המורשע).</p> <p>(2) מי שאחריותו נובעת מאחריות המורשע (למשל, מעבידו הנושא באחריות שילוחית).</p> <p>(3) מי שחב בחובו הפסוק של המורשע (למשל, מבטחו של המורשע).</p> <p>■ בענייננו, מדובר בפסק דין של <u>זיכוי</u>, ולכן אין הוא קביל כראיה במשפט האזרחי.</p>	סעיף 42א לפק"ר	ג	88
<p>■ רופא, פסיכולוג ועובד סוציאלי (להלן - <u>המטפל</u>) אינם חייבים למסור ראייה על דבר הנוגע לאדם הנזקק לשירותים המקצועי (להלן - <u>המטופל</u>), בהתקיים התנאים הבאים:</p> <p>א. המידע נוגע לאדם שנוקק לשירותו של המטפל.</p> <p>ב. המידע הגיע למטפל תוך כדי עבודתו במקצועו.</p> <p>ג. מדובר במידע שלפי טיבו נמסר למטפל מתוך אמון שישמר בסוד.</p> <p>■ חסיון פסיכולוג ועובד סוציאלי <u>אינו</u> חל על עובדיהם של הפסיכולוג והעובד הסוציאלי, להבדיל מחסיון רפואי שחל גם על עובדיו של הרופא שנחשפו למידע החסוי אגב עבודתם בשירות הרופא.</p> <p>■ <u>לעניין חלופה ד'</u>: אמנם לבית המשפט סמכות להסיר את החסיון הטיפולי במקרים בהם הצורך לגלות את הראיה לשם צדק עדיף מן העניין שיש לא לגלותה, אלא שבמקרה זה אין כלל תחולה לחסיון.</p>	סעיף 50 לפקודת הראיות	ב	89
<p>■ בית המשפט רשאי, אם אין הוא רואה חשש לעיוות דין, לקבל כראיה תעודת עובד ציבור על דבר שנרשם במסמך רשמי בהתקיים התנאים הבאים:</p> <p>א. התעודה חתומה בידי עובד הציבור שעשה את הרישום או את המעשה או קיבל את הידיעה.</p> <p>ב. אם אותו עובד ציבור עזב את השירות - התעודה תיחתם בידי האחראי על היחידה בה עבד.</p> <p>■ עובד ציבור הוא אחד מאלה:</p> <p>א. עובד מדינה, לרבות שופט, דיין בבית דין דתי, חבר ממשלה ומבקר המדינה.</p> <p>ב. <u>עובד ההסתדרות הציוניות העולמית או הסוכנות היהודית.</u></p> <p>ג. עובד או נושא תפקיד בגוף ציבורי אחר.</p> <p>■ כוחה הראייתי של תעודת עובד ציבור מתמצה בהוכחת <u>עצם קיומו של הרישום במסמך הרשמי</u> (ולא כראיה לכאורה לאמיתות תוכנו של הרישום).</p> <p>■ בית המשפט <u>ייעתר</u> לבקשת בעל דין לחקור את עובד הציבור בחקירה נגדית.</p>	סעיפים 23, 26 ו-28 לפקודת הראיות	ד	90

<p>■ הממצאים והמסקנות בפסק דין פלילי יהיו קבילים במשפט אזרחי כראיה לכאורה לאמור בהם בהתקיים כל אלה:</p> <p>א. מדובר בממצאים ובמסקנות שבהכרעת דין, ולא בגזר דין.</p> <p>ב. המדובר אך ורק בהכרעת דין מרשיעה.</p> <p>ג. מדובר בפסק דין שאין עליו עוד ערעור.</p> <p>ד. אחד מבעלי הדין בהליך האזרחי הוא אחד מאלה:</p> <p>(1) המורשע או חליפו (למשל, יורשו של המורשע).</p> <p>(2) מי שאחריותו נובעת מאחריות המורשע (למשל, מעבידו הנושא באחריות שילוחית).</p> <p>(3) מי שחב בחובו הפסוק של המורשע (למשל, מבטחו של המורשע).</p> <p>■ בענייננו, התקיימו כל התנאים לקבלת פסק הדין הפלילי כראיה בהליך האזרחי.</p> <p>■ כאשר הוגש פסק דין פלילי בהליך אזרחי, ניתן להביא ראיות לסתור אותו בהתקיים כל אלה:</p> <p>א. ברשות בית המשפט ומטעמים שיירשמו.</p> <p>ב. כדי למנוע עיוות דין.</p> <p>■ ואולם, החובה לקבל רשות להביא ראיות לסתירת פסק הדין הפלילי לא תחול על אלה:</p> <p>א. מי שאחריותו נובעת מאחריות המורשע (למשל, מעבידו של המורשע).</p> <p>ב. בעל דין שהוא "זר" להליך הפלילי (אינו המורשע, חליפו או מי שחב בחובו הפסוק).</p> <p>■ מכאן שמעבידם של עופר וצביקה לא ייזקק לרשות כדי להביא ראיות לסתור את פסק הדין הפלילי.</p>	<p>סעיפים 42-44 לפקודת הראיות</p>	<p>א</p>	<p>91</p>
<p>■ ככלל, סירוב החשוד, באמירה <u>א</u> בהתנהגות, לעריכת חיפוש, חיפוש או פנימי או להיפגש עם רופא עשוי לשמש חיזוק לראיות התביעה, אם לא נערך חיפוש בשל סירובו.</p>	<p>סעיפים 11-1 לפקודת לחוק החיפוש</p>	<p>ב</p>	<p>92</p>
<p>■ אם אמרת חוץ של נאשם נרשמה ניתן להוכיחה בדרכים הבאות:</p> <p>א. <u>בעדותו של מי שנכח במעמד שבו האמרה נמסרה ונרשמה (בענייננו, באמצעות עדות החוקר).</u></p> <p>ב. באמצעות תצהיר בכתב של מי שנכח במעמד שבו האמרה נמסרה ונרשמה (בלי שהוא מתייצב להעיד) בהתקיים התנאים שבדין.</p> <p>■ אמרת חוץ של נאשם היא אחד החריגים לכלל הפוסל עדות מפי השמועה, ובתור שכזו ניתן לעשות בה שימוש כראיה לא רק לגבי עצם אמירתה, אלא גם לשם הוכחת אמיתות תוכנה.</p>	<p>סעיף 11 לפקודת הראיות</p>	<p>ג</p>	<p>93</p>

<p>■ שופט או מותב שהרשיע אדם מוסמך לדון בתביעה האזרחית שבאה בעקבות ההרשעה בהתקיים כל התנאים הבאים :</p> <p>א. התביעה האזרחית הוגשה נגד המורשע בלבד.</p> <p>ב. התביעה האזרחית הוגשה בשל העובדות המהוות את העבירה שבה הורשע.</p> <p>ג. פסק הדין הפלילי הפך לחלוט.</p> <p>ד. מגיש התביעה האזרחית ביקש לדון בה בבית המשפט שדן בהליך הפלילי.</p> <p>■ <u>בית משפט מחוזי שהרשיע את הנאשם מוסמך לדון בתביעה הנגררת, גם אם התביעה לפי שוויה היא בסמכות בית משפט השלום (כך, בעניינו).</u> יוער כי כלל זה לא יחול במקרה הפוך - אם בית משפט השלום הוא שהרשיע את הנאשם, הוא לא יהיה מוסמך לדון בתביעה הנגררת, אם זו מצויה בסמכות המחוזי.</p> <p>■ תביעה אזרחית נגררת תוגש לבית המשפט תוך 90 יום לאחר שפסק הדין הפלילי הפך לחלוט.</p> <p>■ בהליך של תביעה נגררת, יראו את הממצאים והמסקנות שנקבעו במשפט הפלילי, כאילו נקבעו בהליך האזרחי (ראיה חלוטה שלא ניתן יהיה לסתרה).</p> <p>■ <u>לעניין חלופות ב' ו-ד'</u>: אמנם ניתן להגיש את התביעה, על-פי שוויה (2 מיליון ₪), לבית משפט השלום ולעשות שימוש בפסק הדין הפלילי כראיה במשפט האזרחי, אלא שאין זו האפשרות היחידה ("בלבד").</p>	<p>סעיף 77 לחוק בתי המשפט, סעיף 742 לפקודת הראיות, תקנה 17 לתקסד"א</p>	ג	94
<p>■ דברים שנתקבלו בהאזנת סתר לא יהיו קבילים בהליך פלילי שנפתח בהגשת קובלנה.</p>	<p>סעיף 13 לחוק האזנת סתר</p>	ג	95
<p>■ חסיון עורך דין-לקוח הוא חסיון מוחלט, ועל כן אין בית המשפט רשאי להסירו.</p> <p>■ לעומת זאת, חסיון טיפולי (כדוגמת חסיון פסיכולוג) הוא חסיון יחסי, ועל כן רשאי בית המשפט להסירו במקרים שבהם הצורך לגלות את הראיה לשם צדק עדיף מן העניין שיש לא לגלותה.</p>	<p>סעיפים 48 ו-50 לפקודת הראיות</p>	ב	96
<p>■ ככלל, ילד חשוד לא ייחקר בשעות הלילה, אלא באישור בכתב של קצין מוסמך ובהתקיים התנאים שבדין. אחד החריגים לכלל קובע כי ניתן לחקור ילד בשעות הלילה כאשר הילד והורו נטנו הסכמתם לכך, ובלבד שלא תתאפשר חקירתו של הילד בשל הסכמתם כאמור, אחרי חצות הלילה (כנתון בשאלה).</p> <p>■ ככלל, ילד שאינו חשוד (עד) לא ייחקר בשעות הלילה. ברם, אחד החריגים לכלל זה קובע כי ניתן לחקרו בשעות הלילה כאשר הוא הגיע מיוזמתו לתחנת משטרה כדי למסור עדות.</p> <p>■ לעניין זה, "שעות הלילה" - השעות שבין 20:00 ל-07:00.</p> <p>■ יוער כי אחד החריגים לכלל שלפיו ילד חשוד לא ייחקר בשעות הלילה קובע כי ניתן יהיה לחקור את הילד כאשר העבירה שהוא חשוד בביצועה נעברה בסמוך למועד עיכוב הילד או מעצרו. משכך, חלופה ב' אינה בהכרח נכונה אך יש לבחור בה, מאחר שיתר החלופות הן בהכרח שגויות.</p>	<p>סעיפים 74 ו-5 ה לחוק הגנת ילדים</p>	ב	97
<p>■ במשפט אזרחי, ניתן לסמוך על עדות יחידה ללא תוספת ראייתית בצדה, אלא שבמקרים הבאים חובה על בית המשפט לנמק החלטתו להסתמך על העדויות הבאות כעדות יחידה:</p> <p>א. <u>העדות היא של קטין מתחת לגיל 14.</u></p> <p>ב. העדות היא של בעל הדין עצמו או של בן משפחתו (בן זוגו, ילדו, הורו, אחיו או אחותו).</p> <p>ג. העדות היא של אדם המעוניין בתוצאות המשפט לטובת בעל הדין שקרא אותו להעיד.</p> <p>ד. התובענה היא נגד עזבון, קטין, חולה נפש או נעדר.</p> <p>■ קיימות נסיבות אחרות שבהן דרושה לדעת בית המשפט הנמקה מיוחדת ("סעיף סל").</p>	<p>סעיף 54 לפקודת הראיות</p>	ג	98

<ul style="list-style-type: none"> ■ ככלל, הרשעת נאשם על סמך עדות ילד שניתנה בפני חוקר ילדים טעונה סיוע. ■ ברם, כאשר הילד <u>מעיד</u> - הרשעה על סמך <u>אמרת החוץ</u> שלו אינה טעונה עוד סיוע (הנדרש לפי חוק הגנת ילדים), אלא חיזוק בלבד (הנדרש לפי סעיף 10א לפקודת הראיות) (ע"פ 7938/10 פלוני נ' מ"י (לא פורסם)). 	סעיף 10א לפק"ר	א	99
<ul style="list-style-type: none"> ■ עבירה של איום באלמות מהווה חריג לכלל שלפיו במשפט פלילי בן משפחה (הורה וילד; בן זוג) לא יהא כשר להעיד נגד בן משפחתו. לפיכך, דפנה בתה המאומצת של שרון כשרה להעיד נגדה. ■ לעניין זה, "הורה וילד": הן הורים וילדים ביולוגיים והן הורים וילדים <u>מכוח אימוץ כדין</u>. ■ עבירה של <u>איום</u> ברצח <u>אינה</u> עבירה שחוק הגנת ילדים חל עליה (להבדיל מעבירת הרצח עצמה שעליה חל החוק, בהתקיים התנאים שבדין), ולכן <u>אין</u> צורך באישור חוקר ילדים לצורך העדתה של שרון. 	סעיף 5 לפק"ר, סעיף 2 לחוק הגנת ילדים	ג	100
<ul style="list-style-type: none"> ■ מסמך הניתן על-ידי הממשלה ייחתם בידי ראש הממשלה או בידי שר שראש הממשלה הסמיכו לכך או בידי מזכיר הממשלה. ■ אישור בכתב של מזכיר הממשלה שהממשלה עשתה דבר פלוני ישמש ראיה <u>שהדבר נעשה כאמור באישור</u>. 	סעיף 19א לפק"ר	א	101
<ul style="list-style-type: none"> ■ ניתן להוכיח אמרת חוץ גם באמצעות תצהיר בכתב של מי שנכח במעמד שבו האמרה נמסרה ונרשמה (בלי שהוא מתייצב להעיד) באחד המקרים הבאים: <ul style="list-style-type: none"> א. כאשר הנאשם מיוצג - אם סניגורו הסכים. לעניין זה, הסכמת הסניגור היא למעשה ויתור שלו על חקירת נותן התצהיר (מקבל האמרה או ההודיה) או ב. בהתקיים כל התנאים הבאים - <ol style="list-style-type: none"> (1) האיטום הוא בעבירת עוון או חטא (בעניינינו, מדובר בעבירת עוון). (2) הנאשם אישר שקרא את האמרה או ההודיה או שהיא הוקראה לו. (3) הנאשם אינו כופר בכך שהאמרה היא אמרתו (ובאשר להודיה - שהיתה חופשית ומרצון). (4) בית המשפט הסביר לנאשם את זכותו לחקור את נותן התצהיר. (5) הנאשם ויתר על זכותו לחקור את נותן התצהיר. ■ בעניינינו, התקיימו תנאי חלופה ב' שלעיל, ועל כן ניתן להגיש הודייתו של אברהם במשטרה. 	סעיף 12 לפק"ר	ב	102
<ul style="list-style-type: none"> ■ בית המשפט רשאי, אם אין הוא רואה חשש לעיוות דין, לקבל כראיה תעודת עובד ציבור על דבר שנרשם במסמך רשמי בהתקיים אלה: <ul style="list-style-type: none"> א. התעודה חתומה בידי עובד הציבור שעשה את הרישום או את המעשה או קיבל את הידיעה. ב. אם אותו עובד ציבור עזב את השירות - התעודה תיחתם בידי האחראי על היחידה בה עבד. ■ לעניין זה, "עובד ציבור" הוא אחד מאלה: <ul style="list-style-type: none"> א. עובד מדינה, <u>לרבות שופט</u>, דיין בבית דין דתי, חבר ממשלה ומבקר המדינה. ב. עובד ההסתדרות הציוניות העולמית או הסוכנות היהודית. ■ עובד או נושא תפקיד בגוף ציבורי אחר. 	סעיפים 23 ו-28 לפק"ר	ד	103

<ul style="list-style-type: none"> ■ בית המשפט רשאי, אם אין הוא רואה חשש לעיוות דין, לקבל כראיה תעודת עובד ציבור על דבר שנרשם במסמך רשמי בהתקיים אלה: <ul style="list-style-type: none"> א. התעודה חתומה בידי עובד הציבור שעשה את הרישום או את המעשה או קיבל את הידיעה. ■ אם אותו עובד ציבור עזב את השירות - התעודה תיחתם בידי <u>האחראי על היחידה בה עבד</u>. 	סעיף 23 לפק"ר	ב	104
<ul style="list-style-type: none"> ■ עד מדינה הוא מי שמסכים להעיד במשפט נגד שותפיו לעבירה ובתמורה להסכמתו מובטחת לו טובת הנאה כלשהי (בדרך כלל, הקלה בעונש). בענייננו, חגי משמש "עד מדינה" נגד דורית. ■ <u>הכלל</u> - הרשעת שותף על סמך עדותו היחידה של שותפו לעבירה שהוא <u>עד מדינה</u> טעונה <u>סיוע</u>. ■ <u>החריג</u> - בעבירות הבאות, הרשעת שותף על סמך עדותו של עד מדינה <u>אינה</u> טעונה תוספת ראייתית: <ul style="list-style-type: none"> א. עבירות שוחד. ב. עבירות של <u>הימורים</u>, משחקים אסורים והגרלות. ■ משכך, הרשעתה של דורית על סמך עדותו של חגי בעבירה של שיבוש מהלכי משפט טעונה סיוע (הכלל), ואילו הרשעתה בעבירה של הימורים - <u>אינה</u> טעונה כל תוספת ראייתית (החריג). ■ מאחר שעל-פי נתוני השאלה אין בחומר הראיות חיזוק או סיוע לעדותו של חגי, הרי שניתן יהיה להרשיע את דורית בעבירה של הימורים, אך לא בעבירה של שיבוש מהלכי משפט. 	סעיף 54א לפק"ר, סעיף 232 לחוק העונשין	ג	105
<ul style="list-style-type: none"> ■ דברים שנתקבלו בהאזנת סתר <u>לא</u> יהיו קבילים בהליך פלילי שנפתח בהגשת <u>קובלנה</u>. 	סעיף 13(ג) לחוק האזנת סתר	ג	106
<ul style="list-style-type: none"> ■ הממצאים והמסקנות בפסק דין פלילי יהיו קבילים במשפט אזרחי כראיה לכאורה לאמור בהם בהתקיים כל אלה: <ul style="list-style-type: none"> א. מדובר בממצאים ובמסקנות שבהכרעת דין, ולא בגזר דין. ב. <u>פסק הדין הוא מרשיע</u> - לעניין זה, גם פסק דין הקובע את אחריות הנאשם הוא "מרשיע". ג. פסק הדין הוא חלוט. ד. לפחות אחד מבעלי הדין במשפט האזרחי הוא: המורשע או חליפו; מי שאחריותו נובעת מאחריות המורשע; מי שחב בחובו הפסוק. ה. אין מדובר בפסק דין של בית משפט לעניינים מקומיים שניתן בידי מי שאינו שופט שלום. ■ בענייננו מדובר בפסק דין של <u>זככי</u>, ולכן <u>לא</u> ניתן לעשות בו שימוש כראיה לכאורה בהליך האזרחי. 	סעיף 42א לפק"ר	ג	107
<ul style="list-style-type: none"> ■ שימו לב: שאלה זו מנוסחת על דרך השלילה. ■ בהליך אזרחי, היא תצהיר בכתב שניתן בחו"ל ראייה כשרה בהתקיים אחד מאלה: <ul style="list-style-type: none"> א. התצהיר ניתן בפני נציג דיפלומטי או קונסולרי של ישראל (חלופה א'). ב. התצהיר ניתן לפי דין המדינה הזרה ואושר בידי נציג דיפלומטי או קונסולרי של ישראל (חלופה ב'). ג. התצהיר ניתן לפי הסדר שנקבע מכוח הסכם בין מדינת ישראל לבין המדינה הזרה (חלופה ד'). ■ התצהיר ניתן בפני נוטריון המוסמך לפי דין המדינה הזרה לאמת את החתימה על התצהיר, ובלבד שצורפו לתצהיר אישור נוטריוני של תעודה מזהה של החותם וכן תעודה המאמתת את חתימת הנוטריון ומאשרת כי הוא אכן נוטריון לפי דיני אותה מדינה. 	תקנה 1 לתקס"א	ג	108

<ul style="list-style-type: none"> ■ שופט או מותב שהרשיע אדם מוסמך לדון בתביעה האזרחית הנגזרת שבאה בעקבות ההרשעה בהתקיים כל אלה: (1) התביעה האזרחית הוגשה נגד המורשע בלבד; (2) התביעה האזרחית הוגשה בשל העובדות המהוות את העבירה שבה הורשע; (3) פסק הדין הפלילי הוא חלוט; (4) מגיש התביעה ביקש לדון בה בבית המשפט שדן בהליך הפלילי. (*) תביעה נגזרת תוגש לבית המשפט המרשיע תוך 90 ימים לאחר שפסק הדין הפלילי הפך חלוט. בענייננו, התקיימו כל התנאים להגשת תביעה נגזרת. ■ בית משפט מחוזי שהרשיע נאשם מוסמך לדון בתביעה הנגזרת, גם אם התביעה לפי שוויה היא בתחום סמכותו של בית משפט השלום (כך, בענייננו). הכלל ההפוך אינו חל: אם בית משפט השלום הרשיע נאשם, הוא לא יהיה מוסמך לדון בתביעה נגזרת שבסמכות בית המשפט המחוזי. ■ בתביעה נגזרת יראו את הממצאים והמסקנות שנקבעו במשפט הפלילי כאילו נקבעו בהליך האזרחי. 	<p>סעיף 77(א) לחוק בתי המשפט, סעיף 42 לפק"ר</p>	א	109
<ul style="list-style-type: none"> ■ שופט או מותב שהרשיע אדם מוסמך לדון בתביעה האזרחית הנגזרת בהתקיים כל אלה: (1) התביעה האזרחית הוגשה נגד המורשע בלבד; (2) התביעה הוגשה בשל העובדות המהוות את העבירה שבה הורשע; (3) פסק הדין הפלילי הוא חלוט; (4) מגיש התביעה ביקש לדון בה בבית המשפט שדן בהליך הפלילי. ■ <u>חלופה ג' שגויה</u> - בית משפט מחוזי שהרשיע נאשם מוסמך לדון בתביעה הנגזרת, גם אם התביעה לפי שוויה היא בסמכות בית משפט השלום (כך, בענייננו). הכלל ההפוך אינו חל: אם בית משפט השלום הרשיע נאשם, הוא לא יהיה מוסמך לדון בתביעה נגזרת שבסמכות בית המשפט המחוזי. 	<p>סעיף 77(א) לחוק בתי המשפט</p>	ז	110
<ul style="list-style-type: none"> ■ בענייננו, חל חוק הגנת ילדים מאחר שמדובר בעבירת המתה בתוך המשפחה והילד הוא מתחת לגיל 14 (לשם השוואה, בעבירות המתה מחוץ למשפחה יחול החוק רק כאשר הילד הוא מתחת לגיל 12). ■ ילד ייקרא לעדות על עבירה שחוק הגנת ילדים חל עליה רק ברשות חוקר ילדים, שינמק החלטתו בכתב. ■ <u>חלופות ג' ו-ד' שגויות</u> - הכלל הוא שהכול כשרים להעיד. לכלל זה נקבע חריג, שלפיו במשפט פלילי - אין בני משפחה (בני זוג, הורה וילד) כשרים להעיד האחד לחובת משנהו. בענייננו, אין מתקיים החריג מאחר שמדובר באחים הכשרים להעיד האחד לחובת משנהו. יתרה מכך, מדובר כאן בעבירת אלימות (המתה), המהווה סייג לחריג שבהתקיימו כשר בן המשפחה להעיד אף לחובת בן משפחתו. 	<p>סעיפים 2 ו-4 לפק"ר, סעיף 2 לחוק הגנת ילדים</p>	א	111
<ul style="list-style-type: none"> ■ הרשעת נאשם על סמך עדות יחידה של קטין מתחת לגיל 12 טעונה חיזוק. ■ הרשעת נאשם על סמך עדות יחידה של אדם עם מוגבלות שכלית שנגבתה ללא אזהרה, טעונה חיזוק. ■ הרשעת נאשם בעבירת מין על סמך עדותו היחידה של קורבן עבירת מין טעונה הנמקה. ■ בענייננו, אין מדובר בעדות יחידה. כמו כן, עדות הטעונה חיזוק יכולה בעצמה לשמש חיזוק לראיות אחרות. משכך, ניתן להרשיע את משה ואין חלה על בית המשפט חובת הנמקה. 	<p>סעיפים 54א(ב) ו-55(ב) לפק"ר, סעיף 18 לחוק הליכי חקירה והעדה</p>	ז	112
<ul style="list-style-type: none"> ■ הכלל הוא שהכול כשרים להעיד, ובענייננו - אין מתקיים חריג לכלל הכשרות מאחר שמדובר ביזרים (החריג לכלל הכשרות מצומצם וחל רק לגבי עדות בני משפחה - בני-זוג והורה-ילד - בהליך פלילי). ■ העדות אינה טעונה תוספת ראייתית (הילד הוא מעל גיל 12) או חובת הנמקה (אין מדובר בעדות הטעונה הנמקה); וכן אין צורך באישור של חוקר ילדים (מדובר בעבירה שחוק הגנת ילדים אינו חל עליה). 	<p>סעיף 55(ב) לפק"ר</p>	ב	113

<ul style="list-style-type: none"> ■ תעודה עליה חתום שר בממשלה, שמטרתה שמירה על עניין ציבורי חשוב, מהווה חסיון לטובת הציבור. ■ עתירה לגילוי ראיה שהוטל עליה חסיון לטובת הציבור תוגש <u>לבית המשפט הדן בתיק</u>. ■ החלטה בעתירה להסרת החסיון היא "החלטת ביניים" ולכן יחולו הכללים הבאים לגבי הערעור עליה: <ul style="list-style-type: none"> א. בהליך פלילי - ניתן לערער על ההחלטה רק בסוף ההליך במסגרת הערעור על פסק הדין. ב. בהליך אזרחי - ניתן לערער על ההחלטה ברשות במהלך ההליך. ■ <u>חלופה ד' שגויה</u> - תעודה עליה חתום רה"מ, שר ביטחון או שר חוץ (אין להתבלבל - בענייננו, מדובר בשר לביטחון פנים), שמטרתה שמירה על ביטחון המדינה או יחסי החוץ, מהווה חסיון לטובת המדינה. עתירה לגילוי ראיה שהוטל עליה חסיון לטובת המדינה תוגש לבית המשפט העליון (בדן יחיד). 	סעיף 45 לפק"ר	ג	114
<ul style="list-style-type: none"> ■ <u>הכלל</u> הוא שהכול כשרים להעיד. ■ <u>החריג</u>: במשפט פלילי בני משפחה (בני זוג, הורה וילד) אינם כשרים להעיד האחד לחובת משנהו. ■ <u>הסייגים</u>: בני משפחה כשרים להעיד האחד לחובת משנהו בעבירות של חבלת גוף ואלימות (לרבות איום באחד מאלה), בעבירות בתוך המשפחה (עבירות של הורה או אחראי על קטין, עבירות מין בין בני זוג ובין הורים לילדיהם, הפרת צו הגנה); וכן בניסיון לעבור אחת מעבירות אלה או בשיבוש הליכים בקשר אליהן. ■ בענייננו, חל החריג לכלל (דניאל אינו כשר להעיד לחובת אביו), ואין מתקיים אחד הסייגים לחריג (מדובר כאן בעבירות גניבה ומרמה ולא, למשל, בעבירת אלימות או בעבירת מין בתוך המשפחה). 	סעיפים 3-5 לפק"ר	א	115
<ul style="list-style-type: none"> ■ חסיון עורך דין-לקוח חל גם על עובד או מתמחה במשרדו של עורך הדין. ■ לפיכך, אפרת תהא חייבת להעיד על דברים שחל עליהם חסיון רק אם הלקוח (אבנר) יוותר על החסיון. ■ <u>חלופות א' ו-ד' שגויות</u> - חסיון עורך דין-לקוח הוא מוחלט ואין לבית המשפט שיקול דעת אם להסירו. 	סעיף 48 לפק"ר, סעיף 90 לחוק הלשכה	ב	116
<ul style="list-style-type: none"> ■ במשפט אזרחי יכול בעל דין להעיד לעצמו <u>אין</u> להיות מוזמן להעיד על-ידי בעל הדין שכנגד. 	סעיף 7 לפקודת הראיות	ד	117
<ul style="list-style-type: none"> ■ תנאי לתוקף תצהיר הוא שהאזהרה שבו תינתן ותאושר על-ידי אחד מאלה: (1) שופט או רשם; (2) דיין בבית דין דתי; (3) היועץ המשפטי לממשלה; (4) פרקליטי מדינה ומחוז, לרבות סגניהם ועוזריהם; (5) עורך דין; (6) <u>ראש רשות מקומית</u>; (7) אדם אחר ששר המשפטים הסמיך אותו לכך. 	סעיף 15(ב) לפק"ר	ד	118

119	ד	סעיף 43 לפק"ר	<ul style="list-style-type: none"> ■ תעודה נושנה היא תעודה הנחזית להיות בת 20 שנה לפחות, שנשמרה במשמורת כשרה. משמורת כשרה היא משמורת שבה ניתן לצפות למצוא מסמכים מסוגו של המסמך שאותו מבקשים להגיש כראיה ואשר תוביל את בית המשפט להאמין כי מסמך הנמצא במשמורת כגון זו הוא מסמך אמיתי. ■ לעניין זה, ארכיונו של עורך דין אמנם נחשב למשמורת כשרה, אלא שעל-פי נסיבות השאלה מאז החתימה על החוזה ומשך שנים ארוכות לא היה המסמך נתון במשמורת כשרה (מובן כי כאשר הטוען לזכות מכוח המסמך - או מי מטעמו - החזיק בו לאורך שנים ארוכות, אין מתקיים התנאי של "משמורת כשרה"). ■ מכאן שהמסמך הוא בגדר עדות שמיעה, ולא ניתן להגישו ללא עד מאמת (שיכול להעיד על אמיתות תוכנו). ■ יצוין כי השאלה מנוסחת באופן שאינו הולם בהכרח את לשון הסעיף ואת פרשנותו בפסיקה. ראשית, שאלת הכשרות עניין היא לבית המשפט להכריע בו ("משמורת הנראית כשרה בעיני בית המשפט"). שנית, חזקת "תעודה נושנה" נוגעת לאותנטיות המסמך ולא לשאלת הקבילות. שלישית, בפסקי דין אחדים נקבע כי גם אם מסמך ישן לא היה במשמורת כשרה, רשאי בית המשפט ליתן לו משקל חלקי על רקע כלל הנסיבות ומשקלן המצטבר של הראיות (לע"א 2046/06 אלג'אבר נ' חליל; ע"א 9555/10 הופמן נ' יפה). ■ עם זאת, למרות שהוגשו השגות לגבי השאלה, החליטה הוועדה הבוחנת שלא לפסול אותה.
120	ב	סעיף 77 לחוק בתי המשפט, תקנה 17 לתקסד"א	<ul style="list-style-type: none"> ■ שופט או מותב שהרשיע אדם מוסמך לדון בתביעה האזרחית הנגררת בהתקיים כל אלה: (1) התביעה האזרחית הוגשה נגד המורשע בלבד; (2) התביעה הוגשה בשל העובדות המהוות את העבירה שבה הורשע; (3) פסק הדין הפלילי הוא חלוט; (4) התובע ביקש לדון בה בבית המשפט שדן בהליך הפלילי. ■ תביעה אזרחית נגררת תוגש לבית המשפט המרשיע תוך 90 יום לאחר שפסק הדין הפלילי הפך חלוט. ■ חלופה ג' שגויה: בית משפט מחוזי שהרשיע את הנאשם מוסמך לדון בתביעה הנגררת, גם אם התביעה לפי שוויה היא בתחום סמכותו של בית משפט השלום (כך על-פי נתוני השאלה).
121	ג	סעיף 77א לחוק בתי המשפט, סעיף 742 לפק"ר	<ul style="list-style-type: none"> ■ שופט או מותב שהרשיע אדם מוסמך לדון בתביעה האזרחית הנגררת בהתקיים כל אלה: (1) התביעה האזרחית הוגשה נגד המורשע בלבד; (2) התביעה הוגשה בשל העובדות המהוות את העבירה שבה הורשע; (3) פסק הדין הפלילי הוא חלוט; (4) התובע ביקש לדון בה בבית המשפט שדן בהליך הפלילי. ■ בית משפט מחוזי שהרשיע את הנאשם מוסמך לדון בתביעה הנגררת, גם אם התביעה לפי שוויה היא בסמכות בית משפט השלום. בהליך של תביעה נגררת, ישמש פסק הדין הפלילי ראיה <u>חלוטה</u> לאמור בו. ■ מכאן שליאורה רשאית לנקוט בהליך של <u>תביעה נגררת</u> לפי האמור לעיל - להגיש תביעה נגררת לבית המשפט המרשיע (בית המשפט המחוזי) על אף שהסכום הנתבע 10,000 ₪ הוא בסמכות בית משפט השלום. אם אכן תפעל כך - פסק הדין המרשיע ישמש ראיה <u>חלוטה</u> לאמור בו (מכאן שחלופה ג' נכונה). ■ לחילופין, רשאית ליאורה לנקוט בהליך של <u>הגשת פסק דין פלילי כראיה בהליך אזרחי</u> - להגיש תביעה אזרחית <u>חדשה</u> לבית המשפט המוסמך לדון בתביעה לפי שווייה (בעניינינו, בית משפט השלום), ובמסגרתה להגיש את פסק הדין הפלילי כראיה לחובת הנתבע. בהליך כזה, פסק הדין המרשיע ישמש ראיה <u>לכאורה</u> לאמור בו (חלופה א' נפסלת בשל הרישא שלה, ואילו חלופה ב' נפסלת בשל הסיפא שלה).
122	א	סעיף 1(ב) לפקודת הראיות	<ul style="list-style-type: none"> ■ בית המשפט רשאי לסרב לבקשה להזמנת עד בהתקיים אחד מאלה: <ul style="list-style-type: none"> א. אין צורך בעדות. ■ הזמנת העד נתבקשה למטרה שאינה גילוי האמת.

<p>■ במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע אין להביא ראיה או לחקור עד בדבר שמו הרע של הנפגע או בדבר אופיו, עברו, מעשיו או דעותיו הפגומים, אלא בהתקיים אחד מאלה:</p> <p>א. כאשר הפרטים נוגעים במישרין ללשון הרע שביגנה מתנהל המשפט.</p> <p>ב. כאשר בית המשפט <u>התיך</u> הבאת ראיה או חקירת עד באחד המקרים שלהלן:</p> <p>(1) <u>במשפט פלילי, לאחר הרשעת הנאשם - להמתקת דינו.</u></p> <p>(2) במשפט אזרחי, לאחר ההחלטה שהנתבע חייב בפיצויים - להפחתת הפיצויים.</p> <p>(3) כאשר הנפגע העיד, הביא ראיה או חקר עד בדבר שמו, אופיו, עברו, מעשיו או דעותיו הטובים.</p> <p>(4) אם שוכנע בית המשפט שהדבר דרוש לעשיית צדק ולגילוי האמת.</p> <p>■ מכאן שגד רשאי להביא עדויות בדבר אופיו ודעותיו של נפגעי, ברשות בית המשפט, לשם המתקת דינו.</p>	<p>סעיף 22 לחוק איסור לשון הרע</p>	<p>ג</p>	<p>123</p>
<p>■ הממצאים והמסקנות בפסק דין פלילי יהיו קבילים במשפט אזרחי כראיה לכאורה לאמור בהם בהתקיים כל אלה:</p> <p>א. <u>הכרעת דין - מדובר בממצאים ובמסקנות שבהכרעת דין, ולא בגזר דין.</u></p> <p>ב. פסק הדין הוא מרשיע - המדובר אך ורק בהכרעת דין המרשיעה את הנאשם; ואולם, גם פסק דין הקובע אחריות הנאשם, אך נמנע מהרשעה, הוא "מרשיע" לעניין זה.</p> <p>ג. פסק הדין הוא חלוט - מדובר בפסק דין שאין עליו עוד ערעור.</p> <p>ד. המורשע או חליפו הוא בעל דין במשפט האזרחי.</p> <p>■ ניתן להגיש כראיה בהליך אזרחי את <u>הכרעת הדין בלבד</u> (ולא, למשל, את פרוטוקול הדיון או את גזר הדין). ואולם, לאחר שהוגש פסק הדין הפלילי (הכרעת דין בלבד), רשאי בית המשפט בהליך האזרחי <u>לעיין בכתב האישום, בפרוטוקול ובכל חומר אחר שהוגש במשפט הפלילי, לשם הבהרת האמור בפסק הדין.</u></p>	<p>סעיפים 42א ו-42ב לפק"ר</p>	<p>ג</p>	<p>124</p>
<p>■ בדין הישראלי קיימות חזקות הניתנות לסתירה, שמעבירות את נטל השכנוע בעניין מסוים. על מנת להרים את נטל השכנוע, צריך בעל הדין לסתור את החזקה במידת הוכחה של מאזן הסתברויות.</p> <p>■ נמצא על טובין שמו של יצרן או סימן מסחרי שלו, יהיה בכך ראיה <u>לכאורה</u> שהוא ייצר את הטובין.</p> <p>■ נמצא על טובין אך ורק שמו של משווק או סימן מסחרי שלו, יראו את המשווק כאילו הוא היצרן, אלא אם כן גילה המשווק לקונה או למי שהוסמך לכך בדין את זהות היצרן משנדרש לכך.</p> <p>■ מצרך מזון שלא צוין בו מועד ייצורו חזקה שיוצר בשנה שקדמה לגילוי העבירה שנעברה בו.</p> <p>■ בענייננו, מדובר בחזקה שבדין הניתנת לסתירה (מדובר בראיה <u>לכאורה</u> ולא בראיה חלוטה).</p>	<p>סעיף 57א לפק"ר</p>	<p>ב</p>	<p>125</p>

<ul style="list-style-type: none"> ■ במשפט אזרחי, ניתן לסמוך על עדות יחידה ללא תוספת ראייתית בצדה, אלא שבמקרים הבאים חובה על בית המשפט לנמק החלטתו להסתמך על העדויות הבאות כעדות יחידה: <ul style="list-style-type: none"> א. העדות היא של קטין מתחת לגיל 14. ב. <u>העדות היא של בעל הדין עצמו</u> או של בן משפחתו (בן זוגו, ילדו, הורהו, אחיו או אחותו). ג. העדות היא של אדם המעוניין בתוצאות המשפט לטובת בעל הדין שקרא אותו להעיד. ד. התובענה היא נגד עזבון, קטין, חולה נפש או נעדר. ה. קיימות נסיבות אחרות שבהן דרושה לדעת בית המשפט הנמקה מיוחדת ("סעיף סל"). ■ אם בעל דין מעוניין להוכיח עניין שברפואה, עליו לצרף לכתב טענותיו תעודת רופא או חוות דעת של <u>מומחה</u>; אולם רשאי בית המשפט או הרשם לפטור בעל דין מצירוף חוות דעת רפואית, מטעמים מיוחדים שיירשמו. אם בעל דין <u>לא</u> צירף חוות דעת רפואית מטעמו לכתב טענותיו <u>ולא</u> פטר אותו בית המשפט או הרשם מכך, <u>לא ייזקק בית המשפט להוכחה של עניין שברפואה מטעמו לעניין הנדון</u>. ■ פיצויים בגין עגמת נפש - מאחר שבית המשפט הסתמך בעניין זה על עדותו היחידה של בעל דין (אסף), עליו לנמק את החלטתו. פיצויים בגין הנזק הרפואי לשמיעה - מאחר שאסף לא תמך את תביעתו בחוות דעת מומחה ולא קיבל פטור מכך, בית המשפט אינו רשאי לפסוק פיצויים בגין ראש נזק זה. 	<p>סעיף 54 לפק"ר, תקנות 127 ו- 137 לתקסד"א</p>	<p>ב</p>	<p>126</p>
<ul style="list-style-type: none"> ■ הכלל הוא שהכול כשרים להעיד (ומי שכשר חייב להעיד), אלא בהתקיים אחד החריגים המנויים בדין. ■ החריג לכלל הכשרות - <u>במשפט פלילי בני משפחה</u> (בני זוג, הורה וילד) אינם כשרים להעיד איש כנגד רעהו, אלא אם כן המדובר בעבירות <u>חבלת גוף ואלמות</u> (לרבות איום באחד מאלה) ובעבירות בתוך המשפחה (עבירות של הורה/אחראי על קטין, עבירות מין בין בני זוג ובין הורים לילדיהם, הפרת צו הגנה). העדות מותרת גם כשמדובר בניסיון לעבור את אחת מהעבירות הללו, ובשיבוש הליכים בקשר אליהן. ■ מאחר שבענייננו מדובר בעבירת אלימות, אין כל מניעה לזמן את מירב להעיד נגד בעלה במשפט הפלילי. ■ החריג לכלל הכשרות חל בהליך פלילי בלבד - <u>במשפט אזרחי</u> הכול כשרים להעיד, <u>ללא</u> חריגים. ■ מכאן שאין כל מניעה לזמן את מירב להעיד נגד בעלה הן במשפט הפלילי והן במשפט האזרחי. ■ <u>חלופה ג' שגויה</u>: חלופה זו באה לבלבל עם הכלל שלפיו במשפט פלילי, אין כופים על בן זוג להעיד לחובת אדם המואשם יחד עם בן זוגו באותו כתב אישום (אלא בהתקיים החריג לכלל הכשרות). 	<p>סעיפים 2, 3 ו-5 לפק"ר</p>	<p>ד</p>	<p>127</p>

<p>■ במשפט אזרחי, ניתן לסמוך על עדות יחידה ללא תוספת ראייתית בצדה, אלא שבמקרים הבאים חובה על בית המשפט לנמק החלטתו להסתמך על העדויות הבאות כעדות יחידה:</p> <p>א. העדות היא של קטין מתחת לגיל 14.</p> <p>ב. העדות היא של בעל הדין עצמו או של בן משפחתו (בן זוגו, ילדו, הורהו, אחיו או אחותו).</p> <p>ג. העדות היא של אדם המעוניין בתוצאות המשפט לטובת בעל הדין שקרא אותו להעיד.</p> <p>ד. התובענה היא נגד עזבון, קטין, חולה נפש או נעדר.</p> <p>ה. קיימות נסיבות אחרות שבהן דרושה לדעת בית המשפט הנמקה מיוחדת ("סעיף סל").</p> <p>■ לכלל זה נקבע חריג, שלפיו כאשר אחת מן העדויות הללו היא הודאת בעל דין - בכתב, בעל-פה או בהתנהגות - אין חלה על בית המשפט חובת ההנמקה.</p> <p>■ הנמקה לעניין עצם כריתת החוזה - מאחר שכרמל הודתה בעדותה כי נכרת בינה לבין נמרוד חוזה, אין חלה על בית המשפט חובת הנמקה לעניין זה. הנמקה לעניין העבודות שבוצעו - חובת ההנמקה נדרשת לעניין העבודות שבוצעו מאחר שבית המשפט הסתמך בעניין זה על עדותו היחידה של בעל דין (נמרוד).</p> <p>■ חלופות ג' ו-ד' שגויות: תוספות ראייתיות מסוג חיזוק או סיוע אינן רלוונטיות להליך אזרחי.</p>	סעיף 54 לפק"ר	ב	128
<p>■ אמרת אדם עם מוגבלות שכלית או נפשית שנגבתה מחוץ לפתלי בית המשפט בעבירות שעליהן חל חוק הליכי חקירה והעדה (עבירות מין, זנות ותועבה, חבלה חמורה, עבירות המתה ועבירות של אחראי על קטין או חסר ישע), תהא קבילה כראיה בהתקיים כל התנאים הבאים:</p> <p>א. האמרה תועדה בהקלטה חזותית.</p> <p>ב. התקבלה חוות דעת מומחה שלפיה העד הוא אדם עם מוגבלות.</p> <p>ג. החוקר שגבה את האמרה העיד על נתינתה.</p> <p>ד. מתקיים אחד התנאים הבאים לגבי האדם עם המוגבלות:</p> <p>(1) האדם מעיד במשפט - האדם עם המוגבלות, שנתן את האמרה, מעיד במשפט וניתנה לצדדים הזדמנות לחקור אותו. לענין זה, התנאי מתמלא מרגע שאותו אדם עולה על דוכן העדים, גם אם הוא שותק, "מקשקש" או אינו משיב לעניין (בשל מוגבלותו).</p> <p>(2) האדם פטור מלהעיד - בית המשפט פטר אותו מלתת עדות לפי חוות דעת מומחה. ואולם, הרשעה על סמך אמרת אדם עם מוגבלות שבית המשפט פטר אותו ממתן עדות, טעונה סיוע.</p> <p>■ בענייננו, אמרת החוץ תועדה בתיעוד קולי (ולא בתיעוד חזותי), ולכן בית המשפט אינו רשאי לקבלה.</p>	סעיפים 1, 10 ו-20 לחוק הליכי חקירה והעדה	ד	129
<p>■ תנאי לתוקף התצהיר הוא שהאזהרה שבו תינתן ותאושר על-ידי אחד מאלה: (1) שופט או רשם; (2) דיין בבית דין דתי (חלופה ד'); (3) היועץ המשפטי לממשלה; (4) פרקליטי מדינה ומחוז, סגניהם ועוזריהם; (5) עורך דין (חלופה ב'); (6) ראש רשות מקומית (חלופה א'); (7) אדם ששר המשפטים הסמיך אותו לכך.</p>	סעיף 15 לפק"ר	ג	130

<ul style="list-style-type: none"> ■ תעודה עליה חתום ראש הממשלה, שר הביטחון או שר החוץ, שמטרתה שמירה על ביטחון המדינה או יחסי החוץ שלה, מהווה חסיון לטובת המדינה. ■ עתירה להסרת חסיון לטובת המדינה תוגש בכתב לבית המשפט העליון, שידון בה בשופט אחד. ■ בית המשפט <u>רשאי</u>, על-פי בקשת בעל הדין המבקש את גילוי הראיה, להפסיק את המשפט כדי לאפשר הגשת עתירה להסרת החסיון, לתקופה שיקבע או עד להחלטה בעתירה. ■ בקשה להפסקת משפט תיעשה על-ידי בעל דין בעל-פה בשעת הדיון. ■ הדיון בעתירה להסרת החסיון יהיה <u>בדלתיים סגורות</u>. 	סעיפים 44 ו-46 לפק"ר	ב	131
<ul style="list-style-type: none"> ■ אין אדם (עד או נחקר) חייב להשיב על שאלה או למסור ראיה אם יש בה הודיה בעובדה שהיא יסוד מיסודותיה של עבירה שהוא מואשם בה או עשוי להיות מואשם בה (חסיון מפני הפללה עצמית). ■ אחד מהסייגים לזכות לחסיון מפני הפללה עצמית קובע כי כאשר נאשם מעיד להגנתו <u>לא</u> תקום לו הזכות לחסיון מפני הפללה עצמית בקשר לעבירה שבה הוא מואשם. ■ מכאן שלמשה <u>אין</u> עומדת הזכות לחסיון מפני הפללה עצמית והוא חייב להציג את הצעת המחיר. 	סעיף 47 לפק"ר	א	132
<ul style="list-style-type: none"> ■ אחד החריגים לכלל הפוסל עדות מפי השמועה הוא אמרת חוץ בכתב של עד לפי סעיף 10א לפקודת הראיות. בהתקיים התנאים שיפורטו להלן תשמש אמרת החוץ <u>כראיה לאמיתות תוכנה</u>. ■ אמרה בכתב (לרבות בהקלטה) שנתן עד מחוץ לבית המשפט תהא קבילה כראיה בהליך פלילי בהתקיים כל התנאים הבאים: <ul style="list-style-type: none"> א. מתן האמרה הוכח במשפט. ב. אומר האמרה הוא עד במשפט וניתנה לצדדים הזדמנות לחקרו - התנאי מתמלא מרגע שהעד עומד על דוכן העדים, גם אם הוא שותק או אינו מדבר לעניין ("מקשקש"). ג. העדות שונה, לדעת בית המשפט, מן האמרה בפרט מהותי או שהעד מכחיש את תוכן האמרה או שטוען כי אינו זוכר את תוכנה. ■ בענייננו, נתקיימו כל התנאים לקבלת אמרת חוץ בכתב של עד לפי סעיף 10א לפקודת הראיות - אלון הודה בפרסום שהעלה לרשת החברתית, העיד לגבי הפרסום והכחיש את תוכנו. 	סעיף 10א לפק"ר	א	133
<ul style="list-style-type: none"> ■ בית המשפט רשאי, על-פי בקשת בעל דין בהליך משפטי, לצוות שהמבקש יהיה רשאי, לצורך אותו הליך, לבדוק ולהעתיק כל רישום שברשומה מוסדית של תאגיד בנקאי. ■ צו כאמור אפשר שיינתן בלי להזמין את התאגיד הבנקאי, והצו יומצא לתאגיד הבנקאי <u>3 ימים</u> לפני המועד שבו יש לקיים את הצו, אלא אם כן הורה בית המשפט אחרת. 	סעיף 39 לפק"ר	ב	134
<ul style="list-style-type: none"> ■ כאשר בעל דין מבקש להוכיח תוכנו של חפץ או מסמך (להבדיל מהוכחת עצם קיומו), חל כלל הראיה הטובה ביותר, שלפיו - ניתן להוכיח תוכנו של חפץ או מסמך רק על-ידי הצגת המקור גופו בפני בית המשפט; "ראיה משנית", לעניין זה, פסולה, ואין בית המשפט מתיר הבאתה אלא בנסיבות מיוחדות. ■ ואולם, בית משפט להתיר הצגת "ראיה משנית", כאשר המקור אבד או הושמד, מצוי בחו"ל או מוחזק בשליטת היריב, או שהבאתו כרוכה בקשיים מרובים או שהיא בלתי אפשרית. ■ מאחר שמכשיר הטלפון אבד בשריפה שפרצה במחסן המוצגים, בית המשפט רשאי לקבל את צילומי הודעות הטקסט כראיה לאמיתות תוכנו, ככל שהשתכנע שהן העתק מהימן של ההודעות המקוריות. 	-	ד	135

<p>■ בית המשפט רשאי לקבל אמרת חוץ בכתב של אדם שהיה אמור להעיד במשפט (אך לא העיד) בהתקיים כל התנאים הבאים:</p> <p>א. אומר האמרה אינו עד - בין משום שהוא מסרב להעיד או אינו מסוגל להעיד ובין שלא ניתן להביאו לבית המשפט משום שאינו בחיים או שלא ניתן למצאו.</p> <p>ב. שימוש באמצעי פסול - בית המשפט שוכנע ברמת סבירות גבוהה כי אמצעי פסול שימש להניא או למנוע את אומר האמרה מלתת את העדות.</p> <p>■ ואולם, אין בהוראה בדבר קבילות אמרת חוץ של עד כדי להכשיר ראיות שהן פסולות <u>מסיבה אחרת</u>. כך, לדוגמה, לא ניתן להגיש אמרת חוץ של ילד נגד הורוהו בשל האיסור על עדות בני משפחה האחד נגד משנהו (אם אין מתקיים אחד החריגים לאיסור זה - עבירת אלימות וכד'). בענייננו, מאחר שמדובר באמרת חוץ של ילד נגד הורוהו - ובהינתן סוג העבירה (עבירת רכוש) - לא ניתן להגיש את האמרה כראיה.</p>	סעיפים 10-14 לפק"ר	ג	136
<p>■ סתירות בעדות, אין בהן כשלעצמן כדי למנוע מבית המשפט לקבוע עובדות שלגביהן היו הסתירות.</p>	סעיף 57 לפק"ר	ב	137
<p>■ תעודה עליה חתום שר בממשלה, שמטרתה שמירה על עניין ציבורי חשוב, מהווה חסיון לטובת הציבור. עתירה לגילוי ראייה שהוטל עליה חסיון לטובת הציבור תיעשה בעל-פה בפני <u>בית המשפט הדן בתיק</u>.</p> <p>■ הדיון בעתירה להסרת חסיון לטובת הציבור יהיה <u>בדלתיים סגורות</u>.</p>	סעיפים 45-46 לפק"ר	ג	138
<p>■ שופט או מותב שהרשיע אדם מוסמך לדון בתביעה האזרחית הנגרת, בהתקיים התנאים שבדין.</p> <p>■ לעניין זה, בית המשפט המחוזי שהרשיע את הנאשם מוסמך לדון בתביעה הנגרת, גם אם התביעה לפי שוויה היא בסמכות בית משפט השלום. ולהבדיל: אם בית משפט השלום הוא שהרשיע את הנאשם, הוא לא יהיה מוסמך לדון בתביעה הנגרת, אם התביעה לפי שוויה היא בסמכות בית המשפט המחוזי.</p> <p>■ בהליך של תביעה נגרת יראו את הממצאים שנקבעו במשפט הפלילי, כאילו נקבעו בהליך האזרחי.</p> <p>■ מכאן שעל-פי נסיבות השאלה, בית המשפט המוסמך לדון בתביעה הנגרת הוא בית המשפט המחוזי בתל-אביב, ויראו את הממצאים שנקבעו במשפט הפלילי כאילו נקבעו בהליך האזרחי (ראיה חלוטה).</p>	סעיף 77 לחוק בתי המשפט, סעיף 42 לפק"ר	ג	139
<p>■ ככלל, במשפט פלילי, אין הורה וילד כשרים להעיד האחד לחובת משנהו, ואין כופים אחד מהם להעיד לחובת אדם המואשם יחד עם משנהו בכתב אישום אחד. בהתקיים אחד הסייגים לכלל - בן המשפחה כשר ואף חייב להעיד נגד בן משפחתו ונגד מי שמואשם עם בן משפחתו בכתב אישום אחד. עם זאת, בענייננו, אין מתקיים אחד הסייגים לכלל (עסקינן בעבירת רכוש, ולא, למשל, בעבירת אלימות).</p> <p>■ מכאן שלא ניתן לכפות על אור להעיד במשפטו של אביו, עמרי.</p> <p>■ <u>חלופה ד' שגויה</u>: חלופה זו מנסה לבלבל עם ההוראה בדבר נאשמים במשותף, שלפיה בית המשפט לא יגזור את דינו של נאשם שהודה לפני תום משפטם של נאשמים באותו כתב אישום שלא הודו, למעט במקרים הבאים: (1) הנאשם שהודה נקרא לעדות במשפטם של הנאשמים האחרים; במקרה כזה, ניתן יהיה להעידו במשפטם של הנאשמים שלא הודו רק לאחר שייגזר דינו; (2) בנסיבות מיוחדות שתירשמה. בענייננו, אין מדובר בשותפים לדבר עבירה, ועל כן אין כל רלוונטיות להוראה זו.</p>	סעיף 4 לפק"ר	ג	140

<p>■ הפלט בדבר חיובי הארנונה הוא רשומה מוסדית. כזכור, רשומה מוסדית היא מסמך או פלט מחשב שנערך במהלך העסקים הרגיל על-ידי רשויות המדינה או עסק פרטי. נתקבלה רשומה מוסדית כראיה, יהיה הצד שכנגד זכאי לחקור חקירה נגדית עדים הקשורים עם בעל הדין שמטעמו הוגשה הרשומה המוסדית.</p> <p>■ תעודת לידה היא תעודה ציבורית. כזכור, תעודה ציבורית היא תעודה המבטאת מעשה חקיקה, שיפוט או ביצוע או תעודה המהווה חלק מהרשומות הרשמיות של אחד הגופים המנויים להלן: (1) מדינת ישראל או מדינה זרה; (2) משרדי הממשלה, רשות מקומית, בית משפט, בית דין, גוף בעל סמכות שיפוטית או מעין שיפוטית, נוטריון או כל גוף רשמי אחר של ישראל או של מדינה זרה (להלן - המוסדות); (3) עובד מדינה או עובד מדינה זרה או עובד מוסד מן המוסדות המפורטים לעיל. בשל מעמדה כרשומה רשמית של גוף ציבורי, אין התעודה הציבורית מקנה לצד שכנגד זכות לחקירה נגדית של עורך התעודה.</p> <p>■ מכאן שניתן לחקור את האחראי על חיובי הארנונה, אך לא ניתן לחקור את עורך תעודת הלידה.</p>	<p>סעיפים 29, 32, 35 ו-36 לפק"ר</p>	<p>ג</p>	<p>141</p>
<p>■ הממצאים והמסקנות בפסק דין פלילי יהיו קבילים במשפט אזרחי כראיה לכאורה לאמור בהם בהתקיים כל אלה:</p> <p>א. הכרעת דין - מדובר בממצאים ובמסקנות שבהכרעת דין, ולא בגזר דין.</p> <p>ב. פסק הדין הוא מרשיע - המדובר אך ורק בהכרעת דין המרשיעה את הנאשם; ואולם, גם פסק דין הקובע אחריות הנאשם, אך נמנע מהרשעה, הוא "מרשיע" לעניין זה.</p> <p>ג. פסק הדין הוא חלוט - מדובר בפסק דין שאין עליו עוד ערעור.</p> <p>ד. בעל הדין בהליך האזרחי הוא אחד מאלה:</p> <p>(1) המורשע או חליפו (למשל, יורשו של המורשע).</p> <p>(2) מי שאחריותו נובעת מאחריות המורשע (למשל, מעבידו הנושא באחריות שילוחית).</p> <p>(3) מי שחב בחובו הפסוק של המורשע (למשל, מבטחו של המורשע).</p> <p>■ בענייננו, נתקיימו כל התנאים להגשת פסק הדין הפלילי כראיה לכאורה נגד זבולון ונגד חברת הביטוח, הגם שזו לא היתה צד להליך הפלילי.</p> <p>■ חלופה ג' שגויה: חלופה זו באה לבלבל עם ההוראה שלפיה לא ניתן לעשות שימוש בפסק דין פלילי של בית משפט לעניינים מקומיים שניתן שלא על-ידי שופט שלום, כראיה במשפט אזרחי.</p>	<p>סעיף 42(א) לפק"ר</p>	<p>ב</p>	<p>142</p>

<p>■ עדותה של אסנת בהליך הפלילי:</p> <p>■ במשפט פלילי יחולו הכללים הבאים לגבי עדות קטין:</p> <p>א. קטין מתחת לגיל 12 כשר להעיד, אולם הרשעה על סמך עדותו היחידה טעונה חיזוק.</p> <p>ב. <u>עדותו של קטין מעל גיל 12 אינה טעונה תוספת ראייתית על מנת לשמש בסיס להרשעה.</u></p> <p>■ עדותה של אסנת בהליך האזרחי:</p> <p>■ במשפט אזרחי, ניתן לסמוך על עדות יחידה ללא תוספת ראייתית בצדה, אלא שבמקרים הבאים חובה על בית המשפט לנמק החלטתו להסתמך על העדויות הבאות כעדות יחידה:</p> <p>א. <u>העדויות היא של קטין מתחת לגיל 14.</u></p> <p>ב. העדות היא של בעל הדין עצמו או של בן משפחתו (בן זוגו, ילדו, הורהו, אחיו או אחותו).</p> <p>ג. העדות היא של אדם המעוניין בתוצאות המשפט לטובת בעל הדין שקרא אותו להעיד.</p> <p>ד. התובענה היא נגד עזבונו, קטין, חולה נפש או נעדר.</p> <p>■ קיימות נסיבות אחרות שבהן דרושה לדעת בית המשפט הנמקה מיוחדת ("סעיף סל").</p>	סעיפים 54-55 לפק"ר	ב	143
<p>■ הכול כשרים להעיד בכל משפט. כל עד הכשר להעיד חייב לעשות זאת אם הוא נקרא להעיד, ואף ניתן לכפות עליו להעיד לפי חוק בתי המשפט או פקודת בזיון בית המשפט.</p> <p>■ <u>במשפט פלילי</u>, הכלל הוא שאין בן זוג כשר להעיד לחובת בן זוגו, ואין כופים אותו להעיד לחובת אדם המואשם יחד עם בן זוגו בכתב אישום אחד. לעניין זה, בני זוג הם אלה הנשואים כדין ביום מתן העדות.</p> <p>■ <u>במשפט אזרחי</u> (כבעניינינו) שאלת כשרות העדים כלל אינה עולה - הכול כשרים להעיד, ללא חריגים.</p>	סעיף 2 לפק"ר	א	144
<p>■ ככלל, חוק הגנת ילדים יחול על עבירות זנות, תועבה ועבירות מין, ובלבד שהילד הוא קורבן העבירה, נוכח בעת ביצועה או חשוד בעשייתה. אם חל החוק, יעיד הילד בבית המשפט רק ברשות חוקר ילדים.</p>	סעיף 2 לחוק הגנת ילדים	ג	145
<p>■ נמצא על טובין שמו של יצרן או סימן מסחרי שלו, יהיה בכך ראייה לכאורה שהוא ייצר את הטובין.</p> <p>■ נמצא על טובין אך ורק שמו של משווק או סימן מסחרי שלו, יראו את המשווק כאילו הוא היצרן, אלא אם כן גילה המשווק לקונה או למי שהוסמך לכך בדיון את זהות היצרן משנדרש לכך.</p>	סעיף 57א לפק"ר	ד	146
<p>■ עדותה של האם:</p> <p>■ במשפט פלילי, אין הורה וילד כשרים להעיד האחד לחובת משנהו, ואין כופים אחד מהם להעיד לחובת אדם המואשם יחד עם משנהו בכתב אישום אחד.</p> <p>■ לעניין זה, "הורה וילד": הן הורים וילדים ביולוגיים והן הורים וילדים מכוח אימוץ כדין.</p> <p>■ <u>ואולם</u>, האיסור להעיד בני משפחה האחד לחובת משנהו אינו חל על עבירה של חבלת גוף או אלימות, לרבות: אלימות כלפי כל אדם; אלימות נגד רכושו של אדם; איום בחבלת גוף או באלימות; ניסיון לעבור עבירה של חבלת גוף או אלימות; שיבוש מהלכי חקירה ומשפט בקשר לעבירה של חבלת גוף או אלימות.</p> <p>■ עדותו של האב: החריג לכלל הכשרות לעניין בני משפחה חל אך ורק על "בני זוג" ועל "הורה וילד", ולכן אחים כשרים להעיד האחד לחובת משנהו.</p> <p>■ משכך, יונתן כשר להעיד נגד אחיו בקשר לעבירת הסמים, ואילו אתי כשרה להעיד נגד בנה בקשר לעבירה של שיבוש מהלכי משפט בנוגע לעבירת החבלה.</p>	סעיפים 4-5 לפק"ר	ג	147

<ul style="list-style-type: none"> ■ תעודה עליה חתום שר בממשלה, שמטרתה שמירה על עניין ציבורי חשוב, מהווה חסיון לטובת הציבור. עתירה לגילוי ראיה שהוטל עליה חסיון לטובת הציבור מצויה בסמכות <u>בית המשפט הדין בתיק</u>. ■ הדיון בעתירה להסרת חסיון לטובת הציבור יהיה <u>בדלתיים סגורות</u>; לשם החלטה בעתירה <u>רשאי השופט הדין בעניין לדרוש שהראיה או תוכנה יובאו לידיעתו, ורשאי הוא לקבל הסברים מהיועץ המשפטי לממשלה או מנציגו ומנציגי המשרד הממשלתי הנוגע בדבר וכן מהנאשם, אף בהיעדר יתר בעלי הדין</u>. ■ <u>חלופות א' ו-ב' שגויות</u>: חלופות אלה באות לבלבל עם חסיון לטובת המדינה - תעודה עליה חתום רה"מ, שר ביטחון או שר חוץ, שמטרתה שמירה על ביטחון המדינה או יחסי החוץ, מהווה חסיון לטובת המדינה. עתירה לגילוי ראיה שהוטל עליה חסיון לטובת המדינה תוגש בכתב לבית המשפט העליון (בדן יחיד). 	סעיפים 45 ו-46 לפק"ר	ג	148
<ul style="list-style-type: none"> ■ הממצאים והמסקנות בפסק דין פלילי יהיו קבילים במשפט אזרחי כראיה לכאורה לאמור בהם בהתקיים כל אלה: <ol style="list-style-type: none"> א. הכרעת דין - מדובר בממצאים ובמסקנות שבהכרעת דין, ולא בגזר דין. ב. <u>פסק הדין מרשיע - המדובר אך ורק בהכרעת דין מרשיעה, דהיינו - לא ניתן לעשות שימוש בהכרעת דין מזכה כראיה לכאורה בהליך אזרחי</u>. ג. פסק הדין הוא חלוט - מדובר בפסק דין שאין עליו עוד ערעור. ד. בעל הדין בהליך האזרחי הוא אחד מאלה: <ol style="list-style-type: none"> (1) המורשע או חליפו (למשל, יורשו של המורשע). (2) מי שאחריותו נובעת מאחריות המורשע (למשל, מעבידו הנושא באחריות שילוחית). (3) מי שחב בחובו הפסוק של המורשע (למשל, מבטחו של המורשע). ■ בענייננו, מדובר בפסק דין של <u>זיכוי</u>, ולכן <u>לא</u> ניתן לעשות בו שימוש כראיה לכאורה בהליך האזרחי. 	סעיף 42א(א) לפק"ר	א	149
<ul style="list-style-type: none"> ■ כאשר פסק דין פלילי הוגש כראיה בהליך אזרחי, רשאי בית המשפט בהליך האזרחי לעיין גם בכתב האישום, בפרוטוקול ובכל חומר אחר שהוגש במשפט הפלילי, אם ראה צורך בכך לשם הבהרת האמור בפסק הדין. 	סעיף 342 לפק"ר	ג	150